

AETII MEDICI GRÆCI
CONTRACTÆ MEDICINÆ
SERMO SECVNDVS.

Quæcunque sunt plantarum partes, & fructus, & succi, & liquores, superiore sermone relatum est. Nunc uero de reliquis medicamentis, terræ uidelicet speciebus, & metallicis iuxta propositum agemus. Deinceps etiam de animalibus.

DE TERRÆ DIFFERENTIIS. CAP. PRIMVS.

TERRAM omnes homines familiariter usurpatione illam substantiâ solum nominant, quæ liquorû subacta, lutum euadit. Nam quæ inter metalla reperitur, non liquefcit, dico autem liquefieri, per totâ substantiam in humorem resolu: madefieri autê in superficie, rigari tantum humore ad corporum profunditatem non penetrante. Omnis terra uim siccandi habet, quoniam corpus ipsius natura durum existit: & ubi penitus nullam igneæ substantiæ mixturam habuerit, leuissime citra omnem mordacitatê siccatur. Conducit ipsi ad hoc præstandû lotura. Itaq; quædam lotura non habent opus: quædam iterum atq; iterum lauari expetunt. Quod si circa sensum gustus fueris exercitatus, ipse iudex esse potes, num lauare oporteat, siue non, id quod ex acrimonia, aut adstrictione deprehêdes. Quandoquidem uero impossibile est inuenire substantiam penitus immixtam ac simplicem, amplius considerare ipsam mixturam oportet, ex his quæ accidunt ipsi, iuxta leuitatis ac grauitatis, itemq; saporis differentias. Siquidem enim

enim adstringens apparuerit, tanto magis particeps est frigiditatis, quanto plus habuerit adstrictionis. Si uero acrimoniam præ se tulerit, tantū habet caliditatis quantum acrimonie. Et leuis quidē terra fit, quum per omnem suam temperaturam, aeræ substantiæ multæ particeps est. Contra grauis, quanto fuerit grauior, tanto magis sincera terra existit. Calida quidē igitur terra calcificat, frigida & adstringens, perfrigerat & repellit. Quæ uero exterforium quid possidet citra manifestam caliditatem, leniter siccatur. Quæ autem glutinositatem ampliolem habet, non extergit, sed glutinositas substantiam meatibus obducendis aptiorē esse facit, ut extergere non possit, ubi nulla alia acrimonia uiscositati assuerit, uelut in ouo uidere est. Porro necessarium est neque hoc ignorare, sed eius per omnem materiam quæ in medicum usum uenit meminisse: et enim plurimi opinantur, omnia uisita frigidiora seipsis euadere: quidam uice uersa calorem in uisitis augeri putant. Virique autem errant. Acris quidem igitur omnia uisita, multum de calore suo perdunt. Quæ uero talia non sunt, uisita caliditatem acquirunt. Nullum autem uisitum penitus frigidū euadit: relinquitur enim in ipsis uelut igniculus quidam tenuium partium, atque hoc est quod per loturam uisita deponunt, quo per aquam descendente, quod reliquum est uisiti, substantia terreæ frigida fit, quæ citra mordacitatem siccare potest. Aqua uero in qua medicamentum lotum est, calidam uim tenuium partium acquisiuit. His itaque declaratis, tempus iam est dicere, quo modo omnem terram non uisitam lauare oporteat, si quidē lotura indigeat: Nam quædam uelut dictum est, lotura non egent.

Quomodo terrā lauare oportet. Cap. II.

Omnis terra hoc modo lauatur. Aqua primum subigitur, quæ nullam medicamentariam qualitatem præ se ferat, deinde ubi lutum defecit, aqua super-

flans diffunditur, postea reliquum à subsidentibus in
ferne calculosis ac arenosis repurgatur. Cap. III.
Quas medelas agrorum terra præstet.
Agrorum terra quæ colitur, omnis quæ pinguis est,
utilis est ad curationem omnium partium rescicatione
indigentium. Quare & in Alexandria & Ægypto ipsa
utuntur. In Alexandria itaq; uidi hydropicos & lienos
fos aliquos terræ Ægyptiacæ luto uti. Multi uero etiã
furas, & foemora, & cubitos, & brachia, dorsumq; ac
latera & pectus, eius terræ luto illinentes, opem sense
runt. Quin & ueteres inflammationes & laxos tumo
res hoc lutum sanat. Et sanè noui quosdam toto cor
poris habitu aquosos, ex immodica hæmorrhoidum
euacuatione redditos, inde manifestum auxilium se
nisse. Quidã etiam diuturnos dolores iuxta partem ali
quam firmatos, hoc luto perfecte sanarunt. Atq; hæc
quidem Galenus. Verũ Strato de terra sic scribit. Ad
uetustum capitis dolorem sordes balnearum aut aque
calidæ, cum terra nigra lota misceto, ac utitor. Aut
terram cum decocto capitum rosarum subigito ac uti
tor. Aut testam amphoræ acetiariæ tritam terræ ad
dito, cum lauri decocto. Aut clibani testam cum ni
gra terra cõmittito, affuso samplichi decocto. Cate
rum ad pustulas ex corpore erumpentes scabiosas ac
impetiginosas, terram nigram cum amigdalarum aut
lupinorum amarorũ decocto subigito, ac utitor. Aut
amphoram aceti cũ rutæ decocto eluito, eaq; terram
subigito, ac utitor similiter. Aut glebulas salis quæ in
fundo amphorarũ gari reperiuntur tertio, ac terræ am
misceto, & utere uelut efficaci. Aut columbinum fi
num terræ misceto, & cum halicacabi decocto sub
igito ac utitor. At uero ad tussim uetustam unã cum
uittato corporis habitu, terram osetium uirulinorum
decocto subigito, & pectus illinito. Aut amphoram
mellariam eluito, & terram subigito ac utitor. Pors;
& cumini,

& cumini, & nigellæ, ac fampfuchi decocto fimiliter
 terram subigere ac uti. Porro ad lienofos, cinerem faro
 mentitiam, & grumos fecis uini cum terra subigito, ac
 utitor. Aut foliorū capparis decocto subigito. Aut
 recrementum argenti leuiffime tritum: cū luto permis
 ce ac utere. Aut decocto herbæ ferapiadis tritefticu
 laris subigito ac utitor. Ad hydropicos autem testas
 amphoræ muriariæ inueteratas terito, ac terræ ammi
 xtis utitor aut fuillæ carnis siue uitulinæ garum ammi
 sceto, ac fimiliter utitor. Aut fampfuchum aqua ma
 rina coquito, eoq; terram subigito ac utitor. Aut falſ
 ſamentum cum lupinorum amarorum decocto conte
 rito, terreq; ammisceto ac utitor. Aut alumen uftum,
 & pulegii ufti cinerem, cum luto committito, & cum
 aceto mulſo subigito ac utitor. Aut bubulum fimum
 ficcū tritum terræ ammisceto, & aceto mulſo ſubactis
 utitor. Ad Iſchiadicos, & omnes neruoſarum par
 tium perfrictiones, fampfuchum uitulinorum olſium
 decocto coquito, eoq; terram albam subigito ac uti
 tor. Aut anguillam cum ſale & nitro coquito, & de
 cocto terram subigito ac utitor. Aut ſordes ſtrigmē
 titias cum calce uiua terræ ammisceto ac utitor. Aut
 porri ſiue aliis decocto terram subigito ac utitor. Aut
 coſtum, caſiam, iuncum odoratū, aſpalatum, xylobalo
 ſamum, & fampſucum contuſa, in aqua & oleo co
 quito, lutoq; permisceto ac utitor. Aut caprarum ſi
 mum ac bubulum, ſimul cū ſorde cerati raphanini ter
 rito, ac ad terram ammixtis utitor. Ad podagram, à
 capite uſq; ad inguina ex prædictis æger integatur, ab
 inguine autem infra uſq; ad digitos pedum & unguēs,
 ex ſubſcriptis. Vituli pedes poſteriores unā cū ungu
 lis exurito, terito ac terræ miſceto & utitor. Aut lapis
 dem leucographidem cū aqua in qua ferrū ſepius ex
 tinſū eſt terito, & aluminis unciam unā addito, ac cū
 terra subigito & utitor. Aut decocto foliorum cypri,

ideft liguftri terrā subige ac utere. Aut gallas donec
 flaccescant coquito, & terram eo decocto subigito ac
 utitor. Aliud. Aluminis liquidi unciam unam, alumi
 nis feisi unciam unam, gummi sexcuncē, cæruffæ do
 drantem, melantheriæ quincuncem, mifyos sexcuncē,
 foliorū falicis dodrantem, olei myrtei aut cicini unc.
 xxiii. aceti sexcuncē: terito simul ac tum terra subactis
 utitor. Aliud. Acaciæ, atramenti futorii, utriusque
 drach. ii. aceto trita siccato, & ad terram ammixtis uti
 tor. Aliud. Aluminis, spumæ argenti, mifyos affati,
 singulorū drach. iiii. excipe cerato myrteo liquido, &
 cū terra subige ac utere. Aliud. Cæruffæ, spumæ argē
 ti, utriusque drach. xxiii. olei myrtei drach. xxxiii. aquæ
 quod satis est subigito cū terra ac utitor. Aliud. Quo
 curatus est præfes Philinus. Succī mororum, aluminis
 feisi, liguftri, uiticis, gallarū, croci, fructus myricæ, thu
 ris, singulorum sexcuncē. Omnia simul tenuissime tri
 ta reponito. Vfu expetente necessario aqua dilutis ac
 cum terra subactis utitor. Cæterū lauari non oportet,
 sed persicorū immaturorū decocto perfundi ac foue
 ri. Atq; hæc quidem de agrorum terra sufficiunt.

De terra Lemnia, Sigillum Lemnium, Sphra
 gis Lemnia. Cap. IIII.

Lemniam terram, quam & lemnium sigillum, siue
 sphragidem uocant, preparatam accipere est, semel lo
 tam in patrio loco, ut altera lotura non habeat opus.
 Verū alias alio liquore dissoluta, diuersimode opera
 tur. Et sanè in malignis ac putredinosis ulceribus sem
 per feliciter & magno fructu, lemnia terra usus sum.
 Vfus est p magnitudine malicie ulceris. Quod enim
 ualde fetidum est, humectumq; ac sordidum: & inue
 teratū, lemniam requirit acerrimo aceto dissolutā ad
 lutosam compagem. Vno autem diluta, recentia uul
 nera glutinat: pota ad sanguinis reiectiones conducit,
 & ad lethalia medicamenta, & ad morsus uenenato
 rum

rum animalium. Infusa quoq; per clysterem cum plantaginis succo, dysentericis magnopere auxiliatur, præ ablotis uidelicet ulceribus muria infusa. Datur iisdem & sanguinem spuentibus in potu cum posca.

Miltos, Rubrica.

Cap. V.

Rubrica siue miltos uim habet adstringendi, meatus obducendi, resiccandi, quapropter etiam emplastris ammiscetur ac pastillis siue trochiscis siccantibus ac adstringentibus. Siftit aluum cum ouis in sartagine frictis accepta, itemq; infusa. Lumbricos etiam pota detrahit: primas omnium habet Sinopica appellata, uerum in Cappadocia nascens, densa existens & grauis, & colore iocineris, unicolor, & quæ diluta in multum succum diffunditur.

Terra Samia.

Cap. VI.

Samia terra non lauatur. Vtimur autem altera eius specie frequentius, quàm sanè famiam Asterè siue stelam uocant, quæ ad sanguinis sputū facit pota, & uno decunq; feratur idem, & pota, & apposita. Vtimur & ad exulcerationes dysentericas & nomas serpèdo de pascentes, infundentes eam cū plantaginis succo, maxime in ulceribus quæ inflammatio præoccupauit, & acriora pharmaca non sustinent, & in corporibus molli carne præditis. Mitigat enim humectiores præsertim & laxiores partes. Vnde in mamarum ac testium inflammationibus adhibetur, trita cū aqua, rosaceo tantō adiecto, ut pharmacū exarescere non sinat. Bonum est hoc modo præparatum medicamentum etiam ad alias inflammationes calidas, & ad inguinum abscessus incipientes, ac fluxiones podagricas, & in summa ubi moderate frige facere unaq; mitigare uolumus: ut ex hoc adeo manifeste appareat: Samiæ terræ uim moderate frigefactoriā esse. Est enim aerea & glutinosa: præ fiat autem stella famia, terræ famiæ, eo q̄ glutinositatem & uim obducendi meatus ampliorem possidet.

Terra

Terra Selinusia & Chia. Cap. VII.
 Selinusia & Chia terra extensoriam uim ualde moderate habent. Quapropter aliquæ foeminæ ad faciem his utuntur. Verum cum leui siccatione ac extorsione, neque caliditatis, neque frigiditatis manifeste participes sunt: & propterea ad ulcera in superficie corporum commodæ existunt, qualia sunt ambustorum. Cæterum quæ substantiam meatuum ualde obductoriam habent, non extergent, prohibet enim hoc ipsum glutinositas.

Cimolia terra. Cap. VIII.

Cimolia terra mixtæ facultatis est, habet enim uim frigefactoriam, & repulsoriam, habet & modicam discussoriam. Lota discussoriam deponit. Verum iuxta naturam eorum quæ ipsi amittuntur, manifeste utranque uim demonstrat. Nam repulsoriis ac frigefacientibus permixta, lutum quod inde fit perfrigerans ac repulsorium efficit: discussoriis, discussorium: atque ita ambustis conducit aceto subacta & illita. Memineris tamen commune hoc in omni leui terra esse. Omnes enim ambustis profunt euestigio ex posca illita, bullas exurgere prohibentes.

Terra Ampelitis, Pharmacitis. Cap. IX.

Ampelitis terra etiam Pharmacitis appellatur, eoque quod efficaciorum alius uim possidet, & quod agricolæ uere appetente ipsam diluant, ex eaq; radices uitium quæ germinem emiserunt illinant, ut animalcula uitibus noxia eas non contingant. Ex eo uero quod enipas uermiculos perimat, satis indicat quantum medicamentis facultatis possideat. At uero lenitatem & uim mitigatoriam non habet, sed magis siccatur. Quapropter & mixtam his medicamentis reperies ipsam, quorum scopus est siccare quippiam ac discutere.

Terra Cretica siue Creta. Cap. X.

Cretica terra similis quodam modo est famie & consimilibus.

similibus. Sed ualde debilis est, multum aerositatis habens, quapropter etiam uim extergendi citra mordacitatem magis habet, per quam etiam argentum exterrit ac depurat.

De omni terra usta. Cap. XI.

Quandoquidem uero quidam medici terram urū, neq; id male excogitatum in usum ulcerum quæ leniter resiccari oportet. Nolle expedit quod usta terra tenuiorum partium & acrior euadit, ut ad discussoriam facultatē delabatur. Si uero usta lauetur, acrimoniam quidem in aquam deponit, uerū partium tenuitatem ex ustura conseruans magis ficatoria fit. Quapropter quum omnis terra non usta ulceribus commoda sit, ea quæ post usturam lota est, magis adhuc ad ulcera egre carnem ac cicatricem recipientia conducit.

De bolo Armeniæ. Cap. XII.

Data nobis est in hac magna peste etiam alia quædam terra ex Armenia Cappadociæ contermina, maxime ficatoriam uim habens, colore pallida. Qui dabat ipsam, lapidem appellabat. Est autem friabilis, uelut calx & stella samia: non tamen similiter stelle leuis. Nam & magis densa est, minus aerea: quapropter qui negligentius inspiciunt, imagine lapidis offertur. Valde autem siccat, tum in dysentericis, tum in fluxionibus uentris. Insuperq; sanguinis sputo, & destillationi, & putredinosis oris ulceribus conducit: maxime autem defluxionibus à capite ad pectus prodest quare etiam his qui ob eam causam ægre spirant ualide auxiliatur, nec non his qui tabe laborant: sic enim resiccatur ulcus, ut ne tulsiant quidem amplius. Cæterum si forte quis à malo liberatus, per licentiores dietam recidiuum sentiat, is itidē ex Armeniæ bolo opem sentiet, præsertim difficili anhelitu iam diuturno. Porrò in magna ac peste omnes qui de hoc pharmaco biberunt, celerrimè sanati sunt, quibus uero nihil profuit, omnes

omnes mortui sunt, neq; ab alio quopiam opem ferunt: ex quo palam constat, quod solis his qui incurabiles erant non profuit. Bibitur cum uino substantia tenui, mediocriter diluto, si febre penitus careat homo, aut parum febricitet, sin ualde, cum aquato penitus: sed neq; sunt adeo uehementer feruidæ pestilentes febres. At uero quid attinet dicere quantam uim habeat hæc Armeniaca bolus siue gleba in ulceribus siccatione indigentibus? Appellatur autem illorum lingua uernacula zarinaca, Syrorum uero zarnacha: mons in quo nascitur, iuxta urbem est appellatam Bagana. Ager in quo mons est, nominatur Agaraces.

Lapis Hæmatites. Cap. XIII.

Hæmatites à coloris similitudine nominatus est. Affrictus enim ad cotem, uel in pila tritus, sanguinolentum succum remittit. Tantæ autem frigiditatis paraticeps est, quantæ adfrictionis. Merito itaq; ausi sunt medici hæmatiten lapidem ocularibus compositionibus addere. Ego uero etiam solo per se usus sum ad aspretudines palpebrarum, si unà cum inflammatione essent oborta, per oui candidum diluto, aut potius per scœnogræci decoctum. Si uero citra inflammationem, per aquam. Initium semper faciendum est à moderate liquido per specillum infuso: deinde ubi æger ferre uim eius potest, crassitudinem augere oportet, & postremum ita crassum facere medicamentum, ut specilli nucleo subdito palpebræ illinere possis, aut euerstæ affricare. Idem lapis ad cotem tritus ac potus, sanguinis sputo omnibusq; ulceribus conducit. Aridus autem tritus & ad puluillum redactus, reprimit carnem excrescentem: nemo autem ipso per se utitur: ego uero ad ea quæ dixi usus sum, uiribus ipsius ex saporis qualitate cognitis. Quin & ipsa ulcera oculorum ad cicatricem perducit per se solus tritus, uelut paulo ante dixi, siue infundatur, siue sublinatur. Nam
 & hoc

Et hoc ipsum experimento cognoui .

Lapis schistos, galactites melittites. Cap. XIII.

Consimilem hæmatitæ, sed debiliorem uim schistos, hoc est, scissilis appellatus lapis habet. Ad cotem tritus colorem pallidum reddit. Ab eo consequens est Galactites, latis colorem dilutus reddens: melittites autem caliditatis cuiusdam particeps est. Nam à similitudine saporis mellis nomē inuenit. Singuli itaq; hi paululum ab hæmatitæ uiribus deficiuerunt, & ad oculos similiter in usum ueniunt, sed leniores existūt. Leniora autem medicamenta semper sunt inflāmatis partibus accomodatiora, uerum debiliora quàm ut repulsa inflāmatione ad perfectam sanitatē perducere queant.

Communis doctrina de omnibus lapidibus. Cap. XV.

Quum communis sit omnibus lapidibus uis siccandi: quicumq; ex ipsis aut in succum resoluti, aut aliàs triti, nullam manifestam gustui qualitatem exhibent, eos putandum est debilissimos esse & leuissimos, & mordacitatis penitus expertes. Qui uero manifestam qualitatem gustantibus offerunt, iuxta qualitatis proportionem etiam uim habent: si quidem enim adstringerint, ad reprimendum, & constringendum spissandūq; ac cogendum cōmodi erunt: si uero momoriderint, ad calcificandum & discutiendū ac colliquantum ualebunt. Inter hos medii sunt qui solummodo extergent, citra adstrictionem ac mordacitatem.

Leucographis aut moroxus. Cap. XVI.

Ex lapidum qui in succum resoluuntur numero est & qui in Ægypto nascitur, quo utuntur ad lintea illustranda, quem alii moroxū, alii Leucographidem uocant. Nam quum subuiridis appareat hic, si ad cotem affricetur, aut asperius pallium, locum inalbat. Expers est autem omnium qualitatum magis quàm prædicti, nō adstrictionem, neque extersionem, neq; mordacitatem
in gustu

in gustu exhibens . Vnde hoc tantum ipsi adest, quo
 citra mordacitatem siccat : & propterea cerato ipsum
 ammifcent , & ad ulcera cicatrice includenda utuntur
 in corporibus mollibus : miscent eundē & ocularibus
 compositionibus . Quanto uero mollior est & qualita
 tum magis expers, tanto moderatior & mitior existit.

Galactites. Cap. XVII.

Galactites quoque consimilem praedicto colorem
 subuirdem habens , lacteum succum remittit . Est au
 tem albior leucographide . Mulieres lacte multo im
 plet , si à balneo tritum lapidem cum aqua aut uino
 dulci bibant . Misceatur & ocularibus cōpositionibus .
 Tradunt eundem dentientium puerorum collo ad ali
 ligatum, facilem dentium exortum efficere .

Thyites lapis. Cap. XVIII.

Omnibus relatis lapidibus fortiolem uim habet,
 lapis qui ex Æthiopia apportatur subuirdis aliquo
 modo uelut iaspis , nominatus thyites . Dilutus hic
 succum reddit lactei coloris, saporis mordacis, & pro
 pterea solum ad repurganda & extergenda ea que pu
 pillis tenebras citra inflammationem offundunt, con
 ducit : ex quo numero sunt & recentes oculorum ci
 catrices, quas attenuare solet : extergit & pterygium,
 oculorum uitium Vnguem latinis appellatum, si non
 ualde durum existat.

Tecolithos quem Syriacum appellat.
 Cap. XIX.

Est & alius lapis fortis facultatis in Syria Palesti
 næ nascens , colore albus, figura concinnus, lineas ha
 bens uelut à torno exsculptas : appellatur Iudaicus &
 tecolithos . Confringit calculos in rhenibus natos, di
 lutus in cote , & ex aqua calida potus . Verum in uesti
 ca lapidibus nihil eximii praestat . Nechepson tradit
 hæc uerba : Tecolithum lapidem cum aqua terito ad
 fordium strigmentitiorum tenuium crassitudinem, &
 derasis

derasit circa uesicam ac pubem pilis illinito, & confrinet ac liquefaciet calculos in uesica. Vnde & cantilena orta est.

Salue pelagus Arabiæ,
Cladum medelam proferens,
Insigniter, tecolithum.

Idem oleo myrteo dilutus, podagricis commode illinitur.

Pyrites. Cap. XX.

Est & pyrites ex lapidum numero qui fortem uim habent colore argento similis cuius usus ex discussorio emplastro ammixti, adiicitur ipsi etiã schistus. hoc pharmacum sæpe pus, sæpe & grumosas cõcretiones, in mediis musculorum regionibus consistentes discussit. Oportet autem lapides qui in usum uertuntur omnes leuissimos facere, ac conterere consimiliter ut eos qui in oculares compositiones miscentur.

Lapis phrygius. Cap. XXI.

Phrygius lapis fortiter siccatur, habes quid adstrictionis simulq; mordacitatis. unde & repellit ac discutit. Ego autem uiso semper usus sum, ad putredinosa quidem ulcera aut per se, aut cum aceto, aut posca, aut uino mulso. Ad oculos uero siccum ex ipso facio medicamentum, de quo in opere ubi de compositione medicamentorum dicitur, agam.

Lapis Ageratus. Cap. XXII.

Lapis Ageratus quo coriarii utuntur, gurgulionem inflammatum euidenter sanat.

Lapis Arsius, & flos ipsius. Cap. XXIII.

Est & lapis Assius in Asso nascens, unde & nomen inuenit, rosacei coloris ac compagis, friabilisq; ac laxus. Innutritur autem in ipso quippiam simile tenuissimo pollini, qui parietibus molendinorum inhæret, quod petræ Assiæ florem appellant. Est autem tenuissimum partium, ut humore flaccidas carnes eliquet ac re-

A E T, K siccet,

S E R M O

siccet, citra fortem mordacitatem habet & quid salsum in sapore: ut coniectare liceat generationem ipsius salsum esse, rore quodam ex mari petrae insidente, qui postea à sole siccetur & obarescat. Similem flori uim habet & petra in qua nascitur, sed efficacia debiliorem.

Gagates. Cap. XXIIII.

Estq; alius quidam lapis colore niger, qui igni admotus, bituminis odorem de se præbet. Hunc tradunt reperiri in Lycia circa fluuium Gagen, unde etiam Gagates appellatur. Cæterum ego crustaceos & planos lapides nigros, debilem flammam generâtes igni admotos, ex Cana Syria attuli prope Hierichuntem, qui nati erant in uertice mortuum mare ambiente, ad partem eius orientalem, ubi & bitumen prouenit, unde & odorem huiusmodi acquisierunt. Vius sum autem his ad inflationes genuum diurnas & ægre sanabiles, compositionibus ad hoc accidens experimento cognitis ipsos ammiscens, & sanè uisi sunt mihi uim illarum longe efficacissimam reddidisse. Ammiscui eosdem & emplastro barbaro appellato, & euasit pharmacum manifeste amplius siccatorium, ut & sinus committeret ac contraheret, non solum cruenta uulnera glutinaret, ad quæ barbarum emplastrum maxime commodum esse creditur. Aiunt Gagaten aqua costum, & cum aqua potum, lumbricos expellere, ad alligatum autem capitis dolores inueteratos sedare. Accelerat partum mulieribus ægre parientibus, si parturientis manu cõtineatur. Admiranda uis gagatæ igni admoti & accensi deinde uino extincti existit. Nam uinû hoc cardiacis in potu datum, statim ipsos leuat, & sudore compresso, & pulsû excitato. Alii in puluillum conterunt gagatem lapidem, & per dies septem cum uino colicis exhibent, & penitus malum tollunt. datur in diem drachma una. Quin & poculum ex ipso suffumigant, ex quo cû uino bibendus datur. Idem præstat efficaciter bitumen quoque

que potum . fugat serpentes ac reptiles bestias suffitus
gagates, & menses ac secundas detrahit, deprehendit
item ac arguit comitiales morbos. strumas quoq; dis-
soluit, tritus, commodis ad ipsas medicamentis am-
mixtus sanat & sedis affectiones, quam leuissime tri-
tus, & uuarum acerbarum succo ad tertias decoctus .
Quomodo etiam alias omnes corporis fluxiones cō-
pescere potest.

Magnetes lapis. Cap. XXV.

Magnetes lapis qui & Heraclius appellatur consi-
mitem hæmatitæ uim habet . participat & attractoria
facultate . Tradunt detentum manu chiragicorum ac *nostr*
podagricorum, dolores ipsorum sedare, æque & con-
uulsis opitulatur.

Smiris, pumex, testæ clibani, & simi-
lia. Cap. XXVI.

Smiris exterforiam uim habet. Dentes itaque mun-
dos facit si ex ea confricentur, uelut experientia cogno-
uimus. Et pumex exterforiam uim habet uelut smiris.
Et figulina testa eadem ui præstat, maxime clibanorū.
Cæterum smiris etiam acre quippiam habet, & pro-
pterea usforiis ac siccatoriis compositionibus misce-
tur. Item eis quæ curat humore fiaccidas gingiuas.
Sed & pumex affrictus dentes illustrat, non solum ex-
tergendo, sed etiam per asperitatem. Vltus autem pu-
mex nihilo inferior est smiride, ad eosdem usus . Lo-
tus idem post usuram, caua ulcera optime carne res-
plet. At uero clibanorum testa unà cum extergendi fa-
cultate & siccatoriam possidet. Quapropter emplaz-
stra ephestias & magos, ex hac testa cōposita, optime
cicatricem ulceribus inducunt.

Lapides in spongiis. Cap. XXVII.

Lapides qui in spongiis reperiuntur uim atterendi
habent, non tamen adeo ualidā ut uesciæ lapides con-
fringere possint . uerū renum calculos comminuunt.

K a Ostra

S E R M O

Ostracites, Geodes, Naxiæ cotis retrimen-
tum. Cap. XXVII.

Ostracitem lapidem quosdam laudare audio, uelut
qui multam siccatoriam uim habeat ex adstrictione &
acrimonia permixtam. quemadmodum & eum qui
Geodes appellatur. ita ut pupillas depurget, & mam-
marū ac testū inflāmationes sanet aqua dilutus Naxiæ
tamē cotis retrimētū frigefactoriā uim habet: ut etiam
podagris opituletur, cum cerato rosaceo adhibitum.

Ophites lapis. Cap. XXIX.

Ophites lapis ustus extergendi ac atterendi & con-
fringendi uim habet. Quare potus ex uino albo ac te-
nui, lapides uescicæ confringit: Adalligatus ad uiperæ
morsus conducit.

Hieracites lapis & indicus. Cap. XXX.

Hieracites & Indicus lapis hæmorrhoidas resiccāt
dextro fœmori adalligati, cuius rei & nos periculum
fecimus. Diogenes autem de lapidibus libro sic ait: La-
pis hieracites subuiridis est ad nigredinem uergens, &
aliis coloribus respersus, ut uariius existat. Vim autem
habet hæmorrhoidas resiccantem dextro ægri fœmo-
ri adalligatus. Probatio ueri hæc est. Vbi habueris
ipsum in manibus, melle manus inunge, & muscæ non
appropinquabunt tibi lapidem ferenti. At uero Indi-
cus colore subfuluus est, tritus autem purpureum co-
lore succum remittit, & neq; densus, neq; rarus est, &
cum uino potus hæmoptoicis prodest. Qui uero est
albidi coloris est & cineris imaginem representat, etiā
alias sanguinis eruptiones sistit.

Vitrum. Cap. XXXI.

Vitrum tenuissime tritum, ex uino albo tenui po-
tum, uescicæ calculos potenter confringit.

Lapis Ætites. Cap. XXXII.

Ætites lapis agitated sonitum edit, uelut ex altero
lapide prægnans, fœtus uuluarum lubricarum retinet
suis

sinistro brachio adalligatus . Verum tempore partus
adimendus est de brachio & foemori adalligandus, pa-
rietq; prægnans citra dolorem. Fures deprehendit, si
quis ipsum in panem qui comeditur imponat . nam
qui furtum fecit, commansa deuorare nequibit. Tradit
etiam simul cum eduliis costum fures arguere. Neque
enim poterit fur deuorare quæ cum ipso costæ sunt.
Tritus autè & cerato cyprino aut gleucino exceptus,
aut alio quopiam calfaciente, magnopere prodest ar-
thriticis ac paralyticis.

Alabandicus siue Alabandinus lapis.

Cap. XXXIII.

Alabandicus coloris subnigricantis est fuluo ammi-
xto, pellucet quasi segmentis quibusdam aut fissuris di-
scriminatus. Tritus hic superficiem pilorum alborum
nigram efficit.

Electrum siue succinum, seu lyncurium.

Cap. XXXIII.

Electrum quod & succinum, & lyncurium appellat,
potum dysenterias sanat, & stomachicis opitulatur.
Chryseletrum quoque cum mastiche potum dolori-
bus stomachi medetur.

Iaspis uiridis.

Cap. XXXV.

Viridis iaspis proprietate quadam, uelut alia quædam,
auxiliatur stomacho & ori uentris, p amuletho appen-
sus. Quidam & anulis ipsum includunt, & draconè ra-
dios habentem in ipso sculpunt, quæadmodum. Nechip-
sos rex scripsit. Huius itaq; lapidis etiã ego experimen-
tum ingens habeo, & sanè catenulam ex talibus lapidi-
bus concinnatam de collo suspendi, ea commensura-
tione ac modo ut lapides os uentris contingant. Cog-
noui autem nihil minus ualere ac prodesse eos qui
sculpturam non habent, quam Nechipson tradidit.

Iaspis subuiridis. Cap. XXXVI.

Iaspis subuiridis adalligatus, stomachi dolores se-
dat.

K 3 dat,

S E R M O

dat, & paralyticas resolutiones ac dolores mitigat. Qui uero capnis appellatur, hoc est fumosus, turbulē tū ualde habēs colorē, magnā tutela ægre parietēs mulieres asseruat. Sed & hydropicis adalligatus commodat, & maxima uulnera ab inflammationibus asseruat, eosq; q̄ uulneratur dolore liberat itidem adalligatus.

Iaspachates. Cap. XXXVII.

Iaspachates ex iaspide smaragdeo, & achate cōpositus est. Vim habet leniendæ sitis, & hydropicis auxiliatur, hæpaticisq; ac peripneumonicis & pleuriticis potus, corpus quoq; floridum ac speciosum facit.

Sapphirus lapis. Cap. XXXVIII.

Sapphirus cū lacte tritus potus, omnes internas ulcerationes sanat, & sudores sedat. Externas ulcerationes omnes idem cum lacte illitus curat. fissuras quoq; linguæ aridus tritus inspersus sanat. In summa siccatoriam uim habet.

Smaragdus lapis. Cap. XXXIX.

Smaragdus assatus & tritus cum melle Attico permixtus, oculorum hebetudines sanat. Cū melle uero & gummi illitus, elephantiasis laborantibus utilissimus est. idem quoq; potus ab eo malo in totum liberat. si sitit, & sanguinem undecunq; feratur.

De metallicis, & quæ ex aqua generantur. Cap. XL.

Metallica appellare mos est medicis ea quorū generatio in metallis est, siue spōte nature, siue p̄ fornacē producantur. insuperq; tertii generis q̄ rursus ex illis ipsis homines suo ingenio faciūt, uelut est cerussa, ærugo, sandix, & similia. Itaq; consequenter de omnibus iuxta literarum græcarum ordinem trademus.

Adarces. Cap. XLI.

Adarces acerrimus ac calidissimus est. Quapropter hebetantibus uim ipsius ammiscetur. & sic multi usus sit, affectionibus calseri indigentibus forinsecus admo-

admotus.

Alcyonia Cap. XLII.

Alcyonia omnia extergent, ac discutiunt, habentq̄;
acrem qualitatem aliqua magis, aliqua minus. Quod
ex hoc genere Asperum appellatur, externam superfi-
ciem leuem habet, & internā substantiā asperā. etq̄; ca-
lidissimū omnium Alcyoniorū, ut et pilos exurere possit.
Quod uapp ad lepras, uittigines, scabies, ac impetigines
aliois mitioribus medicamentis utimur. Nam Aspe-
rum Alcyonium non solū extergit ac depurgat cutē,
sed etiā excoriat ac ulcerat. Quod uero Milesium uo-
catur, figura uermi simile, purpurei coloris, & compage
substantiæ molli, omnium tenuissimum est. Quare
ustum alopecias sanat, cum uino fuluo ac tenui illitū.

Ales, Sal. Cap. XLIII.

Sal omnis & fossilis & marinus, eandem in genere
uim habet. Differentia in eo est quod ex terra effossi
substantia magis sit coacta, quapropter crassitudo par-
tium, & uis adstringendi, in his maior existit. Fossitis
generis optimus est, Ammoniacus & Cappadocius.
At uero marino specie similis est qui in quibusdam sta-
gnis generatur. Omnis tamen sal in communi calcificat,
discutit, adstringit, siccatur, cogitur, ac densat substantiam cor-
porum quibus adhibetur. Nam, quicquid est in cor-
poribus humiditatis id ipsum depascitur, & quod reli-
quum est solidæ substantiæ uel adstrictoria spissatur. Unde
& siccant, & incorrupta adseruant, quæ ob superfluam
humiditatem putrescere solent.

Sal ustus. Cap. XLIII.

Sal ustus discussoriam uim magis habet quam non
ustus, quanto sanè tenuius corpus ex ustura acquirit.
Non tamen similiter ut non usta cogere ac densare so-
lidam substantiam ualet.

Salis flos. Cap. XLV.

Salis flos compage quidem liquidus est, colore

K 4 uero

S E R M O

uero crocens, partium tenuitate usum safem superat,
& acrem qualitatem ac uim multum discussoriam ha-
bet. Colligitur sub aestum caniculæ. Est enim uelut flos
quidam talibus aquis superstans.

Salis spuma. Cap. XLVI.

Salis spuma spumofus quidam flosculus salis est, ut
cinis petris adhærens, multo autem tenuiorum partiū
naturam habet quam ipse sal quare & attenuare & di-
scutere multo magis potest, uerum quod reliquum est
substantiæ densare uelut sal non potest.

Armeniacum pictorum. Cap. XLVII.

Armeniacum quo pictores utuntur ex Armenia ap-
portatur, unde quoque bolus Armenia, de quo dictum
est: affertur. Vim habet Armeniacum exterioriam cum
modica acrimonia & paucissima adstrictione. Itaque
quā tale sit ocularibus medicamentis ammiscetur. Quin
& ipsum per se terunt in tenuissimum puluillum utun-
turque sicco ad augmentum pilorū in superciliis, ubi ob
quandā humorū acrimoniā aliqui ipsorum excidunt,
aliqui uero nō augetur, sed ob alimenti inopiā mar-
cescunt. Nam acrimonia consumpta, particulam ad na-
turalē habitū reducit. Etenim uitioso humore cōsum-
pto, natura ad proprias actiones redit, quā nihil sit am-
plius quod ei impedimento sit. Nechepsus de eo sic
tradit: Armenium quo pictores utuntur, duodecimā
drachmæ parte melancholicis & crassum sanguinem
habentibus dato. Datur & pueris pectoris morbo infe-
stis, reuomunt enim, nā uomitorium existit. Datur &
morbo sacro obnoxiiis, ac furiosis hoc modo: Cētaurii
fasciculos manipulares tres in aquæ marinæ heminis
tribus coquito, donec una super sit, & cum excolato de
cocto Armuthei lapidis quē Greci armenium uocāt,
tertiam drachmæ partem tertio, ac confidenter exhibe-
beto. Nihil enim periculi est. Itaque nosse operæ pretiū
est quod Armenium penitus reuomitur, nihil memo-
rabile

rabile sursum efferens, sed & inferne modicum quid paulatim, & in pluribus secessibus effert.

Arfenicum, Auripigmentum. Cap. XLVIII.

Arfenicum usoriam uim habet tum usum, tum non usum. Manifestum est autem quod usum tenuiorum partium euadit.

Asphaltus, Bitumen. Cap. XLIX.

Bitumen ex numero eorum est que in aqua marina, aut consimili generantur. Optimum est quod in nostro mari iuxta Hierichuntem prouenit. Vis est omni bitumini siccatoria ac calfactoria, ordine secundo. Merito itaque ad cruenta uulnera glutinanda adhibetur, itemque ad alia que siccari expetunt cum moderata calfactione. Quapropter in tenasmi ad egerendum irrita mentis, in quibus pituita crassa infarta est ut ægre, uel li queat, ipsius utimur suffitu. Similiter & ad dysenterias eos ex tali causa intestinis ulceratis. Potum bitumen nucis ponticæ aut fabæ magnitudine cum uino tritum, cardiacis qui animo linquuntur magnopere euestigio prodest. Maxime autem scemini & pueris & corporibus mollibus conducit. Eodem modo datum & quartana citius liberat. Experimento constat uis eius poti ex aqua, in his qui a rabioso cane morfi sunt: præseruat enim eos ne in timorem aquæ delabantur, & eos qui iam inciderunt conseruat.

Aphronitrum, & Litri spuma. Cap. L.

Aphronitrum, hoc est, nitri spuma, & litri spuma inter se differunt, quod litri spuma medicamentum est magis siccatorium, aspectu farinæ triticæ simile. Nam ab ea quoque existit. Aphronitrum autem non farinosum, neque dissolutum, sed compactum est. Differt autem a sale aphronitrum, in quantum unum solum prædominantem saporem manifeste in ipso uidere est, amaram uidelicet, qui discussoriam uim habet, densatoriam uero non habet, quemadmodum sal possidet. Aphronitrum

K g trum

S E R M O

trum itaq; exterloriam uim habet ut non solum forades depurget, sed pruriturum quoque sanet. At uero litri spuma eandem uim quam litrum habet, sed tenuiorum partium existit.

Gypsum. Cap. LI.

Gypsum unà cum siccatoria facultate, uim quoque obducendi meatus assumpsit, lapidescit enim aqua maceratum. quapropter puluillo farinæ triticæ molendini parietibus adhærenti mixtum, & oui candido subactum, ac pilis leporinis exceptum, sanguinis eruptiones præclare sistit.

Diphryges. Cap. LII.

Diphryges mixtam facultatem adstringentem cum acrimonia habet. Quapropter & malignorum ulcerum bonum medicamentum est, & ad putredinosa oris ulcera, tum per se, tum cum melle despumato. Item ad anginam, maxime ubi iam per adstringentia humorum influxus fuerit repressus. Quin & gurgulione resecto, ipso solo mox usque ad cicatricem induram sæpe usus sum, utpote pharmaco omnia ulcera exacte cicatrice includente.

Diaphanes lapis specularis. Cap. LIII.

Diaphanes siue lapis specularis appellatus, usus trius fistulosis ulceribus inspersus celerrime incarnat.

Theion, Sulphur. Cap. LIIII.

Sulphur omne uim attractoriam habet temperamento calidum, substantia tenuium partium existens, ut & ad multa uenenum eiuculantia animalia resistat. Ego autem & ad pastinacæ marinæ, & draconis morsus ac ictus eo sæpe usus sum, arido uulneri insperso, aliquando etiam saliuam mixta, aliquando oleo uetere, aut melle, aut terebinthina. Sed & scabies ac lepras & impostigines sæpe cum eo curauimus addita terebinthina. De terit enim tales affectus, nec materiam in altum repellit, quemadmodum, multa medicamenta faciunt.

Ios xystos, Ærugo rasa. Cap. LV.

Ærugo rasa acrem qualitatem habet, discutitq; ac consumit & liquefacit omnem carnem. Quod si ad multam ceram ammiscetur exterforium & cicatricæ inducens pharmacum.

Ærugo uermiculata. Cap. LVI.

Æruginem uermiculatam ita facies. In pilam cyprii æris, quæ & pistillum æreum habeat, aceti albi acris dimidiam heminam infundito, & in sole terito donec strigmentitiam spissitudinem acquirat. Deinde aluminis rotundi 3.i. & salis fossilis pellucidi albiq; ac solis di 3.i. addito, aut si hoc non adsit, nitri tantundem, & postea ad solem sub caniculæ æstum terito, donec colore æruginosum compage uero strigmentosum euadat, atq; sic ad uermicularem figuram effingito, ac resposito. Efficacior fit ærugo, si aceti partem unam, uris næ ueteris duas contriueris.

Cadmia. Cap. LVII.

Cadmia optima est botryitis. Vim habet omnis cadmia siccatoriam, participans & exterforia. In caliditate ac frigiditatis differentia moderata est. Vsta uero & lota medicamentum siccans & extergens citra mordacitatem euadit, ad ulcera explenda tum oculorum, tum totius corporis commodum.

Cyanus. Cap. LVIII.

Cyanus acré & discussoria ac demolientē consumētēq; carnem uim habet, participat & adstrictoria.

Lepis, Squama æris ac ferri. Cap. LIX.

Squama alia æris est, quæ sanè helitis uocatur, alia ferri. Helitis itaq; in siccando primas habet, utpote tenuiorum partium, & quæ aliquid æruginis assumpserit, uerum ferri squama maiore adstringēdi ui participat, atque ea adhuc amplius ferri stomomatis appellati, hoc est, chalybis, siue in aciem efformati. Quapropter hæ ambæ ad maligna ulcera meliores quam

liquas

S E R M O

Squamæ æris existunt. Æris autem Squamæ consumit & eliquat carnes. Omnes uero Squamæ multum mordaces sunt.

Lythargyros, Argenti spuma. Cap. LX.

Argenti spuma moderate siccatur, quemadmodum alia omnia consimilia, calcatur quoque partimque perfrigitur, ac extergitur, atque hæc omnia moderate facit.

Quapropter uelut materia sæpe ipsa utimur, eamque aliis ammiscemus, quemadmodum etiam cera uelut materia quadam utimur.

Litrum. Cap. LXI.

Litrum inter aphronitrum & salæ mediam uim habet. Vsum autem ad spumæ litri substantiam prope accedit. Siccatur itaque & discutitur, & si quidem intra corpus sumatur, secatur & attenuatur crassos ac uiscosos humores, multo magis quam sal. Aphronitrum autem nisi magna urgente necessitate, nemo deuoratur, ut quod stomacho incommodum existat. Et tamen ruralis quidam, in strangulatu fungorum ipso utebatur magno subcessu.

Melanteria. Cap. LXII.

Melanteria medicamentum adstringens est, similitudinum tenuium partium ferè omnium maxime pharmacorum quarum adstringunt.

Melan, Atramentum scriptorium. Cap. LXIII.

Atramentum scriptorium abunde siccatur aqua dilutum, aut potius poscitur, & ambustis euestigio illitum prodest.

Misy, Sori, & Chalcitis. Cap. LXIIII.

Iuxta cyprum metallum in Solorum montibus, magna quædam domus erat in monte effossa, iuxta cuius dextram parietem, ad ingredientes uero sinistram, introitus erat ad ipsum metallum, in quo quasdam uidi plurimam extentas uelut zonas alternatim positas tres numero, infimam quidem foreos, supra ipsum chalcitidis, deinde misyos. Et progressu sanè tem-

temporis chalcitis paulatim transmutatur in misy, & diutius adhuc tempore potest etiam fori in chalcitidem permutari. Quare nihil miri est, tria hæc eiusdem generis uim habere, & tenuitate ac crassitudine partium tantum differre. Crassissimarum enim partium inter ipsa est fori tenuissimarum misy. Mediam uero inter ambo uim chalcitis possidet. Vt hæc tenuiorum partium sunt, sed minus adstringunt.

Molybdæna, Plumbago. Cap. L X V.

Molybdæna siue plumbago similem argenti spumam uim habet, ad frigiditatem uergentem, sed neque exteroriæ facultatis particeps est.

Molybdos, Plumbum. Cap. L X V I.

Plumbum uim habet frigefactoriam, nam liquidam substantiam possidet à frigiditate coactam. Vnde & mole & pondere augetur plumbum, in domibus subterraneis turbidum aerem habentibus repositum. Ita que si pilam plumbeam unà cum pistillo plumbeo paraueris, & in ipsam uinum tenue, & oleum rosaceum, aut myrteum, aut melinū infunderis, & ad solem siue ignem triueris, ut succum quendam plumbum remittat. Optimū pharmacū habebis, si eo succo ad sedis inflammationes ulceratas, aut pudendorum, aut testium, aut mamarum uteris. Item ad omnes influxiones que inguinibus, aut pedibus, aut aliis articulis incumbunt. Est & mirabile medicamentum ad maligna & cancerosa ulcera. Ad multo usus idem commodum erit, si ex adstringentibus ac perfrigerantibus succum aliquem addideris, uelut ē seridis, cotyledonis, semperuuii, portulacæ, psyllii, uuæ acerbæ. Quæcumque uero ex his succum non facile remittunt, uelut portulaca, his aliorum succum ammiscere oportet, uelut uuæ acerbæ. Lamina porro ex plumbo facta & lumbis imposita, ueneris impetus cohibet in his qui exercitare se uolunt. At uero ustum & lotum plumbum, ad maligna ulcera, & chironia, &

S E R M O

nia, & cancerosa, optimum pharmacum est cicatricem inducens tum per se, tum aliis ammixtum.

Pompholyx. Cap. LXVII.

Pompholyx lota ferè omnium primas obtinet que citra mordacitatem siccant. Vnde ad cancerosa ulcera commoda est, & alia omnia maligna, & corrosas dentium gingiuas.

Rhoidarii præparatio. Cap. LXVIII.

Rhoidarium uarie præparatur. Optimus modus hic est. Rhunolus accipito, in aqua macerato, & lapidem cupholithon appellatū terito, rhois cremore affuso, siccari finito. Deinde anchusæ radicem cum oleo coquito donec oleum ruffescat, & ex oleo parum addito ac terito, & ad dies xv. siccari finito, & tunc rursus ex cremore rhois affundito ac siccari finito. Deinde in uas testaceū mittito, obturato ac assato, & erit bonū rhoidarium. Cæterum cupholithos à Cæsarea Palestinæ affertur. Qui cupholitho carent, calce uiua ad medicamentum præparandum utuntur.

Sandaracha. Cap. LXIX.

Sandaracha uistoriam uim habet uelut arsenicum, unde in compositiones discussorias & extersorias ipsam ammiscent.

Sandyx quæ & Syricum. Cap. LXX.

De Sandyce siue Syrico ubi de cerussa agemus dicetur.

Scoria. Cap. LXXI.

Scoria omnis multum siccatur. Si itaq; ferri scoriam siue recrementum quàm leuissime contriueris in acerrimo aceto, & postea coxeris, pharmacum maxime siccatorium ad inueteratas aurium purulentias habebis. At uero argenti scoria appellatur helcysima, itidem siccandi uim habens.

Stibium. Cap. LXXII.

Stibium ultra siccatoriam uim omnibus metallicis commu-

communem, habet & adstrictoriam facultatem. Quae propter & ocularibus medicamentis ammiscetur.

Spongia. Cap. LXXIII.

Spongia pice liquida ac bitumine imbuta & usta, a crem & discussoriam uim habet, sanguinemq; sistit, spōgia noua aqua frigida, aut posca, aut uino madefacta, pro corporum uidelicet differentia, uulnera cruenta glutinat, uelut alia ad hanc rem idonea medicamenta.

Styperia, Alumen. Cap. LXXIIII.

Alumen omne uehementissimam adstringendū uim habet. Scissile omnium maxime subtilium partium est. Deinde rotundum. Crassarum partium est liquidū, itemq; crustaceum ac laterarium, placitin & plintitin Græci appellant.

Titanos, Calx. Cap. LXXV.

Calx uiua uehementer urit, ut crustam inducat. Ex tincta euestigio quidem & ipsa crustam infigit, uerum post unam aut alteram diem, & minus urit, & minus crustam inducit. & progressu temporis penitus crustā non infigit. Calfacit tamen adhuc & carnes cōsumit. Si uero lauetur, mordacitatem deponit, & lixiuium facit: ipsa uero citra mordacitatem siccatur. & si bis aut ter, aut pluries lauetur penitus lenis euadit, & generose citra mordacitatem siccatur.

Phycos, Fucus. Cap. LXXVI.

De fūco referam ubi de cerussa tractabo.

Chalcanthus, Atramentū futuriū. C. LX XVII.

De hoc pharmaco merito mirari licet, quomodo ^{non est aspicuus} fortissimæ adstrictioni caliditas non ignaua in ipso mixta sit. Quare manifestum est quod omnium maxime humiditas carnes siccare potest, humiditatem calore consumens, adstrictione uero densans ac spissans substantiam. Fit & hoc in Cypro prope locum ubi mysy, chalcitis, ac fori reperiuntur, ut ex his intelligi possit, aquam pluuialem per collem illum excolatā, omnem

S E R M O

omnem illam terram circumluere ac abluere. Vidi autem hanc paulatim coaceruari quotidie in lacu quodam, & erat sanè tepida ac uiridis, chalcitidem, & æruginem odore repræsentans. Quidam autem ipsam exhaurientes aquam, in urnas quadrangulares fistiles transfundunt, in quibus plurimis diebus coacta ac densata chalcanthus fit. Verum temporis progressu etiam chalcanthus in chalcitidem transit.

Chalcitis. Cap. LXXVIII.

De chalcitide iam diximus ubi de misy egimus. Nunc satis est illud tantum dicere, quod adstrictoriam & acrem uim mixtim habet. Prædominatur autem acris, uehemens adeo existens, ut & carnem inurat, & crustam inducat. Vsta chalcitis mordet quidem minus sed non minus siccatur. Deponit & adstrictionis non nihil. Quare penitus melior est usta chalcitis quàm non usta tenuiorum partium uelut alia usta euadens, acrimoniã autem nõ adsumens. Nam quæ natura acris sunt, usta mitiora fiunt, reliqua acriora. Lota insuper chalcitis ad huc lenior euadit.

Chalcos, Æs ustum. Cap. LXXIX.

Æs ustum habet quiddã acre in se, sed & adstrictionis particeps est. Et propterea si lauatur optimũ pharmacũ est ad ulcera cicatrice includenda. Verum ante usturã, in his qui duras carnes habent usus eius assumitur.

Calchu anthos, Æris flos. Cap. LXXX.

Æris flos tenuiorum partium uim habet quæ est ustu, & squama æris, participat & extersoria ui, unde ad magnas asperitudines palpebrarum conducit, sycoses Græci appellant.

Chryfocolla. Cap. LXXXI.

Chryfocolla ex eorum numero est quæ carnes elisquant, non tamen fortiter mordet, discussoria utiq; satis est & siccatoria. quidam eam solam ita appellant quæ inter metalla reperitur. Verum præstat arte parata,

parata, in pila aenea gr̄is rubri, pistillo quoque similiter aereo, urina pueri impubis addita, ita ut diutius in sole calido teratur. Nam quod inter terendum resoluitur, id siccatum commodissimum medicamentum fit ulceribus malignis, tum per se, tum idoneis ad eandem r̄e pharmacis ammixtum.

Psymmithium, Cerussa. Cap. LXXXII.

Cerussa ex plumbo acri aceto dissoluto paratur, & tamen neque acris, neque mordax est, neque disculforia, sed & meatus obducit, & perfrigerat. Vsta autem pura cerussa, in id quod Syricum appellatur transit medici fardicem nominant. Et vsta quidem cerussa tenuiorum partium euadit, non tamen calfactoria. At uero si cus frigiditatem cerussæ seruans, partium subtilitatem insuper assumpsit, ut per ipsam in altum corporum penetrare queat.

Psoricum. Cap. LXXXIII.

Psoricum fit dupla chalcitide ad argenti spumam ammixta, ita ut hæc primum acerrimo aceto terantur, deinde in ollam nouam indantur, quæ media æstate per dies quadraginta in sterquilinio defoditur. Hoc medicamentum magis siccatorium, & minus mordax fit quàm chalcitis, palam est autem quod & tenuiorum partium euadit.

De materia medica ex animalibus. Cap. LXXXIII.

Plantarum materia explicata, non omni uidelicet per totum terrarum orbem, sed quantæ nos experientiam habemus. Imo & terrea & lapidea materia medica anumerata, superest adhuc materiam ex animalibus persequi, siue ea in aqua, siue in terra uitam degant. Quemadmodum autem in plantarum materia, etiam de succis qui ex ipsis fiunt mentionem fecimus. sic etiam nunc non solum solidarum in animantibus partium uim trademus, sed etiam in ipsis contentorum, uelut sanguinis, bilis, urinæ, stercoreis, & similibus. relictis

A E T.

L tamen

tamen abominandis ac detestandis, & quibusdam lege prohibitis, de quibus cum alii quidam tum Xenocrates, scripsit, uelut est homines comedere, urinas bibere, ac menses muliebres, & similia. Imo relictis quoque medicamentis certa morbum genera inducentibus, itemque compositionibus uenenosorum pharmacorum. Quia uero talia scribunt non minori sed maiori odio digni sunt quam qui perpetrant, quanto maior iniuria est cum multis malum aliquod quam unum solum perpetrare: Et cum actore quidem flagitiosarum speculationum experientia commoritur: Scribentium uero male factum immortale est arma malitiae improbis suppeditans. Dicemus itaque nos de commodis hominibus rebus, quarum experientiam habemus, & sane primum humorum in animalibus mentionem faciemus.

De sanguine. Cap. LXXXV.

Columbinum sanguinem solent hi qui ossa capitis fracta perforant, crassae membranae infundere, quod si columbinus non adfit, palumbi aut turturis sanguine uti licebit. Quidam & ad sugillatos oculos eodem utuntur calido instillato de recens mastato animali, aut de uenis alarum dissectis. Ego uero sexcentos uidi ossibus capitis perforatos, & nihil laesos ex rosacei usu, citra sanguinem columbinum. Sunt autem & sugillatorum oculorum medicamina multa & collyrriorum genere, & maxime Democratis ex myrrha, item quod ex thure constat, & quod ex croco. Sed & foenigreci succus in hunc usum potior est sanguine columbino. At uero caprinum sanguinem quidam hydropicis pharmaci loco dederunt, & ad uentris fluxiones aut dysenterias eodem assato usi sunt. Hircinum quoque sanguinem aliqui siccatum, & aliis ad hanc rem commodis ammixtum, calculosis exhibent. Ita que licebit ruri degenti & aliis auxiliis carenti, etiam hunc in usum uertere, nam experientia periculo uacat.

cat. Quin & hœdinus sanguis in usum uenit, de quo Xenocrates sic scripsit: Hœdinus sanguis spuentibus sanguinem ualde commodus est. Oportet autem non dum congelato dimidiæ heminæ mensura, aceti aceru rimi tantundem ammiscere, deinde seruifacium in tres partes diuidere, & singulis diebus partem unam absorbendam præbere. Vespertilionum porrò & ranarum ac ricinorum sanguinem pilos extirpare falsum reperiri, quum experientia id explorarem. Quemadmodum etiam aliorum animalium sanguinis uanas promissiones comperi, & partim experiri ne tentauit quidem, quum pharmaca haberem aptiora & parabiliora ad singulos affectus. cauebam autem simul ne præstigiatoris opinionem incurrerem.

De Lacte, ex Rufo, & Galeno. Cap. L X X X V I.

Duplex lactis utilitas est, altera ut alimenti, altera ut medicamenti, saluberrimum lac est purum ac syncerum neque amaritudinis, neque aciditatis, neque falsedinis, neque acrimoniæ, neque graueolentiæ particeps, sed ut ita dixerim odoratum. aut odoris expers, aut si quidem modice odoratum fuerit, palam est quod & gustatibus dulce erit, utpote modicæ dulcedinis particeps. Primum autem differentias ipsius cõsiderare oportet.

De lactis differentia. Cap. L X X X V I I.

Quantum natura inter se distant uacca & equa, ac alia animalia, tantum, & lac ipsorum inter se differt. Bublikum. n. crassissimum est ac pinguisimum, cõmodeque nutrit ac partes subit. Liquidissimum autem & tenuissimum ac minime pingue camelinum est, & uentrem minus subit, quanuis multum feri habeat. Sed uice uersa equinum magis aluo secedit, similiter & asininum quod minimum pinguis succi possidet. Quapropter etiam raro in uentre in caseum mutatur. Caprinum moderatam compagem habet, & ad purgandum debilius bubulo est, de cætero æque cõmodum & multum nutriens,

1 2 Ouil

S E R M O

Ouillum hoc crassius est, uerum utiligines albas subcute inducere solet, si quis assidue ipso utatur. Suillum crassissimum est, ut neq; coagulo opus sit ad id coagulandum, & serum modicum secernat, & in coctura celerissime coeat. Quare nec adalui excretionē commodum est, & uentriculo nauseam mouet.

De lactis differentia ab animalium habitu. Cap. LXXXVIII.

Manifestum est autem quod omne sanum animal melius lac quam morbidum præbet. At uero morbos animalium ex tenuitate cutis deprehendere licet, & pili raritate, tuberculis, impetigine, scabie, & inedia. Nigriora quoq; in brutis ferè in totū fortiora sunt. Quod & carnes ipsorum testantur, utpote iucundiores. Alba contra imbecilliora.

De lactis differentia a temporibus anni. Cap. LXXXIX.

Iuxta anni tempora liquidissimum & tenuissimum est lac uernum, hoc est, post partum: spissatur autem temporis progressu, ut media ætate siccus ac crassius redatur. Laudatur æstiuum ut concoctu facilius, & iucundi odoris.

De lactis differentia a pabulo. Cap. XC.

Quin & circa pabulum plurima differentia in lacte reperitur. Nam aliàs aliam herbam animalia depascuntur, & uiridis quidem herba, & iuxta aquas nascens liquidius & modicum lac suggerit. Durior uero & montana, apta est ad boni ac multi lactis generationē. Omnia pabula adstringentia, acerbum & aluum sistens lac præbent. Acria uero & præsertim purgantia, uelut est scammonium, & ueratrum, & tithymalli, uentrem turbans, lac exhibent. Cytisus autem pingue ac dulce.

De lactis differentia ab ætate. Cap. XCI.

Animalium in uigore ætatis consistentium lac optimum est, iuniorum liquidius, seniorum siccus.

Quibus

Quibus lac conueniat. Cap. XCII.

Ex omnibus ferè eduliis optimum lac optimi succi est ac alimenti ex contrariis substantiis ac facultatibus compositum, subducente ac sistente aluum, obturante ac attenuante. Et sanè ubi qualitas ipsius nihil cōtrariū utentis naturæ habuerit, & uiscerum ipsius exitus ob uasorum amplitudinem spaciosi fuerint, utilitas ex lacte cōsequetur, & nihil mali ille ex eo experietur. Vt si litates aut lactis etiam ueteres medici recēserunt. Vt si tris moderatam subductionem, succi bonitatem, & alimoniam, & quod concoctum probe carnem meliorē reddit, & mordaces succos expurgat. Vnde in urinæ difficultate, & acri egestionē alui, non solum bibere cōducit, sed etiam inferne per clysterem infundere. Ad acres. n. & mordaces fluxiones commodissimum est, non solum abluens ipsas de partibus infestatis, atque hoc per extersoriam humiditatem, quam in serosa sui parte complectitur, sed etiam crassitie ac pinguedine sua corporibus oblitū ac inductum, non sinit influxum acrem nudis ipsis allabi. Ad pulmonis itaq; ac intestinorum ulcera, item rhenum, uesicæ ac uteri, & ad pularum eruptiones, ac furunculos, & alias cutis asperitūdines, conuenientissimū est in potu. Itē ad eos qui cantharidas hauserunt, aut buprestin, & in summa ad medicamenta erodentia ac exulcerātia, & ad hyosciamū uelut peculiare remedium est. Nō statim resipiscere affectos facit. Cæteriū in gutturis exulcerationibus, quæ cum ob alias multas causas, tum ex anginis fiunt, & his qui ephemerum sumpserunt, lac gargarissare cōducit. Idem potum magnopere prodest alimentum non sentiētibus, & sicciōribus, ac qui ægre uires recoligunt. Commodum est & ad oculorum fluxiones acres, & ad oculos sugillatos. Quin & forinsecus palpebris impositum lippientium, ubi dormire uolent, cum rosaceo & oui candido, inflammationes ipsorum

concoquit. Eodem modo utimur & ubi sedis ulcera mitigare uolumus, propter acres serofos humores ac inflammationes dolore affecta, similiterq; ad pudendum ulcera, & in summa ad omnia lenimento opus habentia, ob inflammationem, aut mordacitatem, aut ulceris malignitatem. Quapropter & cancerosis adhibetur ulceribus in medicamenta dolorem eximentia amixtum, qualia maxime sunt quæ ex pompholyge fiunt. In uniuersum igitur mitigatorium est lac, lauem naturam habens, atque multo magis, ubi serofi humoris maior pars per cocturam, aut aliam autem fuerit consumpta.

De modo, tempore, ac mensura utendi lactis. Cap. XCIII.

Omnis qui lac bibere uolet, à reliquis cibus ac potibus abstineat, donec concoctum sit hac secesserit: si.n. ante eius concoctionem, alium cibum quis sumat, necesse est & ipsum lac corrumpi, simulq; corrumpi & cibum qui superingestus est. Præstat autem mane bibere recens multum, & tunc plures labores detrahere, quiete ac sensim ambulare, & interim cessare, citra somniam admissionem. Qui enim hoc modo se gesserit, potum lac excernet, idq; inutilia secum educet. Opus est. n. si quid aliud, primum acceptum secedere, quo facto aliud bibere. principio igitur secedit aluo comode purgans, non totam corporis molem, sed quæ in aluo & intestinis sunt partibusq; uicinis. Post hæc iam in uenas defertur optimeq; nutrit, & non amplius secedit, sed uentrem sistit. Mensuram sumendi definire omnibus, impossibile est, quemadmodum in aliis quoque edullis, satis est igitur quantum facile quisque ferat. Cæterum ad mordaces humores & maxime infartos, cum modo dico melle bibere conducit. nam sic & utilius & magis exterforium est, & citius aluo secedit, ammiscenda est & sapa & uinum dulce. Ita enim commodius
stomacho

stomacho euadit. Quod si salem accipiat, magis etiam aluo secedit, sed iniucundius existit.

Quibus lac noceat. Cap. XCIIII.

Lac quod plurimum seri habet, periculo maxime uacat, et si quis semper ipso utatur quod uero modicum serosi humoris, non parum autem caseosae crassitudinis habet, non securi usus omnibus est, qui frequenter id sumunt. Rhenes enim laedit qui apti sunt ad calculorum generationem, obturationes quoque & affectiones circa hepar efficit, in his qui propterea affici possunt. Eiusmodi sunt quibus angusti fines sunt uasorum trassum mentium alimentum ex sima hepatis parte in gibbosam. Sed neque capiti commodum est, nisi quis ipsum ualde ualidum habeat. Quod uemadmodum neque praecordiis quae facile inflantur plerisque, omnibus enim in uentre inflatur, ut paucissimi sint qui non hoc perpetiantur. Asinidus quoque eius usus dentes laedit, una cum circumscissae carne gingiuarum. Hanc enim humore flaccidam efficit, dentes uero putredini & erosioni obnoxios facit, id quod crassiori lacti maxime inest. Nam asininum lac propterea quod ualde tenue existit, non solum non laedit dentes, sed et ipsis commodat, propter uim extergendi. Oportet itaque ab esu lactis, uino mulso aqua diluto dentes colluere: ita enim omne caseosum dentibus ac gingiuis infartum extergetur. Caeterum qui caput non facit llesioni expositum habent, commodius est uino mulso meraco citra aquae mixturam os colluere.

De lactis coctura. Cap. XCV.

Si quis praecosto lacte serum consumperit, omnino uentrem non subducit. dant autem hoc ipsum his quibus uenter ac intestina ab acribus superfluitatibus mordentur, & qui ieiunum intestinum biliosis fluxionibus infestatum habent, & dysentericis. Modus praeparandi duplex: Aut enim diutius cocto lacte serum infumitur, aut silicibus iniectis, sed quod per silices

¶ ¶ inie

S E R M O

infectos, fit crasius præparatur, & propterea uitiosius euadit cum alijs, tum quod cinis ex ignitis lapidibus lacti commiscetur. Habet autem tale lac aliquid comoditatis in putredinosis ulceribus, quare his exhibere oportet lac per filices præparatum, reliquis coctum. Coctura fit ad ignem assidue agitando ne dirimatur, & si quid ollæ labro adhæserit, etiam in spongia munda auferre oportet. Nam sæpe hoc ipsum lacti ammixtum totum corrumpit. Porro per filices sic præparatur. Lac præcoquitur donec plurima humiditas consumatur, deinde, lapides filices igniti in lac mittuntur, quot omnino suffecerint ad serum consumendum. Nec minus, imo magis idem efficiunt laminæ ferri ignitæ lacti immersæ. Est enim ferrum adstrictoriæ facultatis particeps, & proinde plures cylindros ferreos parauit, qui uerum ad finem additum habent, ut hac quasi ansa facile quis ferrum ignitum tollere queat panniculis detentum, uelut in cauteriis facere solemus. Lac tamen hoc modo præparatum facile in uentre casei figuram accipit, quapropter securius est aquam affundere, quæ admodum Medici non pauci faciunt, ubi serum primû consumptum est, rursus aquam puram affundentes: non enim humiditatem feri fugiunt, sed acrimoniam perquam uentrem subducit.

De sero lactis, Ex Galeno. Cap. XCVI.

Serum lactis extersoriam uelut uim habens, subducendi uentris gratia assumitur, tum in potu, tum per clysterem immixtum. Nam acrimoniam intestinorum citra mordacitatem abluit & extergit. Potest & pro aqua commodissime assumi ad ulcera acri sanie infecta eluenda. Quin & medicamenta discussoria ad sugillata liuoresq; ac nigredines, ex corpore melius eluuntur per serum quam per aquam. Sic quoque eodem ad contusa suffusa ac liuefacta utimur, commotis ad hæc pharmacis ipsum ammiscentes. Serum autem

notandum, dicitur
sero

autem sic præparare oportet . Lac in ollam funditur,
 sed non ouillum neque suillum, utrunq; . n. ineptum est
 ad serum detrahendum, coquiturq; igne concitatore,
 & assidue ac æqualiter mouetur, & ubi efferbuerit, a
 motu cessatur, & ubi adhuc amplius efferbuerit, aqua
 frigida in promptu sit in profundiore quodam uascu-
 lo sita, in quam olla in qua lac coquitur immittitur: sta-
 tim . n. sedatur. Sedato autem feruore, rursus coquitur,
 & ubi efferuescit, acetum mullsum aut aqua mulla bis
 aut ter irroratur, quo facto caseus statim à sero dispa-
 rat, serum itaq; mox per panniculum excolatur . Vbi
 igitur crassas & pituitosas superfluitates abundare suo
 spicatus fueris, acetum mullsum irrorabis ubi acres &
 biliosas, aquam mullsam. Quin et immisso in ollâ, postea
 quam lac bis aut ter efferbuerit, uase frigidissimam ad
 quam habente, fissuram ac secretionem facimus. Vten-
 dum est sero ad debiles & cibos auersantes. Oportet
 autem sero quod primum bibitur salem ammiscere,
 ubi uero purgare coeperit citra salem dato, atq; hoc p
 interualla quædam facito, donec satis æger purgatus
 fuerit. Copiam iuxta uires expendere oportet, neq; ta-
 men magnopere deliqueris etiâ si quid amplius præ-
 bueris. In summa autem copia sit seri potus heminas
 rum quinq;. Et modus quidem parâdi seri talis est. Ca-
 res aut sic præparant. Cnici semen contundunt, eoq;
 lac coagulant, & uasidû serum efficiunt. Deinde exco-
 lant, & salè aut aquam marinâ addût, rursusq; coquût
 ac exhibent. Fortiter itaq; hoc purgat, sed omniu ius-
 cundissime bibitur. Omnino autem longè cocturæ me-
 dicatiuis serum efficiunt. Et his quidem qui forti euas-
 cuatione indigent, thymi drachmas tres aut quatuor
 unâ cum sero dabis in prima portione. si uero adhuc
 amplius purgare uelis, epithymi tusti ac cribrati drach.
 tres dabis. Vitare tamen medicamenta oportet in
 quibus non magnum est id quod molestat. Cæterum

simplicius præparato sero uti oportet in corporibus mollibus, & in quibus euacuare & eluere solū ea quæ in uentre ac intestinis hærent uolumus, & in quibus in testinum exulceratur à quibuscunq; uulgaribus purgatoriis medicamentis, & in quibus bilis pura uentrem infestat in quibus inanes uentrem ad egerendū stimulat cupiditates, & in quibus periculum est renes aut uescam aut uterum exulcerari, & in macilentis ac tenuibus, purgatione tamen egentibus. Maxime omnium autē sero uti oportet in his qui imbecillum stomachū habent, & tamen purgatione indigent. His omnibus exhibendum est serum, neque sale, neque alio quopiam medicato ammixto. Sed & puero, & mulieri, & seni, hoc serum citra omne periculum exhibetur, & in caniculæ ætibus intrepide datur, quanquam tunc temporis alia medicamenta suspecta sint. At uero fortiori sero uti quis potest, & ad corpora, & ad uitia uehementioribus medicamentis egentia. Præsertim ad inueteratas papulas, & uaros liuidos & uitiatos sub cute humores, uelut lepras & similia. Item ad ulcera uetera & efferata, & ad ulcera capitis manantia, ac similia. Ad oculos quoque assidua fluxiones uexatos, & ad scabiem palpebrarum, & maculas solares in facie, potest & quis eo in longis febrium circuitibus uti, & in quibus periculum ut ex morbis in aquam inter cutem delabantur. Atq; hæc quidem de sero sufficiunt.

De his quæ iucunditatis gratia cum lacte coquuntur. Ex Gal. Cap. XC VII.

Lac cum aliquo crassi succi edulio diutius coctum, flatuositatem deponit, & magis nutrit, & alui fluxionibus, & tenuibus ex capite in pectus distillationibus conuenit, sed & in hoc considerandum est ne clam nobis alia quædam uiscera lædat. Quorundam enim natura ab hoc abhorret: & aliàs periculo eiusmodi edulia non uacant. Nam & iecur obturant, & calculos in

mutand
de sero
et no pte
rennat

lapis
soss dicit

in rhenibus generant. Quæ aut cum lacte coquuntur hæc sunt. Amylum, simlago, alica, tragus, oryza, lagna, placenta; & panes quædam neque probe affati, neque probe præparati, neque fermenti, neque salis particeps.

De lacte acido. Ex Galeno. Ca. X C V I I I .

Lac acidum oxygala appellatum, dentes quidem non lædit qui naturali modo habent. Qui uero frigidiores aut debiliores sunt, uelut ab aliis frigidis, sic etiam ab hoc læduntur. Aliquando autem & dentium stupor inde oboritur. Et uenter quidem frigidus non probe concoquit lac acidum, qui uero moderate habet, ægre quidem, sed tamen concoquit. Qui uero calidiores quoque sunt uentres, supra hoc nihil læduntur, etiã commodi non nihil ex eiusmodi eduliis percipiunt. Atque tales uentres etiam per niuem circumdatam perfrigeratum oxygala citra molestiam ferunt, nisi pectus frigidum fuerit, aut caput, aut alia particula. Neque enim calidam & acrem seri qualitatem oxygala habet neque pinguem & calidam butyri. Sed solum in ipso reliquum est caseosum. unde frigidum est & crassi succi, & crudos humores generat, & in frigidioribus uentriculis etiam calculos in rhenibus gignit.

De primario lacte. Cap. X C I X .

Primum lac appellatur quod statim à partu multum est, id calido cinere modice calfactum, citra coagulum statim coagulatur. Veteres Pyriaton hoc uocabant alii pyriephton, comeditur hoc ipsum cum melle. Melle enim non addito, ægrius concoquitur & crassioris succi est, & tardius transit.

De lacte concreto. Ex Galeno. Cap. C .

Quidam lac etiam concretum exhibent, per coagulum uidelicet coactum, & sero ablato: melleque addito. Quidam uero etiam seri plurimam partem absorbent, & contingit sanè his uentrem magis aut minus subduci, pro absorpti serosi humoris quantitate.

De

Casei omnes mali sunt, excepto oxygalactino qui ex acido lacte fit: nullum enim laudare possum, omnes ægre concoquantur, acidum rustū generant, & flatu ventrem implent, improbe aluo secedunt, pituitam & æstum ventri inducentes. Nā in præparatione ab immisso coagulo acrimoniam assumunt, & oēm humore re deponunt, præsertim inueterati, qui & acriores fiūt, & seipsis calidiores & æstuosiores, sitimq; amplius inducentes, & ægrius concoctiles, & peioris succi euadunt. Quapropter illud cōmodi quod crassi succi edulia attenuantibus medicamentis ammixta attrahūt & acquirunt, neq; caseus obtinet citra detrimentum. Maius. n. ex succi malitia & æstuosa humiditate damnus accedit, q̄ utilitas ex crassitudine attenuata emergat. Itaq; fugiendus maxime talis caseus qui penitus nihil boni in se habet. At uero recēs caseus appellatus oxygalactinus, omnium optimus censendus est. Nam & in cibo incundissimus est, & stomacho innoxius præ omnibus aliis caseis existit. minus ægre concoquitur, & minus ægre transit, neq; uero ualde, crassi succi est, quo crimine in commune omnes casei sunt infames. Inter reliquos porrò caseos recens melior uetere est, & mollis duriore, & rarus ac laxus ualde denso, & coæto, & qui præcellentem dulcedinem habet salso præstat, & qui moderate salus est, potior est eo qui plurimum salis, aut penitus nullum salem accepit, iucūdus, iniucundo, affatus crudo præfertur. Caseus coctus multo solidior est, sunt tamen omnes mali.

Pharmacum ex caseo uetere ad callosas

concretiones podagricorum Gale-

ni.

Cap. CII.

Quum arthriticus in sella ad me delatus esset, qui callosas duritias in articulis haberet, statim in mētem uenit mihi ut pernam suillam ueterem salsam coquerem

rem

rem, eiusq; decocto caseum vetustissimum rigorem su-
bigeremq; ac in pila probè unirem, & duritiebus callo-
sis imponerè, quo factò sponte rupta cute citra sectio-
nem, quotidie callorum particulæ emergebant, & quò
commoditatem homo ille experiretur, talem de cate-
ro sibi parans caseum adseruabat & inueterato uteba-
tur, atq; sic in eius usu perseuerabat. Quin & alios si-
militer affectos ex amicis suis medicamento eius uim
edocebat.

De efficacia recentis casei foris adhibiti

Galenì. Cap. CIII.

Recens & humidus caseus magnopere auxiliari ui-
detur his qui spumam argenti hauserunt, si quis ipsum
in cibo accipiat. Potest & uulnera cruenta simpliciora
glutinare in cataplasmate impositus, super impositis
foliis uitiis, aut lactucæ, aut betæ. Caseus autem oxy-
galactinus etiam magna uulne ra glutinat. nam & dis-
cussoria ui participat.

De butyro. Galenì. Cap. CIII.

Butyrum ex pinguisima lactis præsertim bubullâ
parte fit, costoriam autem uim habet, modica quoque
discussoria participans. Has uires tamen in mediis in-
ter mollitiem ac duritiem corporibus exercet. Nam
ubi hæc fuerint inflammata concoquit ac facile discus-
tit. Quare parotidas aurium, & bubonas inguinum ab-
scellus, ipso solo sæpe perfecte sanauimus, puerilibus
corporibus, ac muliebribus affectis. Durorum enim pe-
nitus corporum tumores præter naturales butyrum
discutere non ualet. Idem reiectionibus ex pulmone,
in pulmonis ac lateris affectionibus magnifice confert
cum melle datum, easq; concoquit. Si itaq; solum de-
lingatur per se, magis cõcoquit, minus educit. Si uero
unà cù melle & amygdalis amaris, magis sursum edu-
cit, minus concoquit.

De coagulo. Galenì. Cap. CV.

Coa/

Coagulum omne acrem & attenuatoriam uim di-
 fessoriamq; & siccatoriam habet. Optimum coagulū
 est leporinum, dissoluit omne coagulū cū aptis ad hāc
 rem medicamentis potum, sanguinem in uentre in gru-
 mos concretum. Cætera quæ de coagulo à multis pro-
 dita sunt, superuacaneum adscribere existimo.

De felle. Galeni. Cap. CVI.

Humorem qui in uesica bilis susceptice coacerua-
 tur, nunc fel ac bilem nomino, non quam atram, sed q̄
 flauam appellant. Et sanè humor hic omnium animan-
 tis humorum calidissimus. Differentiæ sunt in ipso plu-
 rimæ, tum iuxta naturam animalium, tum iuxta uictū.
 Nam pallidior colore bilis moderate calida est, subal-
 bida. uero in quantum colorem exolutum habet, tan-
 to caliditate inferior est. Flaua autem tanto calidior
 quam pallida est, quanto crassior et flauior existit. Etes-
 nim flaua sit ex pallida amplius calfacta. Si uero adhuc
 amplius superincalcescat, ad atrioiorem colorem trāsmu-
 tatur. qui aliquando æruginosus sit, aliquando cæru-
 leus, interdum etiam ad isatidis colorem transit. Itaq;
 & tu colorem bilis expendes, ubi pharmacum præpa-
 ras in quod fel recipitur. Fit & bilis differētia circa cor-
 pus utentium ipsa, prout subtili aut hebetē sensu prædi-
 tum est. Et suillum quidem fel omnium aquosissimū
 est, & propterea debilissimum, exceptis agrestibus sui-
 bus. Utuntur autem felle suis domesticæ ad ulcera au-
 rium, non cōtēnendo pharmaco, quo & tu uti poteris
 si non aliud compositum adfuerit. Fel ouillum paulō
 acrius suillo est, atq; eo adhuc magis caprinum. Consi-
 mile huic est ursinum & bubulum. Taurorum his for-
 tius est sed inferius hyenarum felle. Callionymi piscis
 & scorpii marinis ac testudinis fel hoc etiam superant.
 Est & uolucrū animalium fel omne acrius ac siccius q̄
 in quadrupedibus. Ex uolucris gallinarum ac perdi-
 cum fel in usum medicum præstat. Accipitrum & aqui-
 larum

larum fel multum acre est & corrosiuum. Has itaq; ubi noueris fellis differentias, sciuerisq; quæ affectiones magis, quæ minus siccatione opus habent, uix continere potest ut circa curationem aberres.

De sudore. Cap. C VII.

De sudoribus aliqui superuacanea conscripserunt, quæ per aliam materiam parabiliorem fieri possunt. Ammiscetur autè sudor eorū qui in palæstris exercentur, substrato pulueri, atq; hoc paton græci uocāt. Estq; pharmacū discussoriū, itaq; inflāmatis māmīs auxiliū efficacius est solus is patos impositus. Si uero aridior est, cyprino, aut eo non præsentē, rosaceo emollire ipsū. Hoc pharmacum illitum lac in uberrimus redundans extinguit. Et ego sanè aliquando ipso in inguinū abfessu usus sum, & breui tumorem sedatum uidi.

De urinis. Cap. C VIII.

Vrina hominis ferè omnium aliarum debilissima est, excepta suilla porcorum domesticorum castratorum. Vim habet extergendi hominis urina, si quod aliud urinæ genus quod satis indicant fullones. Vnde & medici ad scabies ac lepras adhibent, ulceraq; multa humiditate sordeq; ac spurcicia plena, ea perfundunt, idq; multo magis si quid putredinosum habuerint. Manantia item capitis ulcera & porriginem eadem fouentes curant. Nos autem abominati sumus talia facere, quum alia pharmaca sint ad manū. Ceterū ulcera in digitis pedū præsertim ex offensione, ubi non fuerint inflammata, etiam ego sæpe urina curauī, & sanè iter facientibus ac peregre proficiscentibus linamentum urina tinctum in ulcus imposui, deinde forinsecus linamentum circudedi, & quotiēs meiere uel lent, urinam ad digitum demittere præcepi, & non soluere priusquam exacte curati essent. Permissi & rurī degentibus non præsentē medico ulcera urina perfundere, ubi in partibus infernis essent à pedore usq;

S E R M O

usq; ad summos pedes. At uero bibere urinam, in difficili spiratione quæ erecta ceruice contingit, quemadmodum aliqui prodiderunt, non est necesse, quoniam sint plurima alia pharmaca, quæ huic malo opitulantur. Et sane quidam etiam pota urina ab effectu non conualuit.

De Salua. Cap. C I X.

Saluæ uires diuersas esse nosse oportet, tum iuxta animalium species, tum prout singula ex his sana sunt aut morbida, prout comederunt aut ieiuna sunt, potaruntq; aut non potauerunt, quemadmodum enim urinae & fel & sudores, sic & saluæ; debiles quidem sunt eorum quæ cibum & potum sumpserunt. fortes autem & acres eorum qui sitim nimiam itemq; famem tolerant. Medium locum occupant eorum quæ probè quidem concoxerunt, nondum autem cibum aut potum ingesserunt. Hac itaq; salua postremum relata, nutrites infantium impetigines curât, madefacto ex ea paruo digito, deinde loco perfricto, atque hoc assidue faciunt. Sed & triticum quidam rurales manducant, & furculis imponunt, qui sic ex saluæ uiribus discutuntur & cito concoquuntur. At uero iuxta omnem suam substantiam salua siue sputum hominis reptilium uenenatorem generi maxime contraria est. Ego enim contra omnem incantationem, ex solo ieiuni sputo, scorpium pereuntem uidi.

De stercore. Cap. C X.

Stercus summam discutiendi uim habet. Humanum ob foetorem abominamur. Verum bouum, caprarum, ac canum, ubi ossa comederint, neq; foetidum est, & magna experientia commendatū non nobis solum, sed multis ueteribus medicis existit. Ego itaque miradam uim humani itemq; canini stercoreis experimento cognoui.

De stercore canino. Cap. C X I.

Dicendum autem primum de canino stercore, quo frequentier

frequenter quidam ex præceptoribus nostris utebatur : dabat autem cani ossa tantum biduo comedere, tertia die excretum stercus accipiebat siccabat ac reponerat, & usus tempore terebat. Vtebatur autem ad anginas aliis huic malo commodis pharmacis id ammissendo. Dysentericis idem aridum tritum in lac per siccos coctum inspergebat, & præbebat multos ita falsens. Hos itaq; duos canini stercoreis usus multa experientia, uelut mirabilis medicamenti, didicerat. Sed & in malignissimis ulceribus parū de eo stercore addebat in pharmaca aliās ad eiusmodi ulcera commoda, & palam fortius seipso redditum pharmacum uidebatur. Quin & siquid discuti ac sicari opus esset, etiam illis medicamenti ammiscerat.

De stercore humano.

Cap. CXII.

Stercoris humani eiusmodi experimentum habeo. Quidam faucibus assidue inflammatis uehemēter uexabatur, ut periculum suffocationis ipsi immineret : & sanè uenam secare propter periculū cogebatur. Huic quidam obuiam factus promisit se pharmacum datum experimento constans, & uocari se iubebat ante uenæ sectionem, si rursus fauces essent inflammatę. Itaq; accersitus, & illito pharmaco quodam, celeriter hominem sanauit. Erat autem pharmacum stercus pueri aridum, quod cum melle Attico illinebat. Nutriebat autem puerum cuius stercus accepturus erat, uelut idem ille medicus docebat, lupinorum esu, eorum uidelicet qui in frequenti cibi usu sunt, cum optimo pane. Dabat & uinum bibendum uetus. Omnia hæc moderata mole, ut probè cōcoquere puer posset. Tertia die excretum pueri, stercus sumebat, siccabat, ac utebatur uelut de canino stercore prædictum est.

De stercore lupino.

Cap. CXIII.

Lupinum stercus quidam colicis bibendum dabat, non solum in exacerbationibus, sed etiam in interval-

A E T.

m

lis, si

lis, si quidem citra inflammationem affecti erant: ut diq; quosdam non amplius morbo hoc correptos, & correptos etiam non ita fortiter affictos, neque frequentes. Sumebat autem & ille albus luporum sterco, quod ab ovis esu excreuerant. Sumebat autem non quod in terram cecidisset: nam in fruticibus ac floridis herbis hoc stercus saepe reperitur. Miratus sum porro de ipso, quod etiam ad alligatum sepe prodesset. Inuenitur & in ipso quid ex ovis desuorati animalis quod manducationem effugit, itemq; concoctionem, quod ipsum etiam tundens ac conterens colicis bibendum dabit, salem & piper aut rale quippiam ammiscens odoris commendandi gratia. Dabat autem cum uino substantia tenui, aliquando cum aqua. Quod uero lumbis aegri ex stercore ad alligaretur, id ligamentum habere iubebat ex lana agni a lupo discerpti, aut si id haberi non posset, ex corio ceruino: & sane tum lorum quod lumbis circumdaretur, tum id in quo stercus inuolueretur, ac contineretur ex eo parare iubebat. Nos autem in ollulam argenteam sterco lupini fabae magnitudinem iniecitimus, & quibusdam experimenti gratia appendimus, & ammirati sumus quum uideremus manifestam operam inde eos consequi.

De stercore caprino. Cap. CXIII.

Sterco caprini usus frequentissimus est, acrem & diffusoriam uim habet, induratis tumoribus conuenit, non lienis tantum, sed aliarum partium. Itaque ego ingenuum tumore inueterato & aegre solubili, ipso usus sum ex posca, cataplasmate parato ex ordeacea farina stercorem ammixto & qui curabatur homo mirifice sanatus est, erat autem ruralis. Nam mollibus corporibus pharmacum actius est. Equidem usum tenuiorum partium redditur, quare ad alopecias competit, & omnia quae extergentibus indigent medicamentis

mentis: uelut lepras, impetigines, & similia. Quin & cataplasmatibus ad parotidas & inguinum abscessus amixtum, disculforium existit: medicus certe quidam ruralis ipso ad uiperarū morsus, multoq; magis aliarum bestiarum utebatur cum aceto, & ualde multos seruabat. Idem ille etiam eiusdem stercoreis pilulas ictericis ex uino bibendas dabat & ad muliebrem fluxum cum thure apponebat.

De stercore bubulo. Cap. CXV.

Boum stercorea exigua habent inter se pro pabuli ratione differentiam. Nam & ipsa siccandi uim habent: possident & attractoriam. Medicus quidam rei medicamentariae expertus hydropicos stercore bubulo oblitos ad solem exponebat, & multis opitulatus est. Accipiebat autem humidū adhuc uere quum boues herbam depascunt, & exsiccatum reponebat. Utebatur eodem & ad strumas, & ad omnes induratos tumores cum cataplasmatibus modo imponebat.

De stercore ouillo. Cap. CXVI.

Idem medicus & ouillo stercore utebatur ad uerrucas, & specialiter myrmecias appellatas, thymos item uocatos, & clauos, aceto autem id diluebat. Sed & ambustorum ulcera ad cicatricem eodem perducebat, rosaceo cerato ammixto.

De stercore columbino. Cap. CXVII.

Columbarum foris uictum quærentiū stercore uelut calfactoria pharmaco, ego ipse sepe ad multa uitorum nascuntur semine, quod leuissime tritum pro farina admisceo, in ueteribus affectionibus rubificatione opus habentibus, qualis est, coxendicum morbus, hemiplegia, cephalæa, uertigo, & inueterati dolores iuxta spurias costas, aut scapulas, aut tendines, aut lumbos. Item rhenum, pedum, & articularum, ubi callosæ concretiones nondum fuerint coactæ.

De Gallinaceo stercore. Cap. CXVIII.

m 2 Gallinæ

S E R M O

Gallinarū stercore usus sum etiam ipse, ad eos quibus strangulationis periculum ex esu fungorum imminabat, inpergebam autem ipsum tritū cyathis tribus aut quatuor poscē, aut aceti mulsi, & breui cōspiciam opē senserūt. Paulō post enim pituitosum crassissimū humorē euomebant, à quo perfecte suffocationis accidens conqueiuit. Medicus qui me hoc remedii docebat, etiam inueterato colico dolori id ipsum sterces ex uino mulso dabat. Quidam & in angina bibēdum præbent. Est autem gallinaceum sterces debilius columbino: sed & hoc ex gallinis in agris uisum quarrentibus, & non incluis, accipere oportet.

De stercore anseris, accipitris, ciconiæ, & terrestrium crocodilorum. Cap. CXIX.

Stercus anseris, accipitris, ciconiarum, & reliquorum de quibus quidam delirantes scripserunt, ipso experimento cognitum est inutile esse: terrestrium uero crocodilorum etiam ægre parabilis est.

Sordes ouium ex qua œsopus. Cap. CXX.

Sordes quæ ouium lanis innutritur, ex qua œsopus fit, concoctoriā uim similiter ut butyrū habet, & parum quid de disculforia. Oesypus uelut Dioscorides tradit sic præparatur: Sumito lanas sordidas ex alio ouium tortas, crispas, & molles, & calida aqua eluit, omni sorde ipsarū expressa; deinde ipsam loturam in craterem amplioris mitto, & alia feruente aqua affusa cōturbato, ita ut poculo uel alio simili uase haurias, & ex alto uolenter illidas donec spumescat. Deinde aquam marinam, uel frigidam illa non præsentē, irrorato: & desidere finito, atque ubi perfrigeratum fuerit id quod superstat conchula tollito, & in aliud uas mitto: & affusa modica frigida aqua manibus subigito. Deinde diffusa aqua, aliam calidam affundito, & similiter ut prius conturbato, & aquam maris uel frigidam irrorato: & desidere finito, atque ubi perfrigeratum

tum fuerit , rursus id quod superstat conchula tollito,
 & similiter manibus subigito. Rursusq; tertio calidam
 aquam affundito, & idem uelut prædictum est facito,
 donec candidus & pinguis œsypus reddatur, & nihil
 impurum habeat: atq; ita fœtili inditū ad dies aliquot
 in solem exponito ac aduersato. Sed & omnia prædi-
 cta ad solem æstiuum facito. Sic enim cōmodior red-
 detur, & albus, nihilq; duri ac contorti habēs. Quem
 admodum qui cerato, aut adipe adulteratur. Facit ad
 ulcera sedis & uuluarum cū meliloto ac butyro, item
 ad plurima alia. Oesypus ustus fuliginem ex se red-
 dit commodissimam ad erosos ac scabros oculorum
 angulos, & ad palpebras callosas & pilorum defluuio
 laborantes. Vritur autem in testa noua, donec in cinerem
 redactus omnem pinguitudinem deposuerit. Testa
 ipsa carbonibus imponitur. Deinde exustum colligi-
 gitur, teritur, & ad prædictos usus adhibetur.

De carnibus, ex Galeno. Cap. CXXI.

Non omnes animalium carnes hominem alunt, sed
 aliquæ etiam sunt lethales. Quædam uero non so-
 lum ut cibus, sed etiam ut auxiliare medicamen assu-
 muntur. Et ex his quæ alunt non omnes eandem uim
 habent. Omnium quidem igitur eduliorum caro
 suilla maxime alit, boni succi est, & melius omnibus
 concoquitur, cum aliàs, tum ob similitudinem ad ho-
 mines. Carnes bubulæ non modicum & ipsæ alimen-
 tum præbent, neque facile transpirans, sanguinem ta-
 men crassiore[m] quàm conuenit generant, & si quis
 natura atrabiliarium habuerit temperamentum, affe-
 ctu quopiam melancholico corripietur, ex frequenti
 bubulæ carnis esu. Tales affectus sunt, cancer, elephas,
 impetigo, scabies, febris quartana, & quæ priuatim uo-
 catur melancholia. Sed & lien quibusdam ex eius suc-
 co intumit, unde deprauatus corporis habitus & hy-
 dropisis sæpe insequuntur. Siccioris enim & multo

m 3 calidioris

calidioris temperamenti est bos quam porcus. Cæ-
 terum uituli carnes concoctu faciliores habent quam
 perfecti boues, sunt enim temperamenti humidioris.
 Sic etiam hædi capris præstant. Et capra quidem mi-
 nus sicco temperamento prædita est quam bos, sed
 homini ac sui comparata multum euariat. Humidissi-
 mam autem & pituitosam carnem agni habet, uerum
 ouilla caro magis superfuitatibus redundat & prior
 succi est. Mali succi est caprina, cum acrimonia hirci-
 na autem pessima est & ad boni succi generationem,
 & ad concoctionem. Deinceps est Arietina, deinde
 Taurina. In omnibus autem his castratorum melior
 est. Vetustorum pessima est concoctu, succo & ali-
 mento. Quare & sues quauis humidum tempera-
 mentum habeant, senescentes fibrosam, & duram ac
 aridam, & propterea ægre concoctilem carnem ha-
 bent. Leporina quoque caro crassiolem sanguinem
 generant, sed meliori succi quam bubula aut ouilla,
 mali succi est & ceruina, duraq; ac ægre concoctilis. At
 uero asinorum syluestrium caro: Nam & hanc quida-
 m comedunt, uelut domesticorum asinorum in Ale-
 xandria: crassissimi succi est ægerrime concoquitur, &
 stomacho incommodat. Insuperq; esu inuicunda est:
 quemadmodum etiam equina & camelina: nam & ho-
 rum animalium carne, tum animam, tum corpus, asini
 ac camelini homines uescuntur. Quidam etiam
 ursinas carnes edunt, & quæ his adhuc deteriores sunt,
 leoninas ac pantherinas. Qui uero attinet dicere de
 canibus, quorum catulos pingues, plerique homines
 edunt: Horum omnium animalium carnes siccissime
 natura sunt, & acre alimentum corpori apponunt. Et
 pro modo preparationum etiam magis aut minus nu-
 triunt, & magis aut minus concoquuntur. Nam quæ
 assatæ aut in sartagine frictæ comeduntur, siccius ali-
 mentum corpori sufficiunt. Quæ coctæ, humidius.

Quæ

Quæ uero conditæ sumuntur , medium inter utraq[ue] locum obtinent . Sed & harum ipsarum non parua differentia est iuxta condituræ modum . Quapropter ubi siccare corpus uoles , sicciorum temperatura animalium carnem dabis , ubi calfacere , calidiorum , frigidiorum item & humectiorum similiter conueniens proportionè exhibebis .

De extremis terrestrium animalium partibus . Cap. CXXII.

Hæc itaq[ue] in summa de terrestrium animalium carne dixisse satis est . Verum de aliis partibus consequenter quam uim habeant discite . Extremas partes appellant in familiari usu homines , rostra , pedes , & aures : nam hæc minime pinguedinem habent , minime item carnosam naturam : prædominatur autè in his neruose & coriacea species . Suntq[ue] hæc partes multo motu magis exercitatæ , & propterea etiam uiscosiores . Merito itaque paucius nutrimentum corpori præbent , & ob uiscositatem facilius aluo secedunt . Præstant autem pedes suilli rostro , quemadmodum hoc auribus . Lingua laxioris & exanguioris carnis substantiam habet . Venter uero adhuc laxior & exanguior est quàm lingua , & propterea etiam friabilior , & cõcoctû facilior , citra adiacentium intestinorum mixtionem .

De glandulis . Cap. CXXIII.

Omnes glandulæ hoc commune habent , quod iuundæ & teneræ edentibus appareant . Mammarum uero glandulæ quum lac habuerint , etiam illius dulcedinis nobis quid repræsentant , maxime in suis . Alimentum ex ipsis probe concoctis , ad carniû naturam propè accedit . Si uero defectuose concoquantur , crudum siue pituitosum humorem generant , & humidæ quidem glandulæ pituitosum , siccæ crudum producent .

De testibus . Cap. CXXIII.

m 4 Ex gland

Ex glandulosis corporibus sunt etiam testes. Suilla itaque & ouilli & hircini comesti egre concoquantur & malum succum gignunt, propter uirositatem quæ in ipsis existit. Quæ uero quanto autem suilla caro aliis melior est, tanto testes probè concocti magis alunt. De cætero soli gallorum testes per omnia optimi & iucundissimi sunt, & bonum alimentum corpori sufficiunt, præsertim saginatorum.

De rhenibus.

Cap. CXXV.

Rhenes palam est mali succi esse, ac egre cōcoqui, quādo etiā in gustu urine qualitātē nobis representāt.

De cerebro.

Cap. CXXVI.

Pituitosus edulium cerebrum est, crassiq; succi ac tardi transitus, & egre concoquitur: maxime uero stomacho incommodum est omne cerebrum. Quidam autem mollicie eius deceptis infirmis ipsum exhibent quum sit præter alia etiam nauseosum: itaque potius ubi uomere aliquem uolueris ab accepto cibo, cerebrum ipsi pinguius conditum postremum exhibebis. Verum uitabis ne cibum aduersantibus præbeas. At uero cū calfacientibus ac incisuis medicamentis præparatum, melius seipso euadit.

De terrestrium animalium uisceribus.

Cap. CXXVII.

Iecur omnium animalium crassi succi est, difficilisque concoctionis, ac tardi transitus, præstat ex ipsis non solum ad uoluptatem, sed ad alia quoque porcinum, eorum uidelicet porcorum qui sicibus aridis sunt saginati quod iecur propterea græcis sycotum, hoc est siccatum appellatur. Lien mali succi esse creditur, ut qui atrabiliarium sanguinem generet. Pulmo utroque facilius concoquitur, quanto etiam rarior est. Verum multo minus quàm iecur alit. Alimētum igitur quod corpori inde accedit pituitosius, propter cartilagineū asperæ arteriæ corpus in ipso situm. At uero cor egre

concoct

concoquitur ac tardi transitus est: si uero concoquatur probe, alimentum non modicum neque mali succi corpori exhibet.

De aluo intestinis, ac utero terrestrium animalium. Cap. CXXVIII.

Aluus & uterus & intestina, in terrestribus animalibus, duriora carnibus sunt: propterea etiam si probe concoquantur, non exquisitum & inculpatum, sed frigidiorum ac crudiorum sanguinem gignunt.

De syluestrium animalium carne. Cap. CXXIX.

Omnium animalium per montes ac syluas uictum querentium caro durior est, & paucissimæ pinguitudinis particeps: quapropter alimentum minus excrementitium ex ipsis quàm ex domesticis, animalibus corpori accedit.

De uolucrum animalium carne. Cap. CXXX.

Omne uolucrum animantium genus minus alimentum corpori suppeditat, si terrestribus, & maxime suis comparatur: facilior tamen concoctu uolucrum caro est, maxime perdicis, & attagenæ, columbæ, gallinæq; ac galli. Verum turdorum, & merularum, & paruorum passerulorum, item eorum qui in turribus degunt, durior est, atq; his adhuc amplius turturis, & palumbi, & anatis. Gallinarum carni similis est phasianorum, quantum ad concoctionem & alimentum attinet, sed iucunditate cibi præcellit. His durior est & ægre concoctilis magis ac fibrosior pauonis. In comune autem in omnibus uolucris animantibus, uelut etiã in quadrupedibus, id nosse oportet: Quod caro crescentium adhuc multo melior est quàm decrescientium. In uigore consistentium mediū locum obtinet. Mala item est caro uetustorum, & infantium adhuc siue paruulorum: nam hæc mucosa, & humida, & excrementis redundans est, & facile aluo secedit. Uetustorum autem dura, & sicca, & neruosa est, & propterea concoctioni resistit. Atq;

m s huius

huius memineris in uniuersum de omnibus animalibus. Neq; uero parua differentia est eorum quæ in stagnis, aut paludibus siue palustribus locis degunt, ad ea quæ per montes ac siccos locos uictum quærunt. Etenim iuxta locorum proportionem, carnes animalium aut sicca, & superfluitatibus carentes, & concocti faciles, aut contra humidæ & superfluo excremento refertæ & ægre concoctiles redduntur.

De anseribus & struthocamelis. Cap. CXXXI.

Harum caro excrementitia est, & difficilius concoquitur quàm prædictarum uolucrum: non tamen alas prædictis priores habent.

De gruibus. Cap. CXXXII.

Gruum caro tota dura est & fibrosa, alæ uero adhuc carne ipsarum duriores existunt.

De partium uolucrum animalium differentia. Cap. CXXXIII.

Viscera in auibus eandem proportionem habent ad carnes, quam in pedestribus habere dictum est. Intestina uero omnium fermè ad esum inepta sunt. Ventres uero esiles sunt & bene nutriunt. Quidam ipsorum etiam in cibo iucundi sunt, uelut anserinus, deinde galinaceus. Aliqui falso collaudant struthocameli uentriculum, uelut pharmacum concoctorium. Alii multo magis prædicant præferuntq; huic mergi uentrem. Verum neq; ipsi facile concoquantur, neq; aliorum ciborum concoctionem uelut pharmacum adiuuant. Alæ in iuuenibus ac pinguibus uolucris optimæ: in macilentis contra ac uetustis pessime existunt. Testes optimi gallorum præsertim faginatorum atq; adhuc magis eorum qui ex seroso lacte cibos sumunt. Sunt enim boni succi, probeq; nutriunt, ac facile concoquantur. Cæterum alui excretionem neq; proritant, neq; inhiibent. Cerebrum porro in uolucrum genere longe præstantius est quàm in pedestribus, quanto sanè etiam siccus

ficcius est, præsertim auicularum montanarum.

De ouis. Cap. CXXXIII.

Oua gallinarum & phasianorum meliora sunt, deo-
teriora anserum & struthocamelorum. Optima ad
corporis alimoniam sunt tremula appellata. Sorbilia
minus nutriunt, sed facilius aluo secedunt: leuigant au-
tem faucium aspritudines ex clamore, aut humoris
acrimonia abortas: nam affectus partibus oblinuntur
& adhærent uelut cataplasma quoddam, & substans-
tiæ totius lenitate asperitatem curant. Eadem ratione
etiam stomachi ac uentris & uesicæ asperitates sanant.
Ouum in aceto coctum & comestum uentris fluxio-
nes resecat: quod si ammiscueris ipsi quid ex medio
camentis ad dysenteriam uel cœliacam affectionem
commodis, deinde ad prunas in sartagine fixeris, &
in cibo præbueris, non parum egris opitulaberis. Cō-
moda ad hanc rem medicamēta sunt, uux acerbe suc-
cus, & rus inspersus, & cinis cochlearum integre usta-
tum, uinaceaq; uuarum, & myrti baccæ, ac similia.

Oua cocta ægre conquantur, tardi transitus sunt, & ali-
mentum crassum corpori præbent. His autem adhuc
magis tardi transitus sunt, crassiorisq; succi, in calido
cinere assata. Fricta pessimum ad omnia alimentum
præbent: nam in concoctione in nidorem transeunt,
& crassum humorem gignunt uitiosumq; ac excre-
mentitium: coctis & assatis meliora sunt quæ densa-
ta: uel ut alii malunt, suffocata appellantur, cum
oleo & garo, & uino modico subacta, & in duplici
uase ad moderate densam compagem cocta. Quæ
enim amplius spissantur, coctis & assatis similia euas-
dunt. Idem facere oportet & in ouis quæ patinis in-
funduntur: nam dum adhuc succulenta sunt patinam
ab igne tolles.

Ouorum uis medicamentaria. Cap. CXXXV.

In cœliacis ac dysentericis affectionibus, ouū præ-
dicto

dicto modo datum, commodum pharmacum existit.
 Candidum & tenue in recentibus ouis leuissimum &
 omnis mordacitatis expers medicamentū est, non so-
 lum oculis adhibitum, sed etiam aliis omnibus parti-
 bus leuib; pharmacis indigētibus, uelut sunt sedis &
 pudendorum ulcera, omniaq; maligna, si ad ea quæ ci-
 tra mordacitatem ficcare illa solent ammisceatur, qua-
 lis est pompholyx, & similia. Vitellus eandem faculta-
 tem habet, & propterea lenibus ceratis additur, ouis
 præcoctis aut assatis. Quantum autem sicciora sunt,
 tantū de leniendi ui perdunt. Testæ ouorū uisæ me-
 dicamentum sanguinem sistens euadunt.

De alimento ex animalibus aquatiis

cap. CXXXVI.

Animalium in aqua degentium & genera multa, &
 species differentiæq; plurimæ existunt. Hoc loco refe-
 runtur, uelut in superioribus fecimus, ea saltem quæ
 ad usum medicū & ad sanitatem conseruandam assu-
 muntur. In uniuersum igitur illud scire oportet, quod
 optima caro est piscium in puro mari degentium, ma-
 gisq; ubi locus is uentorum procellis agitur, & neq;
 terrea, neq; leuia littora aquam ambient, sed arenosa
 aut aspera & lapidea. Si uero etiā ad aquiloniaries uen-
 tos loci conuersi sint multo melius est: manifestum est
 autem mare mari præstare, in eo quod aliud perfectum
 purū est, aliud magnos & multos fluctus excipit. Nam
 pisces qui in eiusmodi mari degunt, quanto meliores
 sunt palustribus, tanto deteriores sunt his qui purum
 mare incolunt: nam & hi qui in protecto & tranquillo
 mari degunt, peiorem carnem habent. At uero in sta-
 gnanti mari uiuentiū piscium caro, mediū inter fluuias
 tiles & marinos locum obtinet. Recrementitia uere &
 multum mucosa est caro eorum qui in limosa ac for-
 dida aqua degunt: hac adhuc deterior est caro in sta-
 gnis degentium. Si uero & parua sint stagna, neq; ma-
 gnos

gnos fluuios suscipiant, neq; fontes habeant, neq; efflu-
 xum largū, multo sanè deteriores piscium carnes sunt.
 Si uero in totum nihil aquæ defuat, sed stagnum per-
 petuo stans sit, omnino deterrimæ: cæterum in palu-
 dibus & cœnosis locis degentium extreme uitiosa ca-
 ro est. Porrò ex fluuiatilibus meliores sunt, qui eius-
 modi flumina incolunt, quorum uelox est & multus
 fluxus: nam stagnantium fluminum pisces carnem hab-
 bent concoctu difficilem, & bonum alimentum quàm
 paucissimum habent: pessimi autem sunt qui in ostiis
 fluminum degunt, quæ sterquilinia, aut balineas, aut
 culinas, & uestium ac linteorum sordes expurgant, &
 si quæ alia sunt recrementa urbis quam præterlabun-
 tur, & quæ in ipsa flumina expurgantur, maxime si po-
 pulosa urbs existat. Cæterum & iuxta nutrimentum
 pisces meliores & deteriores sunt. Quidam enim her-
 ba & optimis radicibus abundant, & propterea me-
 liores sunt. Quidam & limosam herbam & radices
 mali succi edunt, & aliqui in fluminibus magnam ur-
 bem præter labentibus degentes, stercola hominum
 & quosdam consimiles cibos uorant, atq; hi omnium
 pessimi, uelut dixi, existunt, & si paulò ampliori tem-
 pore mortui permanerint, euestigio computrescunt,
 ac pessime olent. Suntq; hi omnes esu iniucundi, &
 ægre concoquantur, & bonum alimentum paucissi-
 mum habent, sed non modicam recrementitiam suo
 perfuitatem, & uitiosum succum in corporibus eo-
 rum coaceruant qui ipsis quotidie uescuntur.

De cephalo siue mugilæ. Cap. CXXXVII.

Cephalus maxime omnium piscium utrisque aquis
 utitur, fluuiatilibus & marinis. Qui igitur in mari uersa-
 tur, paruas & multas spinas nō habet, iucundiorq; est,
 & pinguitudine carens ipse caro. Verum in fluminib-
 us degentes cephalo, spinis referti sunt, & pinguem
 saporem habent, esuq; & cōcoctu deteriores sunt, sto-
 macho

macho incommodant, mali succi & uirosi existunt. At uero sale inueteratus cephalus melior seipso euadit.

De Lupo.

Cap. CXXXVIII.

Lupus ex pelagiorum piscium numero est, hoc est eorum qui in profundo mari degunt; huius itaque caro, uelut reliquorum pelagiorum piscium, tenuiorem sanguinem generat. Si uero ad flumina ascendat, cephalo similis euadit.

De trigla siue mulo.

Cap. CXXXIX.

Ex pelagiis piscibus est & Mulus. Estimationem apud homines reperit, tanquam excellenter iucundus in cibo sit, habet autem duriorem omnibus pelagii generis carnem, non pinguem, & friabilem, & propterea magis quam alii pisces nutrit, ubi probe cōcoquatur. Quidam iecur eius, & caput, uoluptatis gratia magni faciunt. At uero muli qui carcinadas: animalcula sunt hæc, ualde minutis cancris similia, colore fulua, uolunt, fœtidi sunt, & iniucundi ægreq; concoctiles ac mali succi. Cognoscuntur hi ex odore & sapore, sed si quis uentrem ipsorum discerpat, carcinadas in ipso inueniet. Quod si quis in frequenti mulorum marinarum esu perseveret, hebetudinem uisus incurret.

De piscibus petrosis.

Cap. CXL.

Petrosos & saxatiles appellant pisces, degentes ubi petrae sunt & littora saxosa. In hoc genere optimus censetur uoluptatis gratia scarus, deinde merule & turdi, & postea iulides, phucaq; ac perca. Alimentum ex his non modo cōcoctu facile est, sed & saluberrimum sanguinem generans compage mediocrem.

De Gobio.

Cap. CXLI.

Gobius littoralis piscis est, semper paruus manens, sicut etiam alii plures: optimus est & ad uoluptatem & concoctionem, distributionemq; in corpus ac humoris boni generationem, qui circa arenosa ac petrosa littora capitur. Qui uero in fluuiorum ostiis, aut stagnis

gnis degit, neq; similiter iucundus est, neq; boni succi
neq; concoctu facilis. Si uero aqua uitiosa sit, etiam in
ipsa pessimus gobius euadit. Si iure albo decoctus sit
donec flaccidus fiat, ius ipsius potum aluum subducit.
Assatus citra salem comestus, prôptitudinem egerens
di inanem sanat.

De piscibus mollis carnis. Cap. CXLII.

Ex piscium mollis carnis numero sunt, aselli muræ
næ, buglossæ ac passeris, & ex his aliqui in fluminis
bus & stagnis degunt, aliqui in mari. Et propterea alio
quando iucundi & probe nutrientes reperiuntur, alio
quando uitiosi & mali succi.

De piscibus duræ carnis. Cap. CXLIII.

Ex duræ carnis piscibus sunt dracones, cuculi, scorpi
pii, orphii, glauci, congris, pagri, amia, & parui thunni
ac pelarnides, ægrius concoquantur quàm pisces mol
lis carnis, & crassum humorem generant, & propterea
fortiore uentre indigeat ad concoctionem.

De piscibus testa intectis. Cap. CXLIIII.

Buccina & purpuræ & reliqua ostrea, ac chamæ, os
stracoderma, hoc est, testa intecta appellantur his om
nibus cômune est, salsum saporem & qui uentrem no
strum molliat, in propria carne habere. Verû in uno
quoq; genere magis aut minus talis actio inest. Nam
ostrea siue conchæ inter alia mollissimam carnem ha
bent & magis uentrem subducunt, & quidam ipsa citra
cocturam edunt. At uero paruæ chamæ, & purpuræ,
buccinaq; ac murices & similia, duram & ægrius cōco
ctilem carnem habent, & minus q̄ illa uentrē subeunt.
Quemadmodû autem ægre concoctilem carnem habet
ostracoderma duræ carnis, sic etiã ægre corruptile ha
bent. Quapropter exhiberi ipsa solent sæpe his qui ex
humorû prauitate cibû in uentre corrupunt, coquunt
autem ipsa, & aqua iterû atq; iterum diffusa, donec sal
sa qualitas deponatur. Sic præparata etiam uentrem
sistunt.

sistunt. Si uero coquas & primā aquam diffundas, de
inde sale aut magis garo condias, & ius bibendū præ
beas, alius bibentis multum subducetur.

De crustatis siue molli testa intectis. Cap. CXLV.

Gammari, paguri, cancri, locustæ, & squillæ, & quæ
cunq; alia crusta intecta, tenuem quidem habent am
bientem testam, uerum duram: minus superioribus
salsum saporem habent, habent tamen, eumq; non
modicum. Omnia autem carnis duræ sunt, ægre con
coquantur, & multi alimenti, præcocta uidelicet. Ho
rum caro uelut etiam ostreorū uentrem sistit, ubi præ
cocta salsum humorem in aquam depofuerit. Sed &
hæc ægre corruptilem carnem habent, similiter ut du
ræ carnis ostracoderma.

De piscibus mollibus. Cap. CXLVI.

Molles appellantur pisces, neq; squamas habentes,
neq; cutem asperam aut testaceam, sed mollē. Suntq;
tales polypi, sepiæ, loligines, & qui his similis sunt. Ha
bent autem carnem duram, ægre cōcoquantur, & sal
sum humorem modicū in se continent. Si tamen con
coquantur, alimentū non modicum corpori præbent.
Plurimum autem crudum humorem hi ipsi gignunt.

De piscibus chartilagineis. Cap. CXLVII.

Asperam & nocte splendidam cutem hoc genus pi
scium habet: quapropter aliqui à græcis selachia ap
pellata uolunt, quod selas, hoc est splendorem emit
tant. Mollem in se carnem habent torpedo, & pastio
naca, aluo moderate subeuntem, & non ægre conco
quantur, & moderate quoq; alunt.

De Echinis marinis. Cap. CXLVIII.

Echinos siue herinaceos marinos, quidam ex uino
mulso præsumunt, & garo, subducendi uentris gratia,
sed & patinas ex ipsis præparant. Referuntur autem
inter edulia modici alimenti, & quæ mediam facultate
tem inter spissantia & attenuantia humores habent.

De

De Salsamentis omnium animalium, pe-
destrium, uolucrum, & aquatico-
rum. Cap. CXLIX.

Non modica differentia salsarum carniū est, pro
ut quædam ex ipsis saliantur. Nam adeo immutantur
ut sæpe animalis temperamento humidi caro salita lō
ge siccior euadat, quàm caro animalis natura sicci non
falsa. Apta itaq; ad salsuram sunt animalium corpora
quæ duras simulq; superfuitate redundātes carnes ha-
bent. Quæ uero aut ualde mollem, aut ualde durum,
aut siccum & superfuitatum expertem corporis habi-
tum habent, ad salsuram inepta sunt. Quemadmodum
enim sicca corpora salita coriis similia euadunt. sic ual-
de humida diffuūt, & salis familiaritate colliquescūt.
Itaq; manifestum est. quod dura & neruosa, & uelut
pelliculosa ac coriacea omnia, salita ægre concoquun-
tur. quæ uero ad salsuram idonea sunt, tenuium partiū
fiūt, & comesta crassos ac glutinosos humores attenu-
ant. Cæterum uetera salsamenta omnia uitiosa sunt.

De garo. Cap. CL.

Garum uim habet multum calidam & siccam. Et
propterea quidam medici usi sunt ipso ad putredino-
sa ulcera. Quin & dysentericis & ischiadicis per clyste-
rem infundant.

De muria. Cap. CLI.

Muria salsorum piscium, similiter ut garum putre-
dinosis ulceribus conuenit, & ad ischiadas ac dysen-
terias per clysterem infusum. Acrimonia enim sua
humores coxendicem infestantes attrahit, & per inte-
stina euacuat. In dysentericis autem putredinosa ulce-
ra abluūt & siccāt. Maxime uero sflurorum salitorum
& mænularum muria ad talia medici usi sunt, & nos
ad putredinosa oris ulcera adhibuimus. At uero
oliuarum colymbadon muria frequenter in dysen-
tericis utimur, præmittimusq; eam hora una antea quàm

A E T. n crustifica

et iustifica infusa immittamus, ad ulcera uidelicet præmundanda.

De adipe pinguedineq; ac seuo. Cap. CLII.

Omnis pinguedinis uis est humana corpora hume-
standi ac calfaciendi. Verum singulae inter se differit,
prout magis aut minus eas uires habet. Differt pingue
do à seuo crassitudine. Quapropter animalia tota
natura magis terrea, seuum habet, uelut humectiora pin-
guedinem. Et propterea adeps siue pinguedo facile li-
quescit ab igne, non facile autem congelatur. Seuum contra
non liquescit facile, & liquefactum celerrime congelatur,
& multo durius adipe apparet. Humidissima omnium
ferme animalium pinguedo est suilla, magis molliens
ac concoquens oleo, quare cataplasmatibus inflammatio-
tionum ammiscetur. Caterum his qui in recto intesti-
no aut colo morsum percipiunt. item in dysentericis
& egerendi cupiditate inani, caprinum seuum magis
iniucimus, non quod acrimoniam obtundat, sed quod
congeletur ob crassitatem. Nam suillus adeps defluit uelut
oleum. At uero anserinus adeps suillo quidem calidior
est, & ualde tenuium partium, & propterea infundimus
ipsum his qui in alto corporum morsum sentiunt. Nam
partium tenuitate tota corpora penetrat, & omnibus
mordentibus serosis humoribus ammiscetur, & mor-
dacitatem hebetat. Medium inter suillum & anserinum
locum obtinet gallinaceum ac gallorum. Porro tau-
rorum seuum multo calidius & siccus est pinguedi-
ne suilla. Vitulinum inferius taurino est caliditate &
siccitate. Similiter hœdinum inferius est caprino ac
hircino. Rursus hircinum inferius est leonino. Max-
ime enim discussorium est leoninum, & tenuissimas
rum partium ferme præ omnium quadrupedum ses-
uo. unde tumoribus inueteratis, induratis, & contra-
ctis articulis adhibitum, ualidissimam uim discutien-
di habet. Taurinum medium locum obtinet inter suil-
lum

lum ac leoninum, & propterea utrique medicamento generi miscetur, tum his quæ induratis medentur tum quæ inflammata concoquunt, quale est tetrapharmacum & regium appellatum. Quidam uiperarum adipem in principio suffusionum conuenire tradunt. Verum ursum alopecis prodesse uere scripserunt. Quidam piscium pinguedinem collaudant ad suffusiones & aurium dolores, aiuntque omnium piscium adipem ad hæc polle re. Omnis adeps ueterascens calidior ac tenuiorum partium euadit, & ob id etiam magis discussorius. id quod omnibus ueterascentibus contingit, quæ non putredo præoccuparit. Summa autem huius sermonis in commune hæc est, cuius meminisse oportet. Nempe iuxta animalium temperaturam, semper differentias adipis ac seui in ipsis fieri. Item iuxta differentiam generis. Nam masculinum semper siccius & calidius est femini no. mas autem castratus similis est feminae. Ita etiam omne iuuenile animal feminae assimilatur. Sic autem & syluestrae calidius est & siccus domesticus.

De medulla. Cap. CLIII.

Omnis medulla uim dura & indurata corpora emolliendi habet, siue musculi, siue tendines, siue ligamenta, siue uiscera, hoc modo sint affecta. Optimam autem semper expertus sum esse ceruinam, deinde uulfinam, taurorum & hircorum acrior est magisque siccatior, & propterea duricias in scirrhum induratas dissolueri nequit. Cæterum methodum reliquarum differentiarum, ex his quæ de adipe relata sunt, coniectare potes.

De pulmone. Cap. CLIIII.

Pulmo agninus & porcinus usti ac triti impositi, at tritus calcamentorum sanant. Vulpis pulmo siccatus & tritus paulatim potus, anhelosos sanare creditur.

De capitibus. Cap. CLV.

Capita manularum falsarum urebat quidam, ut eorum naturam

n 2 baturq;

S E R M O

baturq; ad rimas sedis, & putrescentes gingiuas, & ad gurgulionem induratum. Vis ipsorum siccatoria est non ualde acris. alius quidam caput integrum leporis urebat, & utebatur ad alopecias cum adipe urfino. Viperarum capita usta in olla ad cinerem, deinde trita cum decocto lupinorum amarorum crassissimo, & temporibus illita, fluxum oculorum diuturnum sistunt. Cinis ipsorum per se leuissime tritus, & ut aridum collyrium adhibitus, hebetem uisum magnopere corrigit.

De cornibus. Cap. CLVI.

Cornibus cerui ac capre uitis sæpe usi sumus ad illustrandos dentes, gingiuas quoq; flaccidas adstringunt. Aiunt cerui cornu si post uisuram lauetur, dysenteriam ac sanguinis sputum, & coeliacas affectiones sanare. Istericis quoq; utiliter præbetur. Datur omnibus duarum cochleariorum mensura. Vistum & lotum collyriis ocularibus ad fluxiones oculorum destinatis amiscetur. Est autem horum collyriorum uis siccatoria. Caprae cornu ad pruritus facere aiunt, itemq; ad scabiem ulcera affricum.

De unguibus. Cap. CLVII.

Quidam ungues caprarum urunt, deinde cinerem aceto subigunt, & alopeciiis illinunt. Sunt autem attenuatoriae facultatis. Alii suum unguem urunt, & cinerem colicis in potu præbent. Aliqui asinorum unguilas uistas, comitalem morbum sanare aiunt, si assidue bibantur. Eisdem oleo subactas strumas discutere. Cinerem quoq; earundem cum muliebri lacte probe tritum, & in collyria redactum, oculorum cicatrices detergere. si cum lacte item illinatur.

De impetigine in pedibus equorum. Cap. CLVIII.

Impetiginem equorum aceto tritam ac potam, comitalem morbum curare aiunt. Aliqui & ad omnis reptilis bestiae morsum eadem uti iubent.

De lanis succidis, & puris, & uitis. Cap. CLIX.

Lanae

Lanæ sordidæ ac succidæ, appellatę utiliter adhibētur ad cōtusas aut quomodocunq; percussas partes, fomentis excipiendis aptæ, quanquā nō desit & ipsis sua utilitas, ob sordiū efficacitū. Quomodo autem ex his cęlypum parare oporteat, iā dictum est in hoc sermōne secundo, ubi de ouium forde tractauimus. Lanæ lotæ ad suscipiendas fomentorum humiditates materia apta existunt. Eadem usq; uim habent acrem & calidā, cū quadam partium tenuitate, ut etiam humectas in ulceribus carnes celerrime consumunt. Coniiciuntur & in pharmaca siccatoria. Vritur in fistile nouum missæ, operculo addito multa foramina habente.

De pilis ustis. Cap. CLX.

Piliusti consimilem lanis ustis, calfactoriam ac siccatoriam uim habent.

De ossibus ustis. Cap. CLXI.

Ossa usta omnia discussoriam & siccatoriam uim habent. Quidam tamen de hominum ossibus id maxime prædicant. Talū utiq; suillum ustum, deinde postū, inflationes ac tormina sanare prodiderunt. Et noui sanē ego quendam nostrorum hominum, qui ossa usta potanda dabat, ignorantibus bibentibus quid potarent, ne abominarentur, atq; sic in multis, & morbum comitialem ac articularem curabat.

De pellibus & coriis. Cap. CLXII.

Pellis ouilla recens excoriata, flagris cæsis circumdata, manifeste auxiliatur præ omnibus aliis axillis, ut in una die ac nocte ipsos curet. concoquit enim & disscutit subruenta. Hyenæ pellem quidam domi repositam adseruant, & usu expetente ipsam à rabioso cane commorsis circumdant. Nam proprietate quadam prohibet ne commorsus in aquæ timorem delabatur, sed & iam illapsis auxiliatur. Coria uetera maxime folearum usta, cinere ipsorum trito insperso, attritus calceamentorum non inflammatos sanant. Nam inflam-

n 3 matos

S E R M O

matos exacerbant.

De uentriculo mergi. Cap. CLXIII.

Mergi uentrem torrefactum & sali modico ammixtum, crudis bonam concoctionem facere tradunt.

De uulpibus. Cap. CLXIIII.

Quidam uulpes uiuas in oleo coquunt, eoq; articulares morbos sanant. Solia. n. oleo calido replent, atq; sic arthriticos totos insidere faciunt, & diutius immorari iubent. Maxime autem discufforium fit hoc oleum, ut ad superficiem trahat in alto corporum contenta, isthicq; dolores facientia, aut ob substantiæ crassitudinem, aut ob frigiditatem, aut uehementem acrimoniam, aut ob flatuosum spiritum egressum non habentem. Ex hoc enim non solum tumores in articulis ipsorum, sed etiã totum corpus repletionem affectum euacuari contingit, & propterea maxima utilitas inde consequitur. nimirum quum causæ in articulis contentæ discutiantur, & nihil amplius affectis partibus insuat, toto corpore a superfluitatibus liberato. At uero si quis improba diætã utatur, affectio redire solet, non tamen ita uehementer uelut antea. Nam & antea quum illæsum ab eo affectu esset corpus uitiosa diætã malum id induxit. Idem factum & hyæna tota oleo uelut uulpes cocta.

De araneorum telis. Cap. CLXV.

Araneorum telis quidam scripserunt ulcera in superficie ab inflammatione adseruare.

De ranis. Cap. CLXVI.

Ranæ palustres coctæ, & modico sale ac oleo modico conditæ, magnam medelam afferunt a reptilibus uenenatis commorsis, si ius ipsum in potu sumatur. Aliud. Rana in oleo cocta, & oleo pro fomento admoto, diuturni tendinum dolores sedantur. Idem oleum articulare morbum mitigat, & duritias emoluit. Ranæ ustæ cinis membranæ cerebri sauciata, aut uenæ raptæ inspersus, sanguinis eruptionem sistit.

De

De mustela. Cap. CLXVII.

Mustelā arefactam & potam, morbum sacrum cura
re aiūt. Si tota uiuā uratur in olla, cinis eius strumas sa
nat cum melle, aut terebinthina, aut butyro impositus, *mustela*

De terræ intestinis. Cap. CLXVIII.

Terræ intestina trita & neruis dissectis imposita, eue
stigio mirabiliter auxiliantur, omnem quoq; ferri aut
lapidis, aut alterius rei plagam glutinant, præsertim in
neruosis & ægre glutinum admittētibz partibus, aut
naribus, aut auribus, & strilibus. Oportet autē ea leui
gare cum terra in qua reperiuntur, si nō acrem aut sal
sam habeat qualitatem. Terræ intestina pota numero
quinq; aut septem, cū passo urinam cient, & omne ge
nus lumbricorum eiiciūt eodem modo pota, aut quo
cunq; uelis. Verum latum lumbricum expellunt cū
aceto mulso pota. Sed & morbum regium ægre cu
rabilem per urinas expurgant, similiter cum passo se
ptem numero pota, aut etiam per se, & cum myrrha
trogloditide magnitudine ciceris. Vtere confiden
ter. At uero in rosaceo cocta, aurium dolores sanant,
oleo calido infuso. Oportet autem terrę intestinorum
drachmas vi. esse, & rosacei libram unam. Dentium
quoq; dolores idem oleum sedat, propinquo dolenti
denti auri calidum instillatum. Eadem super prunas
suffusa dentium dolores sedant, ægro per infundibulū
fumum suscipientem ad dolentem dentem. Molares
quoque quos tollere oportet, citra forcipem tollunt
ista trita, circum dolentem dentem inspersa, prius ta
men dentem exacte circumscarificare conuenit. Ci
nis eorundem in testa exustorum leuissime tritus, & ut
collyrium aridum admotus, incipientibus suffusioni
bus magnifice opitulatur. Auxiliatur idem palpe
bris in pilos eluxuriantibus, præeuulsis antea su
persuis pilis, deinde insperso cinere in loca ipso
rum per specillum. Prohibet enim pilorum præ
cipue

ter naturam regenerationem . Septem autem terræ
 intestina trita, ex uino mulso ad plures dies pota, calculos
 in uesica confringunt, et paulatim emingere faciūt.
 Rumpunt & internos abscessūs, & ad excretionē, dedu-
 cunt septem aut nouem pota pro uiribus, trita in aque
 cyathis tribus . Si uero quis ipsa trita in melle reposita
 asseruet optimum auxilium ad percussos à scorpio ha-
 bebis. Neruorum nodos quos ganglia uocamus, eadē
 dem per se trita in cataplasmate imposita dissoluunt.
 Item mammarum abscessus per se cataplasmatibus uice
 imposita: suppurant enim attrahuntq; & rumpunt, &
 ad cicatricem perducunt . Profunt & erysipelatis uita
 trita cum aceto illita . Podagarum inflammationes
 soluunt trita cum melle, ad cerati crassitudinem, locis
 illita, & tertia die soluta, locis rosaceo antea subtilis .
 Sed & rosaceo cerato trita excepta, optime pedū do-
 lores mitigant. Cæterum in capite non finunt leucas,
 uirilignes albas altius insidentes nasci, si fuerint con-
 suetis medicamentis præadstrictæ, & pili postea ex ip-
 sis tritis cum urina pueri illinantur. Oportet autem in
 testa prius exurere ipsa, & sic in urinam uti. Dato & hy-
 dropicis septem cum uino mulso . uerum exulcerata
 uesicæ aut rhenibus, septem item dato trita cum sapa
 diluta. Strumas porrò paulatim minuunt, uiua locis ad
 alligata tot numero in panniculum illigata, quod stru-
 me existunt. Sedant omnem capitis dolorem & hemi-
 craniam trita temporibus illita . Subterranea autē sunt
 hæc terræ intestina, prodeuntia igitur & ad solem cō-
 spicua, tempestates ac pluuia significant.

De dracone marino. Cap. CLXIX.

Draconis marini squamas urito, & tenerrime tritū
 cinerem sublinito, & turbatos ac hebetes oculos sana-
 bis, item eos quibus animalcula uelut culices præocu-
 lis uolitare uidentur.

De uipera.

Cap. CLXX.

Viperæ

Viperæ caro comesta palam calfacit ac siccat. oportet autem capite & cauda amputatis ipsam excoriare & omnia interanea eximere, aqua q̄; triplici carné elue- re. deinde in aqua uelut anguillâ coquere, addito mar rubio, & anetho modico, pauco q̄; oleo. atq; ubi iâ co- cta fuerit, moderato sale condire, & edenda, præbere, item q̄; ius absorbendum. Quod autem uiperæ carnes sic comestæ purgent per cutem totum corpus, ex his cognoscere licet, quæ quum adhuc iuuenis essem ex- pertus sum. Homo quidam elephantiasi correptus abominabilis erat & graueolens. Itaq; casa prope uir- cum extructa in ipsa degebat. Metebant autem in uici- no messorum quibus uinum in amphora apportabatur. Vbi ergo tempus bibendi adesset, messorum uinum in craterem effundebant, atq; sic mortua uipera simul ex- cidebat. Itaq; plenum humanitatis opus se facturos ra- ti, uinum egrotanti elephantiaci largiuntur: melius, n. esse iudicabant ipsum mori, quàm talem uiuere uitâ. Verum is epoto uino mirabili modo sanatus est. Etenim uniuerso eius tumescens cuticula. uelut ostreorū testorium decedebat, & quantū eius reliqui fieret, satis molle apparebat, uelut in locustis ac cancris uidere est, ubi testam exuerunt. Quin & in aliis plurimis confirmè liter accidisse, ueteres memoriæ prodiderunt. Et nos multos ex uiperis curatos uidimus, unde etiam theria- cæ ipsas miscemus.

De herinaceo marino. Cap. CLXXI.

Herinaceus marinus comestus superiori uentriculo conducit, & cibos auersantibus, appetentiam excitat. Urinam laxat idem uescicam expurgans, unaq; aluum leniter emollit.

De herinaceo terrestri. Cap. CLXXII.

Herinacei terrestris caro siccata & paulatim pota, elephantiacis auxiliatur, & uitiatu corporis habitu præditis, conuulsisq; ac nephreticis, insuperq; aqua

n s sub

S E R M O

subtercutem laborantibus: habet enim uim discusso-
 riam ac siccatoriam. Sed & iecur ipsius sole siccatum
 ac potum, elephantiasis opitulatur. Cæterum utriusq;
 herinacei terrestris ac marini ustorū cinis exterforius
 est ac disculforius, & carnem consumit. Quapropter &
 ulcerum superexcrecentem carnem demolitur ac cō-
 pefcit, & fordida ulcera expurgat. Verum herinacei
 terrestri usti cinis pice liquida exceptus alopecias sa-
 nat. Eiusdem cinis potus cum uino mulso calculosos
 rhenes sanat, & aquam intercutem. Bibitur cineris co-
 chlearii dimidii mensura. Omnem urinę difficultatem
 ex quacunque causa abortam, soluit herinaceus, si inte-
 ranea ac interanea ipsius suffiantur, ægro undiquaq; co-
 operto: celerrime enim sic malum soluitur. Ad hanc rē
 interanea inueterata esse oportet, & sicca asseruata: qu-
 bus non præsentibus caro aut pellis sicca suffienda est.
 Multam urinam cient interanea sicca trita pota, quan-
 tum tribus digitis apprehendi potest, ex uino. Eiusdē
 caput ustum, & cum adipe ursino illitum, non modo
 alopecias per sanat, sed et pilos ex cicatricibus ꝑducit.
 Corium autem ustum itidem cum adipe, maxime urfi
 no illitū, similiter alopecias sanat. Totus porro terre-
 stris herinaceus uiuus in oleo ad mollem ac lentum
 ignem coctus diutiuscule, oleum ex ipso coxendicum
 dolores ueteres, illitu sanare facit. Fit ex ipso & psillo-
 thrum pilis denudandis hoc modo. Herinaceum uinū
 in ollam densissimum operculum habentem, & duo-
 decim sextarios capientem mitto, & ad ipsum olei
 sextarios sex tantū affundito, & ollæ osculum diligen-
 ter gypso oblinito, ut nullatenus transpirare possit. de
 inde ad dies xi. ad solē sub caniculę estibus exponito.
 Postea apertam tudicula noua diligenter agitato, &
 mox excolato per panniculum, utitor. Illinatur ex eo
 locus in sole, & diu cōfricetur donec exudent, postea
 aqua dulci affusa prolue. Cauendum autem ne alios
 locos

locos contingat, quos depilare nolis.

De Hippocampis marinis. Cap. C L X X I I .

Hippocampi marini & affati comesti, & morsui impositi, a cane rabioso commorsos sanant. Verum cum aceto mulso & melle ipsos conterere oportet.

De cantharidibus. Cap. C L X X I I I .

Cantharidum magnificū experimentum habemus ad scabros unguēs. Extrahunt enim ipsos commodis medicamentis ammixtæ. Miscetur aut aliis erodentibus cōpositionibus, & excoiatoriis leproforum. Quādam ex præceptoribus nostris in pharmacum urinam ciens parū de cātharidibus addebat, reiectis alis ac pedibus. Ad hos usus commodiores sunt, uelut ego exoptatus sum, quæ in tritico reperiuntur, & uirgulas transuersales melini coloris in alis habet. Magis aut adhuc idoneæ fient, si uiuas ipsas in uas fictile mittas. Deinde osculo uasis rarū linteolum obducas, deinde acetū in olla seruefacias, & uas cantharidū inuersum supra ollam detineas, ita ut uaporem ab aceto elatum, per linteolum cantharides excipiant, donec emoriantur.

De cancris fluuiatilibus. Cap. C L X X V .

Cancros fluuiatiles crudos tritos & lacti mixtos in potu præbe, & omnes reptilis morsum curabis, & præsertim scorpionii plagæ medeberis, & eum qui potu lepore marino iam perit, statim restitues. Manifestum autem est, quod internam eius carnem cum lacte terere oporteat. Similiter exhibiti auxiliantur etiam phthisicis contabescentibus. Item quæ iure albo costæ comesti, absorpto insuper iusculo. Cæterum cinis cremati cancri similiter ut alia usta siccat. Verum quadā totius substantiæ proprietate, ad rabiosi canis morsum efficax est, tum solus, tum multo amplius gentiana & thuræ additis, ita ut sit thuris pars una, gentianæ quinque, cineris cancrorum partes decem. Vñ sumus autem uistis aliquando quidem alio modo, ferè tamen quos

quomodo præceptor noster utebatur. Panem habebatis ex ære rubro, in quam uiuos cancris missos utebatur, linis uitis maxime subiectis, donec ad cinerem redigerentur, ut commode teri possent. Atque sic habebat semper præparatum domi suæ pharmacum. Utebatur autem ipsos cancris mense Augusto sub caniculæ æstibus luna decima octaua. Ex eo uero quotidie à rabiō cane commorsis dabat usque ad quadragesimum diem cochlearium satis amplum in aquam inspergēs. Si autem non à principio, sed post aliquot dies à morfu commorsis curam suscipiebat, bina cochlearia quotidie dabat, ut quadraginta dierum exhibitio expletur. Utebatur uero & ad uulnus ipsum medicamento ex brutia pice, in quod recipiebat picis libram .i. acetū acerrimi sextarium. i. opopanacis quadrantem. Porro cinere cancri fluuiatilis usti melle addito, plantas pedum à frigore ruptas, & digitorum rimas sanabis. Eodem etiam maligna & cancerosa ulcera curabis.

De carabo siue locusta. Cap. CLXXVI.

Locustæ testam ustam ac tritam cum meraco bibendam dato. & alui infernum fluxum compesces. Expurgat eadem & calculosos renes, multam arenosam urinam deducens.

De testibus castoris. Cap. CLXXVII.

Castoris testes castorium appellant, celebre & multum usus medicamentum, hic in uniuersum uim eius referemus, ad quam si quis respiciat, particulares usus si bi ipsi exquirere poterit. Calfacit itaque & siccit, estque multum tenuium partium medicamentum, siue quis humido corpori adhibeat egente siccatione, siue frigiditate indigo caliditatis, siue his qui ex repletione conuellantur, ubi ea quæ præter naturam in neruis continentur euacuare oportet, magnam quidem utilitatem ex se ostendit, & nulli parti ullum aliquod detrimentum affricat, præsertim si homo non uehementi aliqua febre

febre laboret. Eadem ratione & tremulis ob crassorū ac uiscosorum humorum multitudinem, commodissimum est potum. utile est & singultui, ex humorum frigidorum ac uiscosorum copia osculo uentris, infarctata abortio. Si uero ex siccitate, aut immodice euacuatione, aut acrimia humorum mordacitate, singultus aut conuulsio oriatur, castorii usum uelut infestissimum fugere oportet. Sed & febrientibus non adeo calida febris, sed ut ita dixerim tepida, uelut in altiore sopore, ac lethargo fieri solet, ualde multis castorium exhibui mus cum pipere, utriusque cochlearium ex aqua mulsa, & nemo ex ipsis ulla parte laesus est. At uero in lethargicis ac alti soporis febribus, castorium rosaceo diluto capiti imposuimus ac ceruici. Ad suppressos autem menses ob copiam ac crassitiam sanguinis, sanguine à tali moderate detracto, cochlearium castorii cum pulegio aut calamintha exhibui, cognouique medicamentum ipsum purgationem menstruam ciere. Eicit & secundas detentas, et morantes, similiter cum aqua mulsa potum. Inflatos uentres & torminosos propter crassum ac flatuosum spiritum conclusum, ex posca potum sanant. Datur & orthopnoicis recta ceruice spirantibus, cum aceto mulso aut posca. Suffitur & in carbonibus, hiantæ ægro & uaporem excipiente.

De canis fluuiatilis testibus. Cap. CLXXVIII.

Canis fluuiatilis testes ad eadem commodi ad quæ castoris testiculi existunt, sunt tamen debiliores, eiusdem canis pellis ad calceamentum redacta, pedum ac neruorum morbum egregie mitigat.

De canis terrestris catulo. Cap. CLXXIX.

Catulus canis terrestris probe saginatus iuxta ægro accliuatus, siue stomacho, siue alia interna parte, ægrotet, morbum eximit ac sanat, affectu in ipsum transeunte. Aiunt eundem mortuum diligenter sepeliri oportere,

De cy

S E R M O

De cygni pullo. Cap. CLXXX.

Cygni pullus tener in oleo coctus, neruis affectis præter omnem opinionem medetur.

De buccinorum testis ustis. Cap. CLXXXI.

Buccinorum testæ ustæ uim multum siccatoriam habent, unde commodis medicamentis ammixtæ in inflammationes induratas discutiunt. Consimilem uim habent purpurarum ac ostreorum testæ.

De galerita uolucree. Cap. CLXXXII.

Corydalis Græcis appellatur, & Latinis galerita, uolucree animal paruum, quod sæpe iuxta uias uidetur. id simplici iure coctum ac comestum colicis prodest. Oportet autem assidue & frequenter id edere, unâ cum iure. Nam utilitatem ex ipso sæpe expertus sum. Habet autem eminentiam quandam in capite uelut cristam, ex primis sponte naturæ productam.

De cochlea terrestri. Cap. CLXXXIII.

Cochlea terrestris duram carnem habet, & propterea comesta ægre concoquitur. Verum iusculû ipsius coctæ ex aqua & anetho, oleoq; ac garo, aluo secedit si potetur. Si uero prima & secunda aqua in qua coquitur diffusa, in tertia coxeris donec exacte flaccescat, & in fluxione uentris exhibebis, uentrem sistet. At uero cochlearû humiditas sola per se citra carnem accepta, (uocât autem eam ipsam cochleæ mucum) & thuri ammixta, aut aloe, aut myrrhæ, aut aliquibus ex his, aut omnibus donec cerati crassitudinem habeat, pharmas cum euadit glutinatorium, & submucosos aurium tumores probe siccât. Glutinat item ac siccât oculorum fluxiones fronti impositum. Quum itaq; multum eius mucû colligere uoles, carnem ipsarum stilo perforato, non modicam enim humiditatem emittunt, præsertim si non ante multos dies captæ fuerint. Hæc autem humiditas palpebrarû pilos reglutinat. Ego autem aliquando in agro cuidam neruos sauciato unâ cû tendinis contusione,

sione, carnē cochlearū imposui cū farinę pollinē q̄ mo-
 ledinis adhæret, tritā, & citra inflammationem uulnus
 glutinatū est. Erat autē homo duræ carnis. Quod si ad
 manū sint, p̄stat ammiscere in talibus myrrhā aut thus
 aut resinam frictā leuissimē tritā. Cæterum caro ipsa in
 pila prius contusa, deinde trita & imposita, omnes par-
 tes superfluam humiditatem habentes siccatur, ut etiam
 hydropicis proficit. Sed & unā cum testis suis tritæ co-
 chleæ uentri uniuerso hydropicorum imponitur, & su-
 per articularum tumores in arthriticis, & appositio q̄
 dem ipsarum difficulter auferri potest, uerum multum
 siccatur, & sanē sinendæ sunt donec sua sponte decidant.
 Idem facere expedit & in tumoribus ægra solubilibus
 ex plaga, aut contusione factis in auribus. Nam omnes
 hos exsiccatur, etiam si uiscosum & crassum in alto conti-
 neat. Integræ porro cochleæ unā cum testis usq̄, gal-
 la omphacitide ac pipere ammixtis, magnopere pro-
 sunt dysenterii, in quibus ulcera nodum sunt, putredī
 nosa. Oportet autem esse piperis partem unam, gallæ
 duas, quatuor cineris cochlearū. Quæ omnia exacte le-
 uigata ac mixta, reposita seruabis, & usu expetente co-
 chlearii pleni mēsurā obsoniis insperges, aut cū aqua
 calida aut uino bibendā dabis. Citra ulla admix-
 tionem ipse cinis cochlearum ustarū siccandi uim ha-
 bet, cui & quiddam caliditatis propter usuram inest.

De Mænulis. Cap. CLXXXIII.

Mænulæ falsæ caput ustum, excrecentes in ulceris-
 bus carnes, maxime in dentium gingiuis, reprimunt in-
 spersum, & callos eximit, quos clauos uocant, & extus
 bërantes sedis eminentias tabefacit ac consumit.

Detorpedine. Cap. CLXXXV.

Torpedo uiua apposita, diuturnum capitis dolorē
 depellit, & prolabentem sedem intro pellit. Mortua
 uero aut omnino non, aut modice hæc facit.

De asello marino. Cap. CLXXXVI.

Asello

S E R M O

Afellus marinus aqua coctus cum anetho, & modico sale cōditus, oleoq; pauco, omnē interaneorū morbū sanat, maxime alui ab acribus humoribus infestatæ.

De ostreorum testis. Cap. CLXXXVII.

Ostreorum testæ omnes leuissime tritæ & ad puluillum redactæ, ulceribus malignis conueniunt, & præsertim in ulceribus corrodentibus labiorum optimum pharmacum sunt, citra mordacitatem ad cicatricē perducentes: participes enim sunt facultatis adstrictoriæ, per quam duræ ac terræ existunt. Eam autem per usuram amittunt. Eadem cum aceto aut posca aut uino in ulso tritæ, putredinosis commode fiunt, pro habitu uidelicet ægroti, conueniente humore ammixto.

Quod si uratur ostreorum testa, tenuiorum partium esurit quàm buccinorum testa. nam & minus durum est ipsarum corpus. Si uero lauetur hic cinis commodus fit ad humectiora ulcera explenda & ad cicatricē perducenda. Atq; ego sanè ostreorum testa hoc modo præparata semper utor, ad cauitates ac fluxiones diurnas & ægre carnem recipientes, etiam si fistulosæ essent ac profundæ. Circumpono autem eam forinsecus cum adipe suillo uetere & in ipsum sinum quid indo ex his quæ talia carne replere solent. quale est pellucidus lapis, specularis appellatus. Quin & dentes ostreorum testa illustrat, uelut etiam buccinorum, & purpurarum, non solum ui exterforia, sed etiam substantiæ asperitudine. Quapropter non est necesse ad hanc rem ipsas ualde leuigare. eadem lotæ ac tenuissime tritæ humore staccida ulcera exsiccant.

De purpurarum testis. Cap. CLXXXVIII.

Purpurarum testæ cum aceto potæ lienes tumentes fiant. Suffitæ uero uteri strangulatus curant, & secundas morantes detrahunt. Vistarum cinis ad eadem facit ad quæ buccinorum adhibetur.

De Squatina marina. Cap. CLXXXIX.

Squatina

Squatinam marinam uſtam craſſioribus corporibus in balineo inſpergito.

De Sepia. Cap. CXC.

Sepia ſuffocata in aceto, ſi cum oleo acetum bibendum dederis, eum qui hippocampi marini uenenum ſumpſit ſeruabis. Teſta ſepiæ exterioriam & ſiccatoriam uim habet, eſtq; tenuium partium. Quapropter uſta utimur ad uutiligines, maculas ſolares ac lentiginēs, & ſcabiem. Sed & ſale ammoniaco ammixto, oculorum unguēs exterit. Eadem non uſta, dentes illuſtrat, & affricta oculorum cicatrices deterit, & ulcera in ipſis ſiccant. Magnas quoq; palpebrarum aſpretudines, ſycophes, Græcis dictas, conſumit.

De Scinco. Cap. CXCI.

Scinci circa rhenes partes, ad tentiginem pudendorum ciendam bibuntur. Neq; aliud magis contrarium huic facultati deſtruendæ uidetur, quàm lactucæ ſemen ex aqua potum. Quidam etiam lenticulæ decoctum cum melle potum, tentiginem ſedare tradunt.

De Tellinis. Cap. CXCII.

Tellinarum ſalarū uſtarum cinis cū cedria adhibitus, ſuperfluos palpebrarum pilos renaſci prohibet.

De cicada. Cap. CXCIII.

Cicadis ſiccis quidam utuntur in colicis affectionibus, cum pari numero granorum piperis, exhibentq; aut tres, aut quinque, aut ſeptē, tum in interuallis, tum in exacerbationibus. Alii toſtas in ueſicæ dolore, ac calculoſis, edendas præbent.

De hyæna. Cap. CXCIIII.

Hyæna uiua in oleo cocta, uelut de uulpe dictū eſt, oleum diſcuſſorium efficit, arthriticis utiliſſimū. Uſus fiat uelut de uulpe iudicauimus.

De hirundinibus. Cap. CXCv.

Hirundinum uſtarum cinis cum melle illitus, anginam ſanat, & omnino omnes affectiones quæ in fau-

A E T. o cibus

S E R M O

cibus ac gurgulione cum tumoribus sunt . Quidam
& ad acuedum uisum cinere utuntur, collyrii sicci modo
adhibentes.

De electione optimorum medicamentorum.
Cap. CXCVI.

Agaricum præstat quod strias rectas habet.

Acaciam eligito fuluam & odoratam.

Aloem elige puram, non lapidosam, ualde splendidam,
densam, subfluam, friabilem, hepatis colore, facile
liquefcentem, odoratam, amaritudinis intensæ.
Nigra uero & ualde dura reprobatur.

Amomum elige recens & album aut subruffum, nõ
coactum, sed solutum & diffusum, semine, plenum, simili
racemulis, ualde graue & odoratum, non cariosum,
acre & gustu mordax, colore simplex nõ uarium.
Adulterant quidam id amomide simili existente. Semper
autem fragmenta reprobanda sunt, electis ramis
perfectis ab una radice.

Ammoniacum thymiama eligendum est non lignosum,
granis thus referens, purum, densum, nihil sordidum
habens, castorei odorem præ se ferens, gustu amarum.

Aspalathus bonus est grauis, & post decorticacionem
subruber aut purpuram referens, densus, odoratus,
saporis amari.

Absinthium melius est quod in Ponto & Cappadocia
nascitur.

Bitumen optimum est purpurei coloris, splendidum,
intenti ac grauis odoris. Nigrum autem uitiosum est.
Nam pice ammixa adulteratur.

Bdellium præstat gustum amarum, colore glutinis,
pingue in altum & facile molliri potens, non lignosum,
non sordidum, iucundi odoris in suffitu, & ungui simile
aromatico, onychi appellato.

Elleborum nigrum eligit probe coactum, tenuem
habentem medullam, acrem gustu ac feruidum: talis
est qui

est qui in Helicone prouenit ac Parnaso & Anticyra.

Elleborum album elige moderate extentum, & album fragilemque; ac carnosum, non acuminatum & iuncum, aut puluerulentam lanuginem remittentem dum frangitur, quicquid medullam tenuem habeat, gustu feruido non ualde neque aceruatim, saliuam attrahentem: qui enim talis non est suffocatorius existit. Primas obtinet Cyrenaicus.

Euphorbium elige pellucidum & acre.

Viscum optimum est recens, coloris prasinus in trinfecus, foris subflauum, nihil asperum aut fursuratum habens, colligitur ex quercu, maloque; ac pyro, & aliis arboribus.

Gluten piscium bonum est non glaucum, subcrassum, non scabrum, facile liquefcens.

Calamus aromaticus bonus est fuluus, densis geniculis, & qui in multas scissuras & segmenta assulose frangitur, fistula telis aranearum repleta, subalbidus, in manducando uiscosus, adstringens, & subacris.

Cardamomum optimum est quod ex Armenia affertur. Elige quod ægre frangitur, plenum & conclusum.

Cassiam elige fuluam, boni coloris, corallium referentem, arctam ualde, longam crassam, fistulis plenam, gustu mordacem, & adstringentem cum quodam aromatico feruore, uinum redolentem, uerum purpurea & crassa ziger appellata, rosam odore referens, ad medicum usum maxime apta est.

Cera optima est subpinguis, odorata, pura, pontica.

Glutinum quod aliqui xylocollam uocant, optimum est Rhodianum, estque; album & pellucidum. Nigrum uero deterius est.

Gummi elige uermiculatum, uitriforme, pellucidum, non lignosum: ab eo proximum est album, resinosum uero ac sordidum inuile est.

S E R M O

Costus optimus est Arabicus, albus existens ac leuis, plurimū habens & iucundum odorem: secundum locum obtinet. Indicus densus existens ac leuis & niger uelut ferula. Tertius est Syriacus coloris buxei, odore nares percellens. Optimus est recens, albus plenus ex toto, densus, siccus, teredinem non sentiens, gustū mordax ac feruidus. Quidam adulterant ipsum helenii radicem ammiscentes, facilis est cognitio. Nam helenium linguam non feruefacit, neq̄ odorem intantum & nares percellentem exhibet.

Crocus optimus corycius est, recens ac boni coloris, parum albedinis in capreolo habēs, oblongus, integer, probe coactus, plenus nō friabilis, non pinguis, & tamen in attritu digitos facile tingens, nō cariosus, impetuosi odoris, & acris. Qui enim talis non est, aut uetustus est, aut maceratus. Quo uero facile teri possit, in sole ac fistili nouo siccare oportet.

Crocomagma sic preparatur: Croci drach. centum, rosarum siccarum drach. quinquaginta: amyli drach. l. myrrhæ troglodyticæ, gummi utriusque drach. l. uino odorato terito & pastillos formato, eisq̄ in umbra siccatis, utitor.

Cyperii radix optima est quæ grauisima & densa ac plena, ægre friabilis, aspera odorata, cum quadam acrimonia.

Thus primas obtinet masculum rotundum, non festum, album, & ubi incisum est intus pingue. Adulteratur resina pinus aut gummi, facilis est cognitio.

Thuris cortex præstat crassus ac pinguis, odoratus non scaber aut pelliculis refertus: adulteratur cortice strobili aut pini amnixto: depræhenditur id igne: alii enim cortices suffiti fumum edunt. Verum hic ardet odore iucundo uelut thus.

Malabathri folium bonū est recens, in nigrore subalbidum, non friabile, integrū odore nares percellens, & dum

& dum diluitur odoratum, nardum sapore non falsu
ginem referens, quod uero in tenues partes contusum
tariosum odorem repræsentat, uitiosum est.

Medulla optima est ceruina, deinde uitulina, post
taurina. Bona est quæ æstate accedente ad autumnum
colligitur: aliis enim temporibus cruenta uestigia in
ipsa reperiuntur, curatur ad repositionem, recens mol
litus aqua affusa, deinde per linteum excolatur, rur
susq; lauatur, donec aqua pura fiat, postea in duplici
uase liquatur, sordibus innatantibus penna ablatis,
postquam autem congelata fuerit, in siccili nouo repo
nitur, derafa diligenter fece quæ post liquefactionem
& excolationem subsidet.

Panacis radices meliores sunt siccæ & albæ: exten
tæ, & incorrosæ, gustu feruidæ, & aromaticæ. Succus
panacis commodus est gustu amarissimus, forinsecus
uiridis, intrinsecus albus, pinguis, cito solubilis, gra
uis odoris, & gustu calfaciens.

Myrrha primaria est Troglodytica, subuiridis &
pellucida, odorata, acris: quæ uero colore picea est,
inutilis existit.

Stacte myrrha bona est odorata, leuis, oleum ad
mixtum non habens.

Syrax præfertur flauus & pinguis, resinofus, grumos
habens subalbidos, ualde odoratus, & dum mollitur
humiditatem melleam remittens.

Tragacantha optima est pellucida & leuis, tenuissi
ma & pura, subalbida.

Hyoscyamo utendum est eo qui albos flores pro
ducit.

Galbanū optimū est, thuriforme, grumosum, purū,
nō lignosum, quod & ex semine quid ammixtū habet,
odore graue, & neq; summe liquidū, neq; ualde siccū.

Gagates lapis præfertur qui facile acceditur, & odo
rem bituminosum repræsentat.

S E R M O

Melanteria optima est sulphurei coloris, leuis, equalis, pura, & contactu aquæ cito nigrescens.

Pompholyx optima est Cypria, & quæ aceto subacta æris odorem refert, colorem autem picis. Est autem & cœnosi saporis, & carbonibus ignitis imposta ardet, colorem aereum representans.

Ex Oribasii libris ad Eustathium & Eunapium, de simplicium pharmacorum facultatibus.

Quæ media sunt inter calfacientia ac frigefacientia. Cap. CXC VII.

Adiantum, asparagus myacanthinos, muscus qui & Splanchnon dicitur, glycyrrhizæ succus, oleum dulcisimum, cera, faba, lycium, lotus siue trifolium, citri cortex, filicis radix, nucleî nucis pineæ, lentiscus, lens, terra Chia & Samia, cadmia, spuma argenti.

Quæ moderate calfaciunt. Cap. CXC VIII.

Viticis folia & semen, urticæ semen & folia, amygdala dulcia, anagallides ambæ atractylis, glycyrrhizæ radix, oleæ radix, & fructus maturus, fermetum, eryngium, resinæ omnes, cicerbita sicca, iunci odorati, flos palmæ fructus: cochlearû cinis, cynocrambe, batrachii herba & radix, pulegiû, lauri folia, & magis bacce, minus autem radices cortex, dictamnium, pseudodictamnium, saluia, erysimum, lanæ ustæ, bryoniæ radix, aristolochiæ radix, asphodeli radix, daucus, chamædaphne, dracunculi radix, oleum raphaninum, cicerum species tres, uiscum, caucalis, ligusticum, ferulæ semen, sagapenum, satyrion, apium, sion, sinon, styrax, hydropiper, hypericum, sal, sanguis, fel, urina, saliuua, sulphur, uiperarum carnes, adeps, salforum piscium, muria.

Quæ calfaciunt primo ordine. Cap. CXC IX.

Aloe, chamæmelon, agaricû, absinthium, ladanum, lini semen, malabathri, folium spica nardi, nardus celtica, uinum nouum, serum lactis, caseus, ficus sicca.

Quæ calfaciunt secundo ordine. Cap. CC.

Amurca,

Amirca, anethum sicum, sed uiride minus, artemiſſa, balsamū, elaphobosum, calamus aromaticus, crocus, thus, mastiche, chia, mel, uinum, pix, melissophylolum, marrubium, propolis, cucumeris syluestris succus, scandix, scilla, cardui radix, myrrha, terebinthi cortex foliaq; ac fructus, foenum græcum, chamæleonis utriusq; radix, chamæpitys, ocynum.

Calfactoria tertii ordinis. Cap. CCI.

Abrotonum præsertim ustum, lolium, populi nigres & resina, acorus, amomū, amaracum, ammiū, anethum ustum, anisum, iuniperus, afari radix, sabina herba, ueratrum utrunq; epithimum, menta, calamintha, thymbra, harundinis uallatorix cortex uſtus, caroum, casia, cedrus utraque, cnici semen, conyza, cuminum, thuris fuligo, foeniculum, melanthium, mei radices, moly siue ruta syluestris, aut besafa, rhododaphne, uinum uerus, organum omne, opopanax, petroselinum, ruta, smyrnium, hyssopus, galbanum, chamædrix, raphanus, sampsuchus.

Calfactoria quarti ordinis. Cap. CCII.

Adarce, ampeloprason, euphorbium, oleum cedrinum, costus, cepa, lepidiū, sinapi, allium, struthii, radix, thymallorum succi, & omnia uſtoria ui prædita.

Quæ frigefaciunt. Cap. CCIII.

Gramen moderate, auricula muris, citra adstrictionem, pira in cataplasmate imposita moderate frigefaciunt, balauſtium, rubi folia & germina & fructus uiridis ac flos ipse. Avena moderate, muscus marianus, glaucum moderate, dorycnion ualde frigefacit, harundinis sepiarix folia moderate, cicuta summè, lithen in petris nascens, papauer omne, mali fructus, oleæ fructus, & folia, oleum myrteum, sesaminum, balaninum, helxine siue perdicias moderate, panicum, uiolæ folia & succus, mali persici & citrii caro, fungi multum frigefaciunt, item omphacii succus, amyllum

o 4 mode

S E R M O

moderate, rosaceum mediocriter, sordes ex palæstra,
cicerbita non sicca, tribulus uterq;, ramorum palmae
succus. Samia terra moderate, cimolia terra, naxiae co-
tis detritum siue retrimentum, plumbago mediocri-
ter, plumbum, cerussa, sandyx, caseus mollis recens co-
actus moderate perfrigerat.

Quæ frigefaciunt primo ordine. Cap. CCIII.

Acacia illota, atriplex citra adstrictionem, uinacea,
miliun, ordeum, platanus, rhamnus, seris.

Quæ frigefaciunt secundo ordine. Cap. CCV.

Acacia lota, plantago, blitum, galla, omphacitis, cu-
curbita, cucumis, pepo, solanum hortense, lens palus-
tris, alga uiridis, circa prærupta maris littora colles-
ta, psyllii semen.

Frigefactoria tertii ordinis. Cap. CCVI.

Semperuium utrunq;, portulaca, mandragora, citri
pars acida, polygonum, potamogeton, hyoscyamus
qui & florem & semen album habet.

Frigefactoria quarti ordinis. Cap. CCVII.

Succus papaueris, cicuta.

Quæ siccant citra mordacitatem. Cap. CCVIII.

Vrticæ semen & folia, amurea, anagallis utraq;, aue-
na, plantago, oleum dulce infusum lotum, fermentum
attrahit ex alto ac discutit. Lupinus amarus, hippuris
fortiter, isatis, salicis flos & folia cū quadam adstric-
tione. Quidam & succū ex ipsis faciunt, & pharmacū ha-
bent citra mordacitatē siccans ad multa cōmodū. Ver-
rum multo amplioris usus est pharmacū siccans & ad-
stringens, nucis cortex ustus, simulq; tenuium partium
existit, miliū, centauriū tenue fortiter siccant, cerasi, gum-
mi, liliū, faba, forinsecus imposita, cupressi folia ac reli-
quæ partes, cyperi radix, nucis pineæ nuclei aqua ma-
cerati, nimphæa radix, sireū, siue sapa, quinq; folii radix,
polypodiū, myrrha, sarcocolla, stœbe, tragacantha, ter-
ra omnis, cadmia, asie petreæ flos humore flaccidas car-
nes

nes consumit, pompholyx sepe usta, calx strenue, oui
candidum ac tenue, eadem uis & uitellorum est.

Quæ simpliciter siccant. Cap. CCIX.

Viticis folia & semen, graminis radix moderate,
adianthum semperuiuum utrunq;, amarantū fluxiones
sistit, potum, bryoniæ radix, anagyri folia sicca, pira in
cataplasmate imposita moderate, aristolochia, aspara-
gus myacanthinus, asphodeli radix, & magis cinis, ba-
laustium ualde, ruborum fructus immaturus, quercus
partes omnes, phagi similiter, bulbus in cataplasmate,
eryngium, isatis, salicis corticis cinis uehementer, can-
nabis semen, pæoniæ radix, lauri folia uehementer, &
magis bacca, oleum cyprinum, laurinum, panicum in
cataplasmate impositum, nasturtium caucalis, pastina-
ca syluestris siue daucus, lixiuium, præsertim ex cine-
re ficulneo, brasia, caules autem eiusdem cinerem
fortiter siccantem faciunt, crethmum, liliï folia & ra-
dix, omphacium, platani cortex & pilulæ moderate,
polypodium, amyllum, sal nitrum, gypsum præcipue
ustum, cadmia omnis, omnia metallica & lapidea ac
terrea, testa clibanorum, coagulum omne, stercus anse-
rum tamen & accipitrum inutile est propter multam
acrimoniam, sordes, siue strigmêta, carnes uiperarum,
capita mænularum falsarum, cornu cerui ac capræ, ca-
storium, ossa usta fortiter, capilli usti, sepia testa, lanæ
usta, cancrorum cinis, garum abunde, muria.

Quæ primo ordine siccant. Cap. CCX.

Chamemelū, iuniperi bacca, caroum ordeū, polêta,
crocus, thus, sceniculū, rhododaphne, uinū nouū, cucu-
meris & peponis semen, & radix sicca, foenū græcum.

Quæ secundo ordine siccant. Cap. CCXI.

Lolium, amaracus, bitumen, anethum, balsamum,
uinacea, gingidium, elaphoboscum, calamus aromati-
cus, thuris, cortex & folia arboris, itemq; semen, meū,
mastiche, mel, spica nardi, nardus celtica, uinū eruum;

o s opod

opopanax, pix, rhannus, raphanus, scandix, cardui radix, myrrha, lentiscus, terebinthi fructus & folia, lètes, alga humida & uiridis, malabathi folium, galbanum.

Quæ tertio ordine siccant. Cap. CCXII.

Abrotonum præsertim ustum, acacia, acorus, aloë, ammiu, anethum ustum, anisi semen, iuniperus, asarum, abinthium, herba sabina, ueratrum, epithymum, thymbra, calamintha, harundinis sepiarię cortex ustus, caroum, casia, cedrus, conyza, thuris, fuligo, nigella, citrii semen, uinũ fatis uetustum, acetũ, organum, quinq; folii radix, petroselinũ, smirnum, ruta hortensis, marubium, rhus, sampuchus, seriphium, hyssopus, chamædry, chamæleontis utriusq; radix, chamæpitys.

Quę quarto ordine siccant. Cap. CCXIII.

Ampeloprason, oleum cedrinum, sinapi, ruta syluestris, allium.

Quæ media sunt inter siccantia & humefactantia. Cap. CCXIII.

Graminis radices in cataplasmate impostæ, oleum dulcissimum.

Quæ primo ordine humefcent. Cap. CCXV.

Auricula muris, buglossum, succus glycyrrhizæ, lactuca moderate, uiolæ folia moderate, mali persicę fructus, fungi, rosaceum, satyrium, stratiotes fluuiatilis.

Quæ secundo ordine humefcent. Cap. CCXVI.

Portulaca, atriplex, blitum, cucurbita, mali armeniacæ fructus, cucumis, pepo, lens palustris.

Quæ aquosam frigiditatē habent. Cap. CCXVII.

Acacia, auricula muris, portulaca, plátago, atriplex, rubi folia, blitũ, muscus marinus, glaucium, dorycniũ, uiscum, salix, cucurbita, cotyledon, cicuta, picea arbor, malua fatiua, papauer, mala præcocia, fungi, platanus, polygonum, potamogeton, fideritis cucumis cibarius, holoschœnus, cicerbita, tribulus, lenticula palustris, psyllii semen, plumbum.

Quæ

Quæ tenuium partium sint. Cap. CCXVIII.

Abrotonum ustum, uirga, scandix, populi nigrae flores & folia, urticae semen & folia, amomum, acorus, asari radix, bryoniae radix, chamæmelon, aparine, aristolochia, plantago, sicca, asphodeli radix, praesertim uita, balsamum, herba sabina, sinapi, rubi radix, glycyrrhizae radix, oleum uetus, oleum cicinum, elaphobosum, euphorbium, fermentum, salicis succus, calamintus, calamus aromaticus, harundinis sepiariae cortex uustus, casia, carpesion, millium, oleum cedrinum, pruni, gummi, mastiche, nigella, succus cyrenaicus, opobalsamum, ruta, pistacii fructus, propolis, teberinthus, rosaceum oleum, sagapenum, sampsuchus, fefelis, cucumeris semen, ficus aridae moderate, flos iunci odorati, cinis, calx, salis flos, hyssopum, sal, alcyonium mislesium, nitrum, auripigmentum ustum, gypsum ustum, sulphur, cadmia, pumex uustus, lixiuium, asiae petrae flos, melantheria, misy, æs ustum, chrysocolla, sandix, fucus, adeps leonis ac pardi, itemq; hyænae ualde: castorium, sepiæ testa uita, lanae uita.

Quæ crassarum partium sint. Cap. CCXIX.

Plantaginis radix, balauustum, uinacea, zingiber, cumis, cepe, squamae omnes, fori, alumen.

Corroborantia. Cap. CCXX.

Casia, galla omphacitis, stœchas, palmae fructus, absinthium, mastiche.

Concoctoria. Cap. CCXXI.

Amomum, uua passa, cera, ladanum, glutinû librarium, crocus, thus, pix, mastiche ægyptia, rosaceum oleum, myrrha, styrax, galbanum, alica, adeps suillus & uitulinus, butyrum, œlypus.

Suppuratoria. Cap. CCXXII.

Aque temperate effusa fomentum, aqua & oleum, temperata, farina triticea, panis, alcia, adeps porcinus & uitulinus, butyrum, thus, pix, resina.

Mold

Mollientia. Cap. CCXXIII.

Quæcunque calfaciunt non tamen uehementer, si
mulq; non uehemēter siccant: sunt autem talia, seuum
caprinum, adeps gallinaceus, & porcinus, seuum tauri
num & hircinum, medulla ceruina, uitulina, ammoniacu
cum, thymiana, styrax, galbanum, bdellium, oleum si
cyonium, oleum liliorum: oleum dulcissimū, chamae
melum, althææ radix, cucumeris syluestris radix, mala
uæ syluestris folia, mastiche, chia, & ægyptia, terebin
thina, resina, colophonia, opopanax, sordes statuarum
in gymnasiis, sordes palestrarum, butyrum, cælypus.

Quæ indurant. Cap. CCXXIIII.

Semperuiuum, portulaca, psyllium, lens palustris, so
lanū. Indurantur autē corpora & partes aut ob siccit
tatem, aut ob plenitudinem: aut ob congelationem. Si
quidem igitur ob siccitatem pars dura fiat, humectare
omni modo ipsam oportet. Si uero ob plenitudinem,
euacuare eam ipsam oportet. Si uero ob cōgelationē
fuerit indurata, congelationem moderate calfacienti
bus dissoluere oportet. Nam cōgelatio ex frigore est,
quæ autem uehementer calfaciunt, magis congelant.

*hæc conge
lata indurant*

Exterforia. Cap. CCXXV.

Stercus caprinum ustum & non ustum, omnes teste,
testa intestorum, sepiæ testa, herinacei terrestris ac ma
rini cinis, serum lactis, bryoniæ radix, mel, amygdala
dulcia esui apta, & ipsorum arbor, anagallis utraque,
anemone omnes, plantaginis folia, maxime arida, aris
stolochia, aron, asparagus myacanthinus, staphis agre
stis, asphodeli radix, atriplicis semen, absinthii succus,
bulbus impositus, ueratrum utrunq;, helxine, siue per
dicias, salicis semen, calami sepiarii radix trita mode
rate, fabæ caro, lapsana in cataplasmate imposita, li
chen petrarum, leucioi partes omnes, platani radicis
cortex, marrubium, meum, propolis moderate, ulmi
folia, & cortex ac radix, ptisana, terebinthina amplius
quàm

quàm mastiche, sagapenum moderate, cucumeres, pe-
ponis partes omnes, cucumeris syluestris radix, beta,
tithymallus, phu, chamæpitis, alcyonia omnia, terra
Chia & Samia moderate, smiris abunde, cornu cerui,
& capræ ustum, & quęcunq; inueneris nitrosa & ama-
ra, ea omnia meatus expurgare possunt. Quę uero te-
nuium partium sunt dulcia extergent moderate ulce-
rum sordes, & totius cuticulę, uelut sunt fabę, eruum,
ordeum, lupinus, & similia.

Quę uasorum oscula aperiunt. Cap. CCXXVI.

Quę oscula uasorū aperiunt, calida sunt nō ualde, &
crassarum partium: quę enim uehementer calfaciunt,
urunt & crustam inducunt: ahemonę omnes, cepa, al-
liū, fel taurinū, irini, & amaracini olei siue unguēti sex.

Rarefacientia cutem. Cap. CCXXVII.

Rarefactoria sunt quę moderate & citra molestiam
calfaciunt, nequaquam uero siccant. Chamæmelon,
althæa, cucumeris syluestris radix, costus, libanotides,
nitrum, abrotonum, oleum uetus.

Densantia cutem. Cap. CCXXVIII.

Aqua frigida, semperuiuum, portulaca, tribulus uir-
ridis, psyllium, lenticula palustris, mandragorę mala,
& summatim omnia quę frigefaciunt non siccantia.

Corrodentia. Cap. CCXXIX.

Auripigmentum, sandaracha, chrysocolla, canthari-
des, erucę, pinus, cedria, ueratrum nigrum.

Reprimentia eminentias. Cap. CCXXX.

Elaterium, cucumeris syluestris radix, ochra man-
dragoras, asię petrę flos, ostreorum testę, herina-
ceus uterq; uetus unā cum testis suis, hæmatites lapis,
siccus tritus & ad puluillum redactus faba, squama
æris, chrysocolla.

Cicatricem inducentia. Cap. CCXXXI.

Quę uacunque adstringunt & siccant, alumen, galla
omphacitis æs, ustum, præsertim lotum, mali corium
aridum,

S E R M O

aridum, recementum, plumbi, spuma argenti, helcyfoma, id est, argenti recementum plumbum ustum, testis intersectorum omnium testæ, uirum, pumex præsertim ustus, & uino extinctus, specularis lapis ustus, cerussa, pompholyx, spodiū lotum, chrysocolla, stibium ustum, diphryges, sarcocolla, omnia prædicta si ulceribus insperferis, ipsa cicatrice includes. Verum cum mordacitate, cicatricem inducit atramentum sutorum ustum, cadmia, squama æris ac ferri, præsertim stomomatis, erugo, calx usta & lota.

Exulcerantia in superficie. Cap. CCXXXII.

Rubi canini folia, betæ radix, allium, pulegium, hyssopum, organum, sepia testæ, asphodeli radix, semen lini, & falsa, & acria, & amara.

Vtioria. Cap. CCXXXIII.

Cantharis, diphryges, sex aceti usta, anemona puniceum florem habens, allium, cinis, præsertim ficulnus nigrum assatum, ac ustum, alumen, buccinorum testæ usta, menularum capita, auripigmentum, staphis agræstis, granum enidium, sinapi, pyrethrum, calx non extincta urit, extincta crustam inducit.

Attractoria. Cap. CCXXXIII.

Anemonæ omnes, anagallis utraque, dictamnus, cicuta, tapfia, ciclamino, narcissi radix, propolis fortiter, fermentum, sterco omne, sagapenum, succus cyrenæicus, & medicus, sylphii succus & radix, sparti quo auripes utuntur, & semen, & uirgarum succus generose, terebinthina magis quàm aliæ resinæ, sulphur, sterco bubulum, præsertim si eruo boues pascantur, calaminthe in cataplasmate imposita, costus cōtritus cum oleo, fortiter autem attrahit uiscum.

Discussoria. Cap. CCXXXV.

Abrotonum, agaricū, adiantum, ægilops, urtica semen & folia, sambucus, ebulus, chamæmelon, anisi semen, aristolochiæ radix, asphodeli radix præsertim usta, atriplex,

atriplex, bulbus, herba sabina, muscus qui splanchnon
& hypnon græcis appellatur, daucus, althæa, oleum
dulce, oleum uetus, oleum raphaninum & cicinum, &
thapsia, calami sepiarii cortex uetus abunde discutit,
brassicæ folia, lilii folia & radix, ladanum, mercurialis,
malua syluestris, mel mali psicæ folia, & germina, rho-
dodaphnæ, grossi ficus, ficus syluestris, mastiche chia,
opobalsamum, succus cyrenaicus uehementissime, pa-
liuri folia & radix, ruta, pix, marrubium, terebinthina,
rosaceum oleum moderate, sordes à statuis, sordes pa-
læstrarum, quæ patos græcis dicitur, sampsucum, cucu-
meris syluestris radix, myrrha, caricæ acriores amplius
quàm grossi, beta citra calfactionem, fortior est autem
alba, galbanum, sal præsertim uetus, salis flos, nitrum,
halcyonia omnia, terra samia, hyoscyamus, caseus te-
ner ex acido lacte moderate, butyrum, coagulum om-
ne stercus, omne ualde celsypus moderate, carnes uipe-
rarum fortiter, adeps præsertim leoninus, ossa usta eor-
undem leonum, & omnium aliorum cinis.

alba major

Adstringentia. Cap. CCXXXVI.

Oleaster, piraster, lentiscus, apium, semperuium, pa-
pauer, cytissus, aloë, urtica, uinacea, pira, crocus, althæa,
terebinthus glans, hyoscyamus, hederæ, nymphæa, pala-
ma, oui uitellus affatus, paliurus, hippuris, sanguis cõ-
cretus, ligustrum, œnanthe, brassicabis cocta, coagulum
leporinum, spongia usta, rhamnus: sunt & multa alia
adstringentia, quæ omnibus nota existunt.

Quæ semen generant ac prouocant in cibis ac me-
dicamentis, & cibis medicamentariis.

Cap. CCXXXVII.

Ex eduliis omnia quæ amplius nutriunt & infante-
item medicamenta omnia flatuosa & calida. Itaq; bul-
bi & cicer, & nuces pineæ, fabæq; ac ficus, edulia sunt
multum semen generantia. Scincus autem, & satyr-
rion; ac similia, medicamenta sunt. Edulia autem sunt
mulq;

mulq; medicamēta sunt lini semen, eruca, & horminū.

Quæ semen inhibeat. Cap. CCXXXVIII.

Semen inhihent omnia quæ frigefaciunt edulia ac medicamenta, itemq; quæ crassefaciunt & condensant. uelut lactuca, cucurbita, blitum atriplex, cucurbita mora, melopepones. Quæ uero siccant, ne ab initio quidem generari semen permittunt, etiam si calfacto⁹ riam naturam habeant, uelut est ruta. Si uero calida non fuerint, multo magis siccant, & semen generari non sinunt, uelut nymphææ radix.

De alimentorum uiribus. Cap. CCXXXIX.

Sanitatis studiosum si quid aliud, alimentorum uires nosse oportet: itaq; ea quæ attenuatoriam uim habent, angustos transitus obturatione liberant, & uiscosa infarta expurgant, ac crassa secant. Verum qui in ipsorum esu perseverant, serosas & biliosas superfuitates congregant, & si quis adhuc amplius perseveret, atrabiliariū sanguinem reddet. Quare ab assiduo ipsorum usu abstinere oportet, præsertim eorum quæ temperamentum biliosum habent. Solis enim his qui pituitam & crudum humorem uiscosumq; ac crassum coaceruarunt, talia conueniunt. At uero crassefaciente uis prædita, multum alunt, & si in uentre ac iecore probe concoquantur, sanguinem boni succi generant, lienem autem & iecur obturant. Ex his uero quædam crassi tantum succi sunt, uelut lenticula: Quædam uero uiscosi, ut malua: quædam crassum simulq; uiscosum succum possident, uelut est caro testa intestorum. Securior itaq; est diæta & uictus attenuatoriū ad sanitatis conseruationem, præ crassefaciente. uerū quum modice alat, firmitatem non addit corporibus neque robur, & oportet aliquando etiam multum nutritia moderate assumere, ubi firmitatem acquirere uoles. Cæterum citra periculum crassa diæta uti possunt; qui exercitiis dediti sunt, & qui dormiunt, quantum

tum uolunt. Omnes autem qui ante ciborū acceptio-
nem exerceri non possunt, alimenta crassi succi uitent:
maximum enim ad sanitatis conseruationem malum,
perpetuum ocium existit, quemadmodum contra moderatus motus maximū bonum. Omnium porro edu-
liorum optima sunt, quæ inter attenuantia ac crassifas-
cientia medium locū obtinent, & sanguinem substan-
tia ac compage moderatum generant. Itaque tale ali-
mentum corporibus nostris conueniens est: nocium
uero crassi succi, & propterea semper fugiendū. Quin
& alimenterum uarietatem fugere oportet, præsertim
si ex contrariis uiribus ac facultatibus constiterint, ita-
que enim assumpta probe concoquuntur.

Attenuatoria alimenta. Cap. CCXL.

Allium, cepe, nasturtium, porrum, sinapi, piper, smyr-
nium, pyrethrum, origanum, calamintha, hyssopus, li-
symbrium, pulegium, thymus, satureia uiridis accepta,
ficca enim medicamentum est. Ab his proxima sunt
eruca, sion, apium, petroselinum, ocymum, raphanus,
brassica, beta, fœniculū, coriandrum, ruta, anethum, li-
gusticum, cuminum, capparis & terebinthi fructus, car-
ui semen, anisi, dauci, & omnium odoratorū & acrium
ac palam calidorum semina, uerū fortiter attenuat ru-
tæ semen, ac cannabis, ut medicamenta de cætero exis-
tant. Ex cerealibus seminibus attenuanti diætæ solum
ordeum conuenit, deinde panes clibano cocti triticeï,
& reliquis abstinentū, præterquam si quis per longius
interuallum pisum, aut lentem gustare uelit: plurimum
autem eduliorum usum pro attenuantis uictus ratione
suppeditant pisces petrosi & in õtana uolucres paruę,
in uniuersum enim omnia exercitata meliora sunt in-
exercitatis, & sicciore uictu utentia, & purū ac tenuem
aërem inspirantia, & ex piscibus qui mollem simulq;
friabilem carnē habent reliquis præstant. Nam qui du-
ram aut uiscosam habēt, ab his penitus abstinentū est.

A E T.

p Habes

S E R M O

Habes autē notas carnis omnis animalis, friabilitatem ac molliciem, & quibus sanè utraq; affuerit, ad fatietatem edere licet: quibus altera tantū, edere quidē expedierit aliquādo, sed uitanda fatietas est. Neq; gallinas prohibeo si quis exercitio utatur, neq; columbas, neq; turtures, maximè si in agro degant, ac montanis locis. Oportet autē non recens mactatas, sed unam minū diem seruatas à mactatione edere, non solum turtures & gallinas, sed etiam perdices, & omnia que moderatē duram carnem habet. Sed & salsi pisces abundē attenuant, & crassos ac uiscosos humores secant, eligendi sunt autē & ex his qui mollem carnē habent. Nam cetacei generis uitandi sunt. Præstat & plurima edulia aceto & aceto mulso præparata accipere, & sale prius condire quantū eius fieri potest. Neq; læsionē incurret, qui fructus pomorum aluum molliētes acceperit. Verū tarde transeuntes deteriores sunt, & magis si duri fuerint. Quare ex his ne gustare quidē oportet, præter eos qui repositioni apti sunt, uelut pira & mala, & uuarū non pauca genera: molliores autē magis expedierit, qui uero; ualde austeri & acerbi sunt, ad hanc diætā inepti existunt. Omnium maximè autē aptæ sunt caricę, & nuces, & pistacia, & amygdalæ subamargæ. Cæterū oliuas neq; laudo, neq; uitupero. Verū ex dulcibus non solū eduliis, sed etiā potionibus, mel ferè solū exacte tenuem succum generat: Vina quoq; tenuia & alba crassos humores secant, & per urinas expurgant. Vtilissimū uero ad extenuatē uictū est acetū mulsum.

Crassi succi alimenta. Cap. CCXLI.

Panes furnacei, & filiginei, & non probè præparati, placenta ex multo & similigine, itemq; liba, & omnis placenta nō fermētata ex tritico, & quæcunq; eius generis inde parantur. Sunt etiam similago, ac alica, satts crassi succi, amyli uero moderate. Sunt & dolichi crassi succi, & lupini, & interna lentis caro, nam cortex

exterfo

exterforiū quid possidet, itemq; fabæ frictæ, & pisces
 molles appellati, loligines, sepia, polypopodes, & ce-
 tacei generis, ex quo sunt & thūni, moderatiores autē
 ipsi sunt pelamides. Multū crassi succi sunt ostrea, &
 & buccina, purpuræq; ac chamæ patellæ, peſtines, pin-
 ne, & omnia testa intecta, anguille item ac cochleæ, bu-
 bulæ carnes, caprinæ, ceruinæ, leporinæ, suillū hepar,
 rhenes, testes moderate, lac costū, casei omnes, uerū re-
 centes & ex acido lacte minus, oxygala, ptogala quod
 & pyriepton uocatur, oua ad perfectā concretionem
 costā & magis adhuc assata, atque amplius etiamnum
 fricta in sartaginæ, palmæ, castaneæ, bulbi, rapa, fungi,
 tubera, nuces pineæ, conī ac strobili appellati, ficus
 non probè maturæ, citri caro, cucumeres præsertim
 uberius ingesti, mala nondū matura, uina dulcia quo-
 que sanguinem crassum generant, & his amplius sa-
 pæ, & uinum nouum, uinaq; crassa ac nigra.

Media inter attenuatoria & crassefaciens
 tia. Cap. CCXLII.

Panes optimè preparati, carnes gallinarum, phasia-
 norum, perdiciū, columbariū, attagenarū, & paruuarum
 auicularum omniū, optima edulia sunt. Insuper pisciū
 petras ac littora & altū pelagus incolentium, gobio-
 rum, murenarum buglossorum, & omnium confimis-
 lium, qui neq; uiscositatem, neq; graueolentiam in ci-
 bo repræsentant. Item ficus, pepones, & ex syluestris
 bus oleribus feris, id quod commune pluribus genus
 existit, singulorum autem speciales appellationes sunt
 apud Atticos, uelut lactuca, condriile, gingidiū, & alia
 infinita syluestria oleræ feridis nomine ueniunt.
 Eius generis est & asparagus palustris, itemq; myacan-
 thinus, & chamædaphnes, ac bryoniæ. Vinum item
 fuluum simulq; dulce ac pellucidū, quale est aruifum,
 & lesbium, & dulce falernū, ac molites. Hæc enim bo-
 num & moderate crassum sanguinem generant.

p 2 Qua

S E R M O

Quæ uifcosum sanguinem generant. Cap. CCXLIII.

Triticum graue, denfum, & in alto flauum, uifcosum succum generat: leue autem & rarum & intrinsecus album, minus uifcosum humorem generat. Est & similia quoque itemque halica satis uifcosa. Item tēdines, præsertim in musculorū extremitatibus, aponeuroses græcis appellati, & partes circa labra, & lingua, suilla quoque caro, & agnina, sesami itē, semen & palmulę pinguiore.

Quæ crudum humorē generant. Cap. CCXLIIII.

Palmulę uirides uescētes crudis humoribus implēt, & rapa, & testa intestorum caro, si diutius cocta falsum humorem deposuerit, & pisces molles appellati, uelut sepia, polypi, & alia huius generis: item cetaceum genus in mari, quapropter antea falsa hæc in usum cibi ueniunt. Talia sunt & intestina, & uētres, & uulæ quadrupedum, & acidum lac, lupini, uua in uentre retenta.

Quæ frigidū humorē generant. Cap. CCXLV.

Qui se cucumeribus ualde explent, frigidum humorem coaceruant. Insuper & qui uentres ac intestina & uulvas quadrupedum animalium ingerunt, & lac acidum, & mala nondum matura.

Quæ atrabiliarium succū generant. Cap. CCXLVI.

Carnes bubulæ, caprinæ, & magis taurorum ac hircorum, & adhuc amplius ouium ac leporum, ac suum syluestrium, carnes item falsæ quadrupedum animalium. Ex marinis piscibus thunni, balænae, & omnia cetacei generis, cochleæ, brasiæ, arborum germina, muria, & acida muria condita, uelut lentisci & terebinthi. Item cinaræ caro, & lens edulium est maxime atrabilem gignens, & post hanc fursuracei panes, & qui ex typha ac aliis uitiosis seminibus fiunt, & casei antiqui, & uina crassa ac nigra.

Quę biliosum humorē generant. Cap. CCXLVII.

Siliquę, item cinarę succus amarā bilem gignit, præstat itaque ipsam seruefactam in cibo sumere. Mel quoque facile

facile in bilē transit . Omnes quoq; dulcis saporis succi, materiam flauæ bili præbent, itemq; dulcia uina.

Quæ superfuitatibus redundant. Cap. CCXLVIII.

Palumbes, anseres, pisces, acceptis petrosis, uiscera omnia, medulla, spinæ dorsī, cerebrum, uiscerula palustres & stagnorum, cicer, fabæ uirides, faba ægyptia, porcelli recens nati, ouilla caro, & omnium iuniorum animalium, & ociose uiuentium, pisces fluuiatiles & palustres, & qui in limosa aqua degunt, item omnia cetacei generis in mari.

Quæ superfuitatibus careant. Cap. CCXLIX.

Colla animalium, caudæ, alæ, syluestrium animalium caro, & eorum quæ siccis locis degunt.

Multum nutrientia.

Cap. CCL.

Suum domesticorū carnes ex omnibus eduliis optime alunt, cerebrū bubulum, testes, cor, medulla spinæ, itemq; reliquæ, anserū alæ, & magis gallinarū, omnium uolucriū uentres, cochleæ præsertim ter coctæ. Ex testa intestis quæ duras carnes habent, uelut purpuræ, buccina, & similia, gāmari, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & consimilia. Item molles appellati pisces, uelut polypi, sepia, loligines, & consimiles: ex cartilagineis, torpedo & pastinaca moderate, squatina uero magis: nulli & gobii minus. Lac crassius quidē magis, & liquidius minus. Ex panibus siligineus maximè alit, deinde similagineus. tertio loco est cui surfures non decesserunt: triticum coctū, siligo, alica, fabæ carnis habitum non adstrictū & densum faciunt, sed laxiorē: cicer magis nutrit, phaseli & ochri magis scenogræci, dolichi quos lobos uocant græci non pisis minus nutriunt, castanæ, lens, palmulæ dulces, uuæ passæ dulces, ac pingues, rapa, bulbi, maximè alunt & præsertim bis cocti. Mel despumatū & ad distributionem & ad nutritionem aptum est, uinum omne nutrit quod crassum est. Rubra itaque & crassa ac adstringentia, magis

S E R M O

gis alunt : minus uero his alba simulq; crassa & austera. Omnium minime alba & tenuia : omnia item crassa si succi si probe concoquantur, ualde alunt.

Quæ parum nutriunt. Cap. CCLI.

Extremæ animalium partes, uulua, ueter, intestina, cauda, aures, pinguedo, adeps, omne uolucrum genus minus alit, terrestrium generi comparatum, caro quoque animalium annosorum minus alit quam augescens. Piscium esus sanguinem tenuiore generat. Ex testa intestis que mollem carnem habent, uelut ostrea minus alunt, panes ordeacei, polenta ordeacea, panes furfuracei & sortidi omnes ac loti, amyli, mala ex polenta ordeacea, auena, miliu, eoque magis panicum, oryza, faba uirides, semen papaueris, mora, amygdala, pistacia, pruna, persica, armeniaca, praeocia, oliuae maxime drupae: nuce auellanae, & magis adhuc regia, serica, corna, pruna syluestria, mora rubi, capparis & magis sale condita, terrebinthi summitates, brassica, beta, raphanus, sinapi, asparagi omnes, pastinaca, daucus, carus, cepa, allium, porru crudum quidem nullum penitus alimentum praebet, bis uero aut ter coctum paucissimum, punica mala, pira, cucurbitae, uuae passae austerae & non pingues. Porro media quodammodo sunt inter paru nutrientia, phaselii, ochri, cicerculae. ficus autem non similiter ut reliqui fructus paru nutriunt, uerum laxam carnem faciunt. Vugero uero minus quam ficus laxam & humectam carnem alunt.

Quæ boni succi sunt. Cap. CCLII.

Optimi succi est optimum lac fere inter omnia que in cibo accipimus : optimum autem lac est animalium bonae habitudinis, statim ubi multum fuerit calidum adhuc potum. Oua tremantia & sordida gallinarum ac phasianorum : uolucres & pisces ferme omnes boni succi sunt, exceptis his qui in paludibus ac stagnis & fluminibus limosis ac turbidis degunt. Verum odore & gustu cognobiles fiunt: Nam foetidi & insuaues ac mucosi sunt propterea

pterea quod in uitiosa aqua degunt. Carnes autē quādrupedū animalū si probè concoquantur, optimū sanguinem generant, maximè si bono succo prædita sint, uelut est suillum genus. at uero omnes circa labia partes, aliæq; extremitates, & alæ uolucrum, intestinaq; & uulue ac caudę, minus boni succi sunt q̄ carnes, glandulæ aut probè cōcoctæ, similiter ut caro boni succi sunt. Cor non est mali succi, pedes suilli meliores sunt q̄ rostrum & aures, syluestriū quoq; animalū carnes meliorem succum q̄ domesticorū habent: panis purus probè præparatus boni succi est, alica item, & ptisana probè præparata, fabæ, castaneæ nō habent malum succū, ficus mature, & uua matura itemq; pensilis reprahēdi non meretur: carica statim quidē in corpus digestæ ac distributę, boni succi sunt: uerū si in uētriculo morētur mali succi fiunt, & pediculos generant: si uero cū nucibus edantur, bonū eduliū existunt. Cæterū si quis ficus & caricas assidue in cibo sumat, nō parū legetur. Lactuca ut olus sanguinē bonū gignit, & ab ea intubi. Vina odorata boni succi sunt, sed omnium optimi succi est falerium dulce & molites.

Quæ mali succi sunt. Cap. CCLIII.

Ab omnibus mali succi eduliis abstinendum censeo, etiamsi facile cōcoquantur. Latetur enim diutiori tempore uitiosus humor in uenis ex ipsis cōgregatur, qui leuissima putrefactionis occasione arrepta, malignas febres gignit. Est autē maximè uitiosi succi caro ouilla ac caprina, pessima uero hircina, deinde arietina, postea taurina. In omnibus his præstant castratorū carnes. Seniorū autem animalium pessimæ sunt: Caro leporina crassiores quidem sanguinem generat, uerū meliorem ad succi bonitatem quàm bubula & ouilla: nihilominus tamen & ipsa mali succi est, itemq; ceruina: rhenes & testes perfectorum animalū mali succi sunt, exceptis gallis. Item cerebrū & medulla spinalis exce-

P. 4. p. 116

S E R M O

ptis gallis:lien,oua in sartagine fricta,casei ueteres,bo
 leti,amanita,foenograecū,lens,auena,cicer non est bo
 ni succi:olyra uero tanto deterior est tritico,quanto
 melior est quàm tipha & auena:panicū,milium,& si
 milia nō sunt boni succi:dracones,callionymi,scorpii,
 trachuri,mulli,orphi,glauci,zygæna,congri,phagri,
 & quęcunq; alia cetacei generis in mari animalia om
 nia mali succi sunt.Item omnes fructus subcaniculares
 mali succi sunt,mala nondū matura,pira prius quàm
 cōcoquantur,persica,mala punica,mespila,corna pru
 na syluestria,siliquę,& terebinthi fructus,cinara præfer
 tim ubi dura fuerit,cucumeres,pepones,cucurbita his
 quidem melior est,sed & ipsa in uentre corrupta satis
 mali succi euadit:figus & caricæ minus quàm alii sub
 caniculares fructus malum succum habent uerum his
 qui in ipfarum esu perseuerant,non ualde bonum san
 guinem gignunt: unde & pediculorum copia ex ipsis
 consequitur.Ex oleribus nullum boni succi est:in me
 dio boni ac mali succi sunt lactuca,intubi,malua,blis
 tum,atriplex.Radices plantarū olerum generis ma
 li succi sunt quęcunq; acres,uelut ceparum,porrorum,
 alliorum,raphanorū,& dauci.Medio loco sunt rapo
 rum & cari appellati radices.Ocymū pessimi succi est:
 rapum crudum,brassica,bulbi,nō probè cocti.At ue
 ro allium & cepæ ac porrum bis cocta humoris mali
 gnitatem deponunt.Ceterum extreme mali succi sunt
 olera quę syluestria appellant.Vina crassa simulq; fo
 tida & iniucunda ac austera mali succi sunt,quale est
 bithynū quod in magnis doliis apportatur:nam quod
 in paruis affertur,neq; boni succi neq; mali existit.

Quæ facilia concoctu sunt. Cap. CCLIIII.

Panes bene preparati,pisces petrosi omnes,gobio,
 torpedo,pastinaca,si uolucrum generi cōparentur:uo
 lucrum caro terrestrium generi cōparata cōcoctu faci
 lior est,præsertim perdicis,attagænæ,colūbę & phasia
 norum

norum, alę anserum, magisq; gallinarum, & in summa præstant alę saginatorū & iuniorum, pessimæ autem sunt gracilium & seniorū: iecur anserū sero lactis saginatorum, itemq; testes gallorū similiter nutritorū facili limē concoquantur. Carnes suillæ concoctu idoneæ sunt, in uigore etatis cōsistētibus & laborātibus porcorū uigorosorum, reliquis eorū qui adhuc crescunt. Vituli meliores concoctu sunt q̄ boues perfecti, & hœdi q̄ capræ. In uniuersum autem omniū adhuc augescentium caro facilius concoctu est quàm decrescentiū, & animalium in sicis locis degētium facilius concoquitur q̄ aliorū. Nux regia magis cōcoquitur q̄ auellana, bulbi bis cocti melius concoquantur, oua tremētia & forbilia, lactucæ, intubi, mulua, cucurbita cocta, si non corrūpatur: uina dulcia facilius quàm austera. Facilius autem concoctu est quicquid unicuiq; iucundum est.

Quæ ægre concoquantur. Cap. CCLV.

Caro caprina, bubula, ceruina, pessimè autē concoquitur hircina, deinde arietina, postea taurina: pessima est & seniorū animalium caro: sues quæ senes fibrosam & siccam, & propterea ægre concoctilem carnem habent. Vêtriculus egre concoquitur, itē intestina, uulua, cor, iecur, aures, caudæ, thenes, cerebrum, medulla spinalis, & perfectorū animalium testes, anseres, exceptis alis, palumborū & sturnorū ac merularum & paruorū uolucrum caro durior est, atq; his magis turturis anti qui, & anatis, ægrius tamen adhuc concoquitur & si brosius his est pauonis & otidū caro: uentriculi quoq; uolucrum omniū egre cōcoquantur, propter substantiæ durtiam: falso enim quidam laudant uentrem struthocameli ac mergi. Cochleę item & lac acidum, casus seu uetus, recens autē & maximè ex acido lactæ melior est, purpurarū caro ac buccinorū, aliorumq; testarū interorū duram carnem habentiū: gammari, locustæ, cancri, paguri, squille, & omnia huiusmodi: polypi, sæ

o s pie,

pie, loligines, & omnia molli cute prædita, raia, leu-
raia, squatina, dracones, cuculi, callionymi, scorpii, tra-
churi, oua cocta, fricta, triticum coctum, polenta, tîpha,
auena, fabæ, dolichi, phaseli, cicercula, cicer, oryza, lupi-
ni, panicum, milium, & quæcunq; huiusmodi, lens, feo-
samum, castaneg, mala, pira nondum matura, ficus non
maturæ, uuæ acide & austeræ, palmulæ omnes, siliquæ,
ocymû, rapum crudius bulbi crudiores, pastinaca, dau-
cus, carus, & oës olerum radices, ipsaq; olera uniuersa,
excepta lactuca & intubis: uina crassa & noua egre cõ-
coquuntur, uerû multo magis cõcoctioni resistit aqua.

Quæ stomacho commodant eumq; ro-
borant. Cap. CCLVI.

Palmulæ austeræ, mala cydonia, oliuæ muria condita,
ta, aptiores tamen sunt aceto compositæ uuæ passæ
austeræ: uua in uinaceis reposita: nux regia hac parte
auellanæ præstat: multoq; magis si cum caricis sumas-
tur: gingidiû scandici simile, est ualde stomacho com-
modum, tum crudum, tum coctum, comestum: longio-
rem autem cocturam non sustinet: cinara, sinapi, rapha-
nus, rapum, nasturtiû, asparagus palustris, chamædaph-
nes, oxyacathæ, & bryoniæ, bulbus appetentiâ cibi ex-
citatur, itemq; capparîs sale condita, citrii pars externa
corroborat stomachû medicamenti loco sumpta. Vio-
num austerum os uentris roborat itemq; uentrem ip-
sum præsertim calida intemperie affectum.

Quæ stomacho incõmoda sunt. Cap. CCLVII.

Beta stomacho incõmoda est, aded ut & morsum
inducat si uberius comedatur, ocymû, rapum crudius,
blitum, atriplex, si non cum aceto ac oleo & garo sus-
mantur, scœnum græcum stomachum subuertit, itemq;
selamum. Lac frigidum habentibus uentrem acescit,
calidum habentibus in nidorem transit. Meritò itaque
nociuum est febricitantibus, & si quis amplius cû melo-
le sumat, uomitum ciet, pepon non probè concoctus,
chole-

*(citrii pars
externa)*

cholericos, idest, bilem supernè ac infernè eiicientes facere solet. Similiter & melopepon, omne cerebrũ stomacho incommodum est, & nauseosum, uelut etiam ossium medulla. Vinũ nigrum & austerum facillè accescit, & uomitum concitat. Item crassum & nouum.

Flatus expertia.

Cap. CCLVIII.

Cuminum, ligusticum, uiticis semen, cannabis semen, fabæ frictæ, bulbi diutius atque iterum cocti & ex oleo cum aceto comesti: mel quod in coctura omnem spumam deposuit, flatus discindit panes ordei. Media porro inter flatus expertia ac flatuosa, sunt pisa, phaseli, ochri, cicerculæ.

Flatuosa.

Cap. CCLIX.

Cicer, lupini, panicum, milium, & huiusmodi, fabæ, lobi, siue dolichi, minus tamen fabis, maza exposita, succi omnès, præcipuè cyrenaicus, silphii succus ac radix, ficuum flatus modico tempore durat, propterea quod facillè aluo subeant: quæ uero exactè maturæ sunt, propemodum nihil offendunt, similiter ut caricæ: palmulæ uirides flatuosæ sunt, rapum crudius, iac facillè in uentre inflatur, bulbi crudiores, mel non perfectè coctum: uina dulcia flatum tarde transeuntem generant, item dulcia simulq; austera: mustum itidem, hoc est uinum nouum.

Quæ extergent, secant, obturatione liberant.

Cap. CCLX.

Ptisana extergit, itemq; foenogrecum, melopepon, uuæ passæ dulces, fabæ, cicer, magisq; nigrum, capparis satis tenuium partium est, & extergit, & expurgat ac obturatione liberat, maximè ex aceto mulso aut ex oleo & aceto, præ reliquis omnibus cibus comesta, betæ succus extergit, & magis ubi cum sinapi & aceto comedatur: bulbi attenuatoriam uim habent & obturationes aperientem, cepæ, allia & porri attenuant & secant crassos ac uiscosos humores: serum quoque lactis

S E R M O

lactis humorum crassiciem attenuat : ficus extergent, quapropter multa arenosa de rhenibus expurgant. Caricæ attenuant ac secant & rhenes expurgant : amygdalæ extergent & attenuant, purgantq; uiscera, & humorum per sputum reiectiones ex pectore ac pulmone expeditiores faciunt : pistatia robori ac sanitati iocinoris conducunt, & ad purgationem humorum id obturantium iuxta exitus ipsius : raphanus attenuantioriam uim habet. Mel tenuissimarum partium est, maxime quod ex calidis ac ficcis plantis natum est : quapropter etiam aqua mulsa ad sputorum eductionem commodat. Acetum mulsum non penitus uiscosa ac crassa facile educit, & uiscera citra molestiam expurgat. Valde autem commodat his qui crassum humorem in pectore ac pulmone coaceruarunt. Vina tenuia ac uetera cum acrimonia ad idem conferunt. At uero aquosum, hoc est album & tenuissimum aptum est ad humorum ex pulmone eductionem : roborat enim & humores humectiores reddit ac moderate scindit. Vinum dulce in morbis acutis reficiendis uisibus accommodatum est, uelut in peripneumonia & pleuritide, concoctione morbi iam facta.

Quæ obturant.

Cap. CCLXI.

Lac modicum feri habens, & multum de caseo, non satis tuti usus est, si quis in eius esu perseveret. Nam lædit rhenes, qui aliàs ad calculorum generationem aptitudinem habent, & iocinoris obturationes facit his qui eas pati aliàs solent. Caricæ hepatis ac spleni inflammato nociuæ, uelut etiam ficus : omnia quoque dulcia splenem ac iecur lædunt. Apta mulsa incommoda est his quibus uiscera indurata, aut laxo tumore occupata, aut inflammata in tumorem eleuata sunt. Palmulæ pingues obturant, & præsertim crudæ, omnia item liborum genera, & ex similagine præparata, obturant & splenem augent, & calculos in rhenibus

nibus generant. Similiter & triticea farina cum lacte. Alica quoque inepta his qui iecur obturationi obnoxium habent, & rhenes calculo generando aptos. Vinum dulce obturat, & uiscera auget siue inflat.

Quæ tardi transitus sunt. Cap. CCLXII.

Omnia liborum ac placentarum genera ex similibus facta, transitus tardi sunt; fabæ frictæ, panes puri, lens cortice detracto, cerebrum, medulla spinalis, iecur, cor, triticum coctum, oua assata, fricta, lupini, phaseli, pisa, sesamum, mala, pira nondum maturata, siliquæ, uina dulcia, & magis austerum & nigrum, citra dulcorem: item omne crassum ac nouum. A qua autem adhuc tardius transit.

Quæ faciliè corrumpuntur. Cap. CCLXIII.

Perfica, armeniaca, præcocia, & omnes subcaneus lares fructus, qui humidum temperamentum habent, in uentriculo corrumpi solent, ubi non probè & citò aluum subierint. Omnia porò mali succi, humida autem & lubrica, ac faciliè subire potentia, præ aliis edere oportet. Sic enim & ipsa citò subeunt, & alia deducunt. Si uero postremum accipiantur, etiam alia simul corrumpunt.

Quæ difficulter corrumpuntur. Cap. CCLXIII.

Chamulæ parua, purpuræ, buccina, & quæcunque testa intacta duram carnem habent, dantur corruptentibus cibum præ humorem uitiatione, ita ut bis aut ter aqua optima coquantur, semper in aliam puram feruentem translata, ubi prior salsa reddita fuerit. Sed & gammari, ac paguri, cancriq; ac locustæ, & squillæ, & quæcunque eius generis, carnem habent ægre corruptilem, similiter ut testa intacta duræ carnis.

Quæ uentrem subducunt. Cap. CCLXV.

Lenticula, brasiica: ex marinis testa intacta, & cochleæ compositam naturam habent ex contrariis facultatibus. Ipsum enim solidum uniuersuiusq; corpus, transitus

transitus tardi est, & uentrem sistit: uerū humiditas ad excretionem irritat. Si quis igitur lenticulam aut brasficam, aut aliud quid ex prædictis coquat, deinde decoctum ipsum oleo & garo ac pipere condiat, & postea cui uelit bibendū præbeat, palam conspiciet ex ea positione uentrem subduci. Sed & herinaceorum marinorū ac conchularum omnium, itemq; gallorū ueterū iuscula uentrem subducunt. At uero si brasficam aliu subducere uelimus, cacabo in quo costa fuerit propè posito statim extractā, in oleum ac garū mitimus. Neq; enim ualde ipsam coquere oportet. Panes furfuracei uentrem subducunt: foenigræci succus coctus cū melle acceptus, cōmodus est ad subducendum omnes uitiolos humores in intestinis cōtentos: sed modicū esse oportet mel quod ammiscetur, ne morsum stomacho infirgat. Oliuæ salsa subducunt præ reliquis cibus comestis. Lac quo liquidius est, eo magis subducit: crassum, minus. Serū uero lactis ualde emollit uentrē. Inuiciendum est ad ipsum mellis optimi tantū quantū satis est ad condiendum solū modo, ne stomachus subuertatur: iuxta eandem rationē & salem indere oportet, ne gustus offendatur. Animalū ualde iuuenum carnes facilius aluo secedunt, similiter & cartilaginei pisciū generis torpedo & pastinaca moderate secedūt: beta quoq; moderate subit, & recens caseus cum melle, atriplex, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, carica, uua passæ dulces, præsertim humidæ, morā ante reliquum cibum sumpta, nux adhuc uiridis, ad excretionem cōmoda est: imò etiam sicca, aqua præmacerata, & pruna sicca similiter aqua, aut aqua mullā præmacerata edantur: etenim plus mellis habentia uentrem multū molliūt, etiamsi quis sola ipsa comedat, sed multò amplius si aquam mullā insuper sorbeat, uentris subductioni conferent: cæterū à sumptione talium, uinum dulce bibere oportet, & pauco tempore interiecto prandere,

Porrò

Porro mora, cerasa, præcocia, persica, & omnia humes-
ta, & aquosa, & in totum quæcunq; nullam fortem qua-
litate gustui aut olfactui offerunt, ea me dia quodam
modo facultatis inter subducetia ac suppressiva alium
existunt. Mel solum non coctum si quis delingat, pro-
be aluum ducit: aqua multa item parum, aut omnino
nihil cocta aluum subit: uinum dulce confert ad uen-
tris excretionem. Mustum aluum emollit ac subducit.

Quæ uentrem suppressunt. Cap. CCLXVI.

Palmulæ austeræ, uix passæ austeræ, mora rubi, pru-
na syluestria, poma adstringendi uel prædita, pira, ma-
la punica: similiter gammari, paguri, cancri, locustæ,
squillæ, & quæcunq; alia eiusmodi molli testa in-
teriorum, minus quidem quam testa intesta uentrem
suppressunt: uerum habent etiam hæc ipsa salium in se
humorem, quem ubi in aquam deposuerint, uentrem
sistunt uelut ostreorum & testa interiorum caro. Len-
ticula item & brassica bis coctæ uentrem sistunt: & ubi
humectam aluum siccare uelimus, quum iam modes-
rate cocta esse uideatur brassica, prima aqua diffusa,
aliam calidam statim affundimus, deinde rursus in illa
ipsa coquimus, donec flaccida fiat. Oportet autem
neque aërem, neque aquam frigidam attingere quod
bis coquitur: non enim amplius exacte flaccescit, etiam
si diutissime postea coquatur. Cæterum lenticula des-
corticata fortem adstrictoriam uim perdit, & non simi-
liter siccat uentris humiditates. Si tamen ipsam bis co-
quas, prioremq; aquam diffundas, deinde parum sa-
lis aut gari addas, & aliquid ex sistentibus uentrem im-
mittas, ita ut gustus non lædatur: iucundissimum sit
mulq; utilissimum pharmacum simulq; edulium effi-
cies. Polëta ex uino austero pota uentrem siccat, ory-
za sistit, panicum item & milium, carnes leporinæ, ui-
num austerum, & nigrum citra dulcedinem, & album
ac austerum, & fuluum ac austerum.

Quæ calid

Quæ calfaciunt. Cap. CCLXVII.

Triticum coctum, & panes ex illis, titha, auena, foetogræcum, palmulę dulces, mala dulcia moderate, sesamum, uuæ dulces, quapropter & sitim inducunt, uuę passæ dulces magis mediocriter, apiū, smyrnium, eruca, raphanus, rapum, sinapi, nasturtium, pyrethrum, passinaca, caros, allium, cæpa, porrum, caseus uetus, uinum dulce, moderate calidum est, & propterea sitim inducit. Fuluum uero calidius est nigro: flauum calidissimum est extremè, deinde fuluum, deinde rufum, postea dulce, postremo albumi omnium minimè calfacit. Vinum uetustissimum multum calidum existit.

Quæ frigefaciunt. Cap. CCLXVIII.

Ordeum iuxta omnes utendı modos, miliū, panicū, tubera, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucumeres, pruna, mora, uuæ austeræ & acidæ, uuæ passæ austereę, mala adstringētia, & acida ac teneriora, & pirra eiusmodi, & mala punica adstringētia, palmulę frigidum succū habent, lactuca, intuba mediocrius, portulaca, papaueris semen, aqua, uinū aquosum nō manifestè calfacit: ideo etiā febricitibus citra periculū datur: uinū albū & austerū minimè ut uinū calfacit: uinū uero albū simulq; austerū, & crassum ac nouum sensibiliter frigefacit: frigefacit autem & acetū: nam tenuiū partiū existit: quapropter neruos amplius q̄ alia frigefacientia lædit. Media porrò quodammodo inter calfacientia ac frigefacientia sunt, panes loti, amyllum, uuæ uinosæ.

Quæ siccant. Cap. CCLXIX.

Lenticula, brastica, polęta, uiticis semen, eruū bis coctum & aqua sæpius edulcatū, præstat autem albū, sed & assatum aut frictū siccus alimentū corpori præbet, item quod simpliciter garum & uinū habet, siccus est non habente: maxima autem est differentia & seminū, & olerum, & plantarum omniū plus aut minus siccantium, iuxta eorum quæ ipsis adiciuntur uires.

Quæ hu-

Quæ humectant. Cap. CCLXX.

Ptissana, cucurbita cocta, pepones, melopepones curbitæ, nuces uirides, pruna, mora, lycomora, lactuca, intuba, malua uero & blitum ac atriplex aquosissima olera sunt: fabæ uirides humectant, & cicer: aqua calida humectat & calfacit, frigida humectat & frigefacit.

Quæ caput lædunt. Cap. CCLXXI.

Palmulæ omnes, eruca, scœnum grecum, mora rubi. uinum quoque fuluum capitis dolorem inducit, & mētem tentat magis quàm nigrum. Austerum etiā & odoratum caput tentat: aquosum uero neque capitis dolorem inducit, neque neruos lædit. Vinum autem modicum aquæ mixturam ferens, capitis dolorem ex huius moribus in uentre ortum sedat. lac non est commodum capiti, nisi quis ualde forte ipsum habeat, cremor uuarum quem fecem dicunt, dolorem capitis inducit. item uua ipsa in uinaceis reposita.

AET. q IN